

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
เรื่อง : สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
และแนวทางแก้ไขเชิงรุก

โดย : คณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ
สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961185878

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก

โดย คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

และแนวทางแก้ไขเชิงรุก - กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๓.

จำนวน ๑๕๑ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๗

ISBN : ๙๗๘ - ๙๗๔ - ๔๐๑ - ๖๘๔ - ๓

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เลขที่ ๒ ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๓๐๗, ๐ ๒๒๔๔ ๒๓๑๐ - ๑

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ ๑๗๒๒/๒๕๕๓

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
และแนวทางแก้ไขเชิงรุก โดย คณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยวิสามัญ) วันศุกร์ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๒ (๕) ซึ่งคณะกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

(๑) นายเจอะอามิง โตะดาหยง	ประธานคณะกรรมาธิการ
(๒) นายชนิดพล ไชยนันท์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายภูมิ สารผล	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
(๔) นางกัณตวรรณ ดันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
(๕) นายโสภณ ชาร์มย์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่
(๖) นายวิจิตร พรพฤทธิพันธ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ห้า
(๗) พลตรี ศรชัย มนตรีวัต	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๘) นายวินัย เสนเนียม	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๙) นายนิคม เวชกามา	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๐) นายเทพไท เสนพงศ์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๑) นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน	รองโฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๒) นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์	รองโฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๓) นายครรชิต ทับสุวรรณ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
(๑๔) นายวิเชียร อุดมศักดิ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
(๑๕) นายรังสิกร ทิมาตฤกะ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และครั้งที่ ๒๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๒ โดยคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร คณะนี้ ประกอบด้วย

(๑) นายเจอามิง โตะตาหยง	ประธานคณะกรรมการ
(๒) นายธนิตพล ไชยนันทน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) ร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นางกัณตวรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายสุชาติ ลายน้ำเงิน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายวิจิตร พรพฤทธิพันธ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
(๗) พลตรี ศรชัย มนตรีวัต	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๘) นายวินัย เสนเนียม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๙) นายจิรพันธ์ ลิ้มสกุลศิริรัตน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๐) นายมานะ โลหะวณิชย์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๑) นายเทพไท เสนพงศ์	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๒) นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์	ผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ
(๑๓) นายครรชิต ทับสุวรรณ	เลขานุการคณะกรรมการ
(๑๔) นางสาวอรุณี ชำนาญยา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
(๑๕) นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

อนึ่ง นายวินัย เสนเนียม ได้พ้นจากกรรมการในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ เพราะถึงแก่อนิจกรรม และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้ลงมติตั้ง นายบุญยอด สุขถิ่นไทย เป็นกรรมการแทน

ในการนี้ คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ ได้มีการพิจารณาศึกษา เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก และบัดนี้คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เจาะอามิง โตะดาหยง

(นายเจาะอามิง โตะดาหยง)

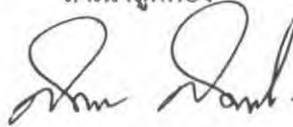
ประธานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๗

สำเนาถูกต้อง

(นายสามารถ คัมภีรานนท์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

วัชร / ร่าง

ศตมน / พิมพ์

ชูพงศ์ / ตรวจ

คำนำ

รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก โดยคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ฉบับนี้เป็นการเรียบเรียงศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาเพื่อนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล โดยการวิเคราะห์ ศึกษา และสังเคราะห์ข้อมูล จากเหตุการณ์ในอดีต และให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยตระหนักดีว่าในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม ภาษา ที่มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่น เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขเป็นพลังในการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการจัดประชุมรับฟังข้อมูล การชี้แจงจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการประชุมสัมมนา พูดคุย รับฟังข้อคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ จากนักวิชาการ ภาคการเมือง ภาคราชการ รวมทั้งการเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้

รายงานฉบับนี้เป็นมุมมองของ คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ กับแนวทางแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เชิงรุก เพื่อให้เข้าใจปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบัน เน้นการเรียบเรียงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุและสภาพปัญหา ตลอดจนการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวคิดในการแก้ไขปัญหาเชิงรุก เสนอแนะต่อสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล

หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นรายงานที่มีส่วนกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อยุติปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น นำความสันติสุขกลับคืนสู่ชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ

สภาผู้แทนราษฎร

มีนาคม ๒๕๕๓

คำปรารภของ
นายजेआมिंग โตะตาหยง
ประธานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ
สภาผู้แทนราษฎร

สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มส่งสัญญาณความรุนแรงเมื่อเกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นที่สถานีรถไฟหาดใหญ่เมื่อปี ๒๕๔๔ และต่อมาภาพความรุนแรงมีความชัดเจนขึ้นเมื่อมีการปล้นปืนที่กองพันพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ในปี ๒๕๔๗ และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเกิดขึ้นและดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ขณะที่รัฐบาลทุกชุดที่ผ่านมาพยายามที่จะหาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะให้ความรุนแรงในพื้นที่ยุติลง และความสงบกลับคืนมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเร็ว

ภายหลังจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ได้ตั้งคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐขึ้นตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยผมมีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้ ผมได้เสนอให้คณะกรรมการนำปัญหาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ขึ้นมาพิจารณาเป็นภารกิจเร่งด่วน ซึ่งคณะกรรมการก็ได้ให้ความเห็นชอบด้วยภายใต้แนวคิดที่เห็นตรงกันว่าปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาสำคัญของชาติที่ไม่ควรปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียวในการแก้ไขปัญหา นี้ ฝ่ายนิติบัญญัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สมควรที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการแก้ไขปัญหาไปด้วยเช่นกัน เมื่อพิจารณาถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการความมั่นคงจะมีความเกี่ยวข้องและตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการพิจารณาศึกษาเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของคณะกรรมการ ได้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยจัดการประชุมอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง มีการเชิญหน่วยงานด้านความมั่นคงมาชี้แจงให้ข้อมูล การเดินทางไปศึกษาข้อเท็จจริงและรับฟังความเห็นจากประชาชนในพื้นที่ การเปิดเวทีสัมมนาในเรื่องนี้ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะรวบรวมและนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาของคณะกรรมการนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล รวมทั้งเผยแพร่ให้กับหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษา ตลอดจนบุคคลผู้สนใจทั่วไป ด้วยตระหนักและหวังว่ารายงานผลการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะนี้จะมีส่วนช่วยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นยุติลงและสันติสุขกลับคืนมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

(นายजेआมिंग โตะตาหยง)

ประธานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนราธิวาส

รายนาม
คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒

และ
คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษา
ปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ความรุนแรง
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ในคณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

รายนามคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร (ชุดที่ ๑)

นายเจอามิง โตะดาหยง ประธานคณะกรรมการ

นายณิตพล ไชยพันธ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายภูมิ สารผล
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นางกัณฑารณ ตันเกียรติ กุลจรรยาวิวัฒน์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

นายโสภณ ชาริมย์*
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

นายวิจิตร พรพฤติพันธ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

พลตรี ศรัชัย มนตรีวิวัฒน์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายนิยม เวชกามา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายวินัย เสนเนียม
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายเทพไท เสนพงศ์
โฆษกคณะกรรมการ

นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน
รองโฆษกคณะกรรมการ

นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์
รองโฆษกคณะกรรมการ

นายครุชิต ทับสุวรรณ
เลขานุการคณะกรรมการ

นายวิเชียร อุดมศักดิ์
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

นายรังสิกร ทิมาตฤกะ
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

*นายโสภณ ชาริมย์ ได้พ้นจากกรรมาธิการในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ เนื่องจากขอลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

รายนามคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร (ชุดที่ ๒)

นายเจอะอามิง โตะตาหยง ประธานคณะกรรมการ

นายธนิตพล ไชยन्हันท์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

ร้อยตำรวจโท เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นางกัณฑ์วรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

นายสุชาติ ไลยน้ำเงิน
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

นายวิจิตร พรพฤติพันธ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

พลตรี ศรชัย มนตรีวัต
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวินัย เสนเนียม*
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายบุญยอด สุขถิ่นไทย*
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายมานะ โลหะวณิชย์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายจिरพันธ์ ลิ้มสกุลศิริรัตน์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายเทพไท เสนพงศ์
โฆษกคณะกรรมการ

นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์
ผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ

นายครรชิต ทับสุวรรณ
เลขาธิการคณะกรรมการ

นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

นางสาวอรุณี ชำนาญยา
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

*นายวินัย เสนเนียม ได้พ้นจากกรรมการในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐเพราะถึงแก่อนิจกรรม และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้ลงมติตั้ง นายบุญยอด สุขถิ่นไทย เป็นกรรมการแทน

รายนามคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ความรุนแรง
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

นายเจอะอามิง โตะตาหยง ประธานคณะกรรมการ

นายครรชิต ทับสุวรรณ

รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายเชื่อง ชาติริยะกุล

รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

พลเอก กันตินันท์ เสงู

รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

พลตรี จำลอง คุณสงค์

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายกิตติ กิติโชควัฒนา

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

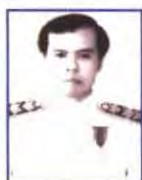
พลตำรวจตรี จำรูญ เด่นอุดม

โฆษกคณะกรรมการ

นางนิตยา วงศ์เดอรี

ผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ

นายันทพงษ์ สุวรรณรัตน์

เลขานุการคณะกรรมการ

นายสกลภัทร เหมือนจันทร์ชัย

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ

พลตำรวจโท ระพีพัฒน์ ปาละวงศ์

พันเอก บัญญัติ อารีย์พงษ์

นางลักษณิธรายา คณานุรักษ์ ณ สงขลา

นางสาวมณฑนา มาตมาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	[ก]
คำปรารภ	[ข]
รายนามคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ และคณะอนุกรรมการจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบ และสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร	[ค]
สารบัญ	[ช]
สารบัญตาราง	[ฎ]
สารบัญแผนภาพ	[ฏ]
รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก	๑
๑. กรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ	๒
๒. การพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๓
๓. ผลการพิจารณาศึกษา	๗
บทที่ ๑ บทนำ	๘
๑.๑ เหตุผลและความจำเป็นในการศึกษา	๘
๑.๒ วัตถุประสงค์	๙
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา	๙
๑.๔ วิธีการศึกษา	๙
๑.๕ คำจำกัดความที่สำคัญ	๑๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

บทที่ ๒ สภาพพื้นที่โดยรวมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๒
๒.๑ ลักษณะทางกายภาพ	๑๒
๒.๑.๑ ที่ตั้งและขนาดของพื้นที่	๑๒
๒.๑.๒ ประชากรและเขตการปกครอง	๑๒
๒.๑.๓ ทรัพยากรที่สำคัญ	๑๓
๒.๒ สภาพทางเศรษฐกิจ	๑๕
๒.๒.๑ การถือครองพื้นที่การผลิต	๑๕
๒.๒.๒ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ	๑๕
๒.๓ สภาพทางสังคม	๑๗
๒.๓.๑ โครงสร้างประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๗
๒.๓.๒ ด้านการศึกษา	๑๗
๒.๓.๓ ด้านสุขภาพและอนามัย	๑๘
๒.๓.๔ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม	๑๙
บทที่ ๓ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๒๒
๓.๑ ประวัติศาสตร์และความเป็นมา ของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๒๒
๓.๑.๑ ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๒๒
๓.๑.๒ พัฒนาการทางภูมิรัฐศาสตร์ ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๒๓
๓.๒ สถานการณ์ความไม่สงบ	๒๕
๓.๒.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ..	๒๖
๓.๒.๒ เหตุการณ์ความขัดแย้งที่สำคัญเฉพาะกรณี	๓๐
๓.๒.๓ กลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบ	๓๓
๓.๓ ลักษณะพิเศษของสถานการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๕๒
บทที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๕๔
๔.๑ วิเคราะห์สาเหตุประเด็นปัญหาที่สำคัญ	๕๔
๔.๑.๑ ด้านการเมือง	๕๔
๔.๑.๒ ด้านเศรษฐกิจ	๕๕
๔.๑.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม	๕๖
๔.๑.๔ ด้านการศึกษา	๕๘
๔.๑.๕ ด้านกระบวนการยุติธรรม	๕๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๔.๒ วิเคราะห์เงื่อนไขพื้นฐานของความขัดแย้ง	๖๐
๔.๒.๑ เงื่อนไขโดยรวม	๖๑
๔.๒.๒ เงื่อนไขความขัดแย้งในประวัติศาสตร์	๖๑
๔.๒.๓ สรุปภาพรวม	๖๓
บทที่ ๕ การดำเนินงานที่ผ่านมา ผลกระทบที่เกิดขึ้น	
 และประเด็นท้าทายการแก้ไขปัญหาในระยะต่อไป	๖๕
๕.๑ นโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา	
จังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๕
๕.๑.๑ ช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘	๖๕
๕.๑.๒ ช่วงปลายปี ๒๕๔๘ ต่อเนื่องในปี ๒๕๔๙	๖๕
๕.๑.๓ ช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑	๖๕
๕.๒ งบประมาณและแผนงานโครงการในการแก้ไขปัญหา	
และพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๖
๕.๒.๑ การแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ	
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๗
๕.๒.๒ การพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๗
๕.๓ โครงการสำคัญ	๖๙
๕.๓.๑ แผนงาน/โครงการช่วยเหลือประชาชน	
ที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่	๖๙
๕.๓.๒ แผนงาน/โครงการที่ดำเนินการพัฒนา	
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๙
๕.๔ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ	
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๙
๕.๔.๑ ผลกระทบด้านความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๖๙
๕.๔.๒ ผลกระทบด้านสังคม	๗๐
๕.๔.๓ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๗๓
๕.๕ บทบาทและท่าทีของต่างประเทศ	
ต่อปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	๗๕
๕.๕.๑ ภาพรวมการแสดงออกของต่างประเทศ	๗๕
๕.๕.๒ บทบาทของมิตรประเทศ	๗๖
๕.๕.๓ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ	๗๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๕.๖ ประเด็นท้าทายการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาระยะต่อไป	๗๙
๕.๖.๑ การแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้	๗๙
๕.๖.๒ การฟื้นความเชื่อถือศรัทธาต่ออำนาจรัฐในการ สร้างความเป็นธรรมและคุ้มครองความปลอดภัย ของประชาชนด้วยกระบวนการสันติวิธี	๘๐
๕.๖.๓ การขยายโอกาสทางการศึกษาและบูรณาการ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีศาสนาและวัฒนธรรม ที่หลากหลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	๘๐
๕.๖.๔ ปัญหาฐานเศรษฐกิจอ่อนแอและการว่างงาน เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบ	๘๐
๕.๗ ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนา	๘๑
๕.๗.๑ ศักยภาพและโอกาส	๘๑
๕.๗.๒ ข้อจำกัดการพัฒนา	๘๓
บทที่ ๖ กรอบแนวคิด และข้อคิดเห็น/เสนอแนะในการแก้ปัญหา	๘๕
๖.๑ แนวคิดและหลักการสำคัญ	๘๕
๖.๑.๑ แนวคิดที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่	๘๕
๖.๑.๒ หลักการ	๘๖
๖.๒ การบูรณาการภารกิจที่สำคัญ	๘๗
๖.๒.๑ ภารกิจมิติด้านการพัฒนา	๘๗
๖.๒.๒ มิติด้านความมั่นคง	๘๘
๖.๒.๓ หลักสำคัญในการบูรณาการ	๘๘
๖.๓ ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๘๙
๖.๓.๑ มิติการพัฒนา	๘๙
๖.๓.๒ มิติความมั่นคง	๙๔
๖.๓.๓ มิติการบริหารจัดการ	๙๘
๖.๔ ปัจจัย/เงื่อนไขความสำเร็จ	๙๙
๖.๔.๑ กำหนดให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษ ..	๙๙
๖.๔.๒ การจัดตั้งองค์กรพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความชัดเจน	๙๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๖.๔.๓ กระทรวงและหน่วยงานรับผิดชอบคดี ที่มีความยึดมั่นในแนวทางสันติวิธีมาเป็น ผู้ปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๙๙
๖.๔.๔ การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม ของภาคส่วนต่าง ๆ	๑๐๐
๖.๔.๕ มีการดำเนินการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ	๑๐๐
๖.๔.๖ มีการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพ	๑๐๐
๖.๔.๗ กำหนดให้ประชาชนในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหา	๑๐๐
บรรณานุกรม	๑๐๑
ภาคผนวก	๑๐๔
- ภาคผนวก ก ภาพประกอบสภาพปัญหาความไม่สงบ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๐๕
- ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมของคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ	๑๑๒
- ภาคผนวก ค รายนามฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ	๑๓๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
แผนภาพที่ ๑ กราฟแสดงข้อมูลงบประมาณที่ดำเนินงาน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๑	๖๗
แผนภาพที่ ๒ แสดงการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนและหลัง การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ	๗๓

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

เรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก

โดย

คณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยวิสามัญ) วันศุกร์ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้น กรรมการธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

(๑) นายเจอะอามิง โตะตาหยง	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) นายธนิตพล ไชยนันทน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายภูมิ สารผล	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นางกัณตวรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายโสภณ ชาร์มย์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายวิจิตร พรพถมิพันธ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
(๗) พลตรี ศรชัย มนตรีวัต	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๘) นายวินัย เสนเนียม	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๙) นายนิยม เวชกามา	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๐) นายเทพไท เสนพงศ์	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๑๑) นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน	เป็นรองโฆษกคณะกรรมการ
(๑๒) นายสาริต เทพวงศ์ศิริรัตน์	เป็นรองโฆษกคณะกรรมการ
(๑๓) นายकरรชิต ทับสุวรรณ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๑๔) นายวิเชียร อุดมศักดิ์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
(๑๕) นายรังสิกร ทิมาดฤกะ	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

อนึ่ง นายโสภณ ชาร์มย์ ได้พ้นจากกรรมการในคณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ เนื่องจากขอลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และครั้งที่ ๒๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๒ โดยคณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร คณะนี้ ประกอบด้วย

(๑) นายเจอะอามิง โตะตาหยง	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) นายชนิดพล ไชยนันท์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) ร้อยตำรวจโท เซาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นางกัณฑ์วรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายสุชาติ ไลยน้ำเงิน	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายวิจิตร พรพถุฒิพันธ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
(๗) พลตรี ศรชัย มนตรีวัต	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๘) นายวินัย เสนเนียม	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๙) นายมานะ โลหะวณิชย์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๐) นายจิรพันธ์ ลิ้มสกุลศิริวัฒน์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๑) นายเทพไท เสนพงศ์	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๑๒) นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์	เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ
(๑๓) นายครรชิต ทับสุวรรณ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๑๔) นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
(๑๕) นางสาวอรุณี ชำนาญยา	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

อนึ่ง นายวินัย เสนเนียม ได้พ้นจากกรรมการในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ เพราะถึงแก่อนิจกรรม และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้ลงมติตั้ง นายบุญยอด สุขถิ่นไทย เป็นกรรมการแทน

ในการนี้ คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ได้นำปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นมาพิจารณาศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางป้องกันและแก้ไข โดยดำเนินการภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. กรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานโดยอยู่ภายใต้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๒ (๙) ที่กำหนดให้คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ “๘๒ (๙) คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐ โดยเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับดินแดนและความมั่นคงของประชาชน”

นอกจากนี้ คณะกรรมการยังได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงภายในและความมั่นคงภายนอก ดังนี้

๑.๑ ความมั่นคงภายใน มี ๓ ด้าน ได้แก่

๑.๑.๑ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อในสังคมชาติพันธุ์ อุดมการณ์ของคนในสังคม และของชาติ รวมถึงจิตสำนึกของประชาชนต่อสังคม ระบบการศึกษา ค่านิยม ประเพณี วิถีชีวิตของคนไทย ระบบครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติ รวมทั้งระบอบกฎหมายทางด้านสังคมที่ออกใช้บังคับ

๑.๑.๒ ด้านเศรษฐกิจ

เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจของชาติ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เสรีนิยม เศรษฐกิจแบบพอเพียง อาชีพของประชาชน เกษตรกร และรัฐวิสาหกิจ อุตสาหกรรม ขนาดย่อม รายได้ของประชาชน และรายได้โดยรวมของประชาชน เศรษฐกิจชุมชน การเงิน การคลัง รวมทั้งพลังงานและเชื้อเพลิง ทรัพยากรธรรมชาติ ประกันสังคม และกฎหมายทางด้านเศรษฐกิจ

๑.๑.๓ ด้านการเมืองการปกครอง

เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติ ชุมชน อุดมการณ์ จิตสำนึกของชาติ การบริหารจัดการของรัฐระดับท้องถิ่น ภูมิภาค การบริหารจัดการในเขตพื้นที่พิเศษในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การบริหารการศึกษา การบริหารพื้นที่ชายแดน การรักษาความสงบเรียบร้อย

๑.๒ การดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับความมั่นคงภายนอก ขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังนี้

- การทูต ความสัมพันธ์ตามสนธิสัญญานานาชาติ / UN
- การเจรจา / การค้า การลงทุน / ประเทศคู่ค้า ทั้งในรูปทวิภาคี / ไตรภาคี / พหุภาคี
- นโยบายการค้าระหว่างประเทศ / สินค้าส่งออก / นำเข้า
- กำลังทหาร
- กฎหมายการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ฯลฯ

ทั้งนี้ คณะกรรมการได้กำหนดให้นำปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาพิจารณาศึกษา โดยให้ถือเป็นภารกิจเรื่องด่วนของคณะกรรมการ

๒. การพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๑ การประชุม

คณะกรรมการได้มีการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการประชุม จำนวน ๙ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ วันพุธที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๒ วันพุธที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๓ วันพุธที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๔ วันพุธที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๕ วันพุธที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๖ วันพุธที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๗ วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๑
- ครั้งที่ ๘ วันพุธที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๑ และ
- ครั้งที่ ๑๖/๒ วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๒.๒ บุคคลและหน่วยงานผู้มาชี้แจง

ในการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการได้เชิญบุคคล/หน่วยงาน ตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มาร่วมประชุมชี้แจงแสดงความคิดเห็น ประกอบด้วย

(๑) สภาความมั่นคงแห่งชาติ

- นายรัฐวิสุทธิ์ นิกธสมบุรณ์	ผู้อำนวยการสำนักความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้
- นายพรชาติ บุนนาค	ผู้อำนวยการสำนักความมั่นคงกิจการชายแดนและการป้องกันประเทศ

(๒) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- พลตำรวจเอก เกรียงศักดิ์ อรุณศรีโสภณ	รองผู้กำกับการประจำสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

(๓) กระทรวงกลาโหม (กองทัพบก)

- พลตรี สกล ชันตระกูล	เสนาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า
- พันเอก สรวุฑ กาศย์เดโช	หัวหน้าฝ่ายข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก

(๔) กระทรวงการต่างประเทศ

- นายเสข วรรณเมธี	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน

(๕) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

- นายปริดา คุณวัลลี	นักข่าว ๙ ชข.

(๖) กระทรวงศึกษาธิการ

- นายสุรเทพ ตันประเสริฐ	รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- นายประดิษฐ์ ะสิตานนท์	ที่ปรึกษากระทรวงศึกษาธิการ

(๗) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

- นางสาวศมลรัตน์ จันทรจำลอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานบุคคล ๘ ว.

(๘) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา)

- นายพิสิฐ์ เจริญสุข ผู้อำนวยการกองศาสนูปถัมภ์

(๙) กระทรวงมหาดไทย

- หม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล ที่ปรึกษาด้านความมั่นคง กระทรวงมหาดไทย
 - นายอนุชา โมกขะเวส อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - นายบัณฑิต เทวิฑวาร์ักษ์ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการ กรมป้องกัน
 และบรรเทาสาธารณภัย
 - นายชัยวัฒน์ วงษ์วานิช ผู้อำนวยการส่วนเทคโนโลยีการสื่อสาร
 สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
 - นายสมประสงค์ ประสพสุข หัวหน้ากลุ่มงานข้อมูลข่าวสารสนเทศ
 และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดยะลา
 - นายวงศ์ศักดิ์ จันทโรจวงศ์ ป้องกันจังหวัดปัตตานี

(๑๐) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- นายเชื่อง ชาติอริยะกุล ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

๒.๓ การตั้งคณะอนุกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๒ ได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษาเรื่องการจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

(๑) นายเจอะอามิง โตะตาหยง	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
(๒) นายครรชิต ทับสุวรรณ	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
(๓) นายเชื่อง ชาติอริยะกุล	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
(๔) พลเอก กันตินันท์ เสฎู	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
(๕) นายกมล ถมยาวิทย์	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
(๖) พลตรี จำลอง คุณสงค์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๗) พลตำรวจตรี จำรูญ เต็นอุดม	เป็นโฆษกคณะอนุกรรมการ
(๘) นางนิตยา วงศ์เดอริ	เป็นรองโฆษกคณะอนุกรรมการ
(๙) นายนันทพงศ์ สุวรรณรัตน์	เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการ
(๑๐) นายสกลภัทร เหมือนจันทร์ไชย	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการ

ต่อมาในคราวประชุมคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ พุธที่สิบสี่ที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมมีมติให้ นายกมล ถมยาวิทย์ พ้นจากตำแหน่ง อนุกรรมการ และตั้ง นายกิตติ กิตติโชควัฒนา เป็นอนุกรรมการแทน

นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ ได้ตั้งที่ปรึกษาคณะอนุ กรรมการฯ จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย

(๑) พลตำรวจโท ระพีพัฒน์ ปาลวงค์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๒) พันเอก บัญญัติ อารีพงษ์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๓) นางลักษณิรายา คณานุรักษ์ ณ สงขลา	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๔) นางสาวมณฑนา มาศมัลย์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ

คณะอนุกรรมการได้มีการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการประชุม จำนวน ๕ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ วันพุธที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๒
- ครั้งที่ ๒ วันพุธที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒
- ครั้งที่ ๓ วันพุธที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒
- ครั้งที่ ๔ วันอังคารที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒
- ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๒

๒.๔ การเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ได้เดินทางไปศึกษาดูงาน และร่วมประชุมกับหน่วยงานส่วนราชการที่ปฏิบัติการในพื้นที่ ตลอดจนการพบปะเยี่ยมเยียน กองกำลังทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเดินทางไปศึกษา ดูงาน ณ จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวม ๕ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ ศึกษาดูงานและรับฟังบรรยายสรุปจากหน่วยงานปฏิบัติในการรักษา ความสงบเรียบร้อยและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความรุนแรง ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑ ณ จังหวัดสงขลา

- ครั้งที่ ๒ ศึกษาดูงานและรับฟังบรรยายสรุปจากหน่วยงานปฏิบัติในการรักษา ความสงบเรียบร้อยและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความรุนแรง ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี

- ครั้งที่ ๓ ศึกษาดูงานเพื่อติดตามข้อเท็จจริงกรณีเหตุการณ์ผู้ก่อความไม่สงบ ในพื้นที่ภาคใต้บุกเข้าไปยิงประชาชนในมัสยิดอัลฟुरกอน บ้านไอบาแย ตำบลจวบ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

- ครั้งที่ ๔ ศึกษาดูงานเพื่อติดตามผลการติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อลดความรุนแรง ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ จังหวัดสงขลา และจังหวัดยะลา

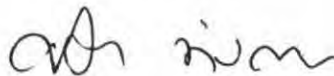
- ครั้งที่ ๕ ศึกษาดูงานเกี่ยวกับแนวทางการช่วยเหลือเยียวยากลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๗ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๒ ณ จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสงขลา

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ภาคใต้ โดยทำการศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประชุม การรับฟังความคิดเห็น และศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งบทความ บทวิเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะ ข้อสังเกตต่าง ๆ โดยคณะกรรมการได้นำข้อมูลที่ได้มาสรุป และรวบรวมเอกสารเป็นรูปเล่ม โดยแบ่งออกเป็น ๖ บท ประกอบด้วย

- บทที่ ๑ บทนำ
- บทที่ ๒ สภาพพื้นที่โดยรวมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- บทที่ ๓ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- บทที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- บทที่ ๕ การดำเนินงานที่ผ่านมา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และประเด็นท้าทายการแก้ไขปัญหาในระยะต่อไป
- บทที่ ๖ กรอบแนวคิด และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทางแก้ไขเชิงรุก” เสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการตามรายงานดังที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว

(นายครรชิต ทับสุวรรณ)

เลขาธิการคณะกรรมการ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ เหตุผลและความจำเป็นในการศึกษา

ปัญหาความรุนแรงของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนและเกิดความขัดแย้งเรื้อรังที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นมิติทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม ความมั่นคง กลไกการบริหารจัดการของรัฐ โดยได้มีการเคลื่อนไหวก่อเหตุการณ์หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อเหตุความรุนแรงที่ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของคนไทยด้วยกัน โดยที่ยังไม่ปรากฏทางแก้ไขปัญหามีความหวังและนำไปสู่ความสงบสันติได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยความตระหนักว่า สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของสังคมไทย คณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ได้ร่วมกันพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการจัดประชุมรับฟังข้อมูลและการชี้แจงจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายครั้งและอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ และการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้น เพื่อให้การเรียบเรียงข้อมูลดังกล่าวและการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาที่สมบูรณ์เพื่อนำเสนอต่อรัฐบาล จึงได้แต่งตั้ง “คณะอนุกรรมาธิการจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ทั้งนี้ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล ทั้งเหตุการณ์ในอดีต โดยเน้นข้อมูลประวัติศาสตร์ที่ได้เรียบเรียงไว้อย่างชัดเจน และให้ความสำคัญกับข้อมูลเหตุการณ์ปัจจุบันซึ่งได้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยและจัดทำรายงานเผยแพร่เป็นจำนวนมาก

ในการศึกษาและจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ได้ตระหนักดีว่า สังคมไทยประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา หลายภาษาและวัฒนธรรม สำหรับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนส่วนใหญ่เชื้อชาติมลายู นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตรประจำวัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาราชการ ความแตกต่างดังกล่าวมิได้เป็นปัญหาต่อการอยู่ร่วมกัน ทุกคนเป็นประชาชนพลเมืองไทย กล่าวคือ มีสัญชาติไทย มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญเดียวกัน รวมถึงหลักศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธาที่เป็นวิถีชีวิตของมุสลิมด้วย ดังนั้น จึงต้องเรียบเรียงข้อมูลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าใจและสร้างพลังความร่วมมือ สนับสนุนการแก้ไขปัญหา โดยเคารพความแตกต่างของคนในสังคมไทย เพื่อนำพาความสงบสุขและสันติสุข กลับคืนสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และกลั่นกรองข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำรายงานผลการพิจารณาการศึกษาต่อสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งรัฐบาล ให้พิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับสถานการณ์ เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่ และบรรลุผลเป็นรูปธรรม

๑.๒.๓ เพื่อให้ผู้สนใจศึกษาเรียนรู้และติดตามปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับทราบและเข้าใจข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ตลอดจนให้การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มุ่งสร้างสังคมที่สงบสุขอยู่เย็นเป็นสุข

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

เพื่อให้การศึกษามีความชัดเจนและสมบูรณ์ จึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ ศึกษาข้อเท็จจริงที่มุ่งเน้นสถานการณ์ปัจจุบันย้อนหลังในระยะ ๖ ปี นับจากปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒ โดยสรุปข้อมูลสถานการณ์ในอดีตและข้อมูลประวัติศาสตร์ที่สำคัญของพื้นที่ โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) เพื่อให้เข้าใจปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบัน

๑.๓.๒ การเรียบเรียงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุและสภาพของปัญหา ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น แนวคิดในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อรัฐบาล โดยประมวลจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๓.๓ การเรียบเรียงและรายงานข้อเท็จจริงในการแก้ไขปัญหา ทั้งที่เป็นการดำเนินงานของภาครัฐและบทบาทของกลุ่ม/องค์กรนอกภาครัฐ รวมทั้งบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศและรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ

๑.๔ วิธีการศึกษา

ในการจัดทำรายงานผลการศึกษาดังนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยวิธีการ ดังนี้

๑.๔.๑ การเชิญผู้แทนส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมและชี้แจงต่อคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ และคณะอนุกรรมการฯ

๑.๔.๒ การเดินทางไปศึกษาข้อเท็จจริงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้าน

๑.๔.๓ การจัดประชุมสัมมนารับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

๑.๔.๔ การประสานรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๕ การสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากประชาชนในพื้นที่ หรือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๕ คำจำกัดความที่สำคัญ

๑.๕.๑ **สถานการณ์ความรุนแรง** หมายถึง เหตุการณ์หรือการก่อเหตุร้ายที่ทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีการก่อเหตุหลายรูปแบบ

๑.๕.๒ **พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้** หมายถึง จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล โดยมุ่งเน้นการศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) เป็นสำคัญ

๑.๕.๓ **สันติวิธี** หมายถึง วิธีการแก้ไขปัญหาในสังคมการเมืองที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันอย่างฉันท์มิตร ปราศจากอคติและความเกลียดชัง การยอมรับและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย ถือความยุติธรรมเป็นใหญ่ ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา บังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรมอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความอดกลั้น อดทนที่จะดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนความขัดแย้งเป็นความเข้าใจและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๑.๕.๔ **เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา** หมายถึง แนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยใช้ความรู้หลักวิชาการเพื่อการ “เข้าใจ” สถานการณ์ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน การ “เข้าถึง” ข้อเท็จจริงและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนทุกฝ่ายบนพื้นฐานภูมิสังคมที่มีความหลากหลาย และดำเนินการ “พัฒนา” โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ และตรงตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด

๑.๕.๕ **ขบวนการแบ่งแยกดินแดน** หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่รวมตัวกันเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐ โดยเรียกร้องอำนาจการจัดการปกครองตนเองในขอบเขตดินแดนที่ต้องการสถาปนาเป็นรัฐใหม่

๑.๕.๖ **การมีส่วนร่วมของประชาชน** หมายถึง การส่งเสริมช่องทางและเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับชั้น ทุกกลุ่มในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการพัฒนาชุมชนและพื้นที่ในทุกขั้นตอน ทั้งการพัฒนาเชิงรุกเพื่อการป้องกันปัญหาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสภาพปัญหาในพื้นที่โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการคิด ไปจนถึงการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไป ตลอดจนจนการพัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็ง

๑.๕.๗ **ญีฮาด** หมายถึง ความพยายามที่จะเพิ่มศรัทธาในพระเจ้า และการทำความดี การเผยแผ่ศาสนา ตลอดจนการทุ่มเทอย่างจริงจังในวิถีทางที่บรรลู่เป้าหมาย รวมทั้งการอุทิศชีวิตหรือการพลีชีพของมุสลิมเพื่อปกป้องศาสนาอิสลาม

๑.๕.๘ **การอาชานเด็กแรกเกิด** หมายถึง พิธีกรรมที่จัดทำให้กับเด็กแรกเกิด โดยหลังจากทำความสะอาดตัวเด็กแล้ว บิดาหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาทำการอาชานหรือบัง (พุดกรอกที่หูขวา) และกอมัด (พุดกรอกที่หูซ้าย) แก่เด็ก เป็นภาษาอาหรับ มีความหมายว่า (๑) อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร

- (๒) ขำขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์ (๓) ขำขอปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นรَسُول (ศาสนทูต) ของอัลลอฮ์ (๔) ท่านทั้งหลายจงมาละหมาดเถิด (๕) ท่านทั้งหลาย จงมาสู่ความมีชัย (๖) อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร (๗) ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์

การเขียนและคำอ่านภาษาอาหรับ การอาซาน ที่โครงการศูนย์สารสนเทศอิสลาม และอิสลามศึกษา ตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดปัตตานี ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้เขียนและแปลความหมายไว้ดังนี้

การอาซานหรือบั้ง	
(๑)	อัลลอฮ์ฮูอักบาร ความว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร (กล่าว ๒ ครั้ง)
(๒)	อ็ชฮาตุอันลา อีลาฮาอิลลัลลอฮ์ ความว่า ขำขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์ (กล่าว ๒ ครั้ง)
(๓)	อ็ชฮาตุอันนา มุฮัมมาตรรอซูลุลลอฮ์ ความว่า ขำขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัดเป็นรَسُول (ศาสนทูต) ของอัลลอฮ์ (กล่าว ๒ ครั้ง)
(๔)	หัยยะ อาลัศศอลาฮ์ ความว่า ท่านทั้งหลายจงมาละหมาดเถิด (กล่าว ๒ ครั้ง)
(๕)	หัยยะ อาลัล-ฟาလာห ความว่า ท่านทั้งหลาย จงมาสู่ความมีชัย (กล่าว ๒ ครั้ง)
(๖)	อัลลอฮ์ฮูอักบาร ความว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร (กล่าว ๒ ครั้ง)
(๗)	ลาอีลา ฮาอิลลัลลอฮ์ ความว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์

๑.๕.๙ พิธีการเข้าสู่หนัด หรือมาโชะยวี มีความหมายตามภาษาอาหรับและภาษามลายู กล่าวคือ คำว่าสู่หนัด มาจากภาษาอาหรับว่าสุนนะฮ์ แปลว่าแบบอย่างหรือแนวทาง หมายความว่า เป็นการปฏิบัติตามศาสดา/นบีที่ได้เคยทำมา ทางเลือกถ้านำไปปฏิบัติก็จะได้ผลบุญมากยิ่งขึ้น แต่หากไม่ปฏิบัติก็ไม่ถือเป็นบาป คำว่ามาโชะยวี เป็นภาษามลายู (“มาโชะ” แปลว่า เข้า “ยวี” เป็นคำที่ใช้เรียกชาวมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามที่อยู่แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) โดยส่วนรวม หมายถึงการเข้ามาเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามหรือมุสลิม หรือเป็นพิธีขลิบหนังปลายอวัยวะเพศชาย การเข้าสู่หนัดชายมักจะทำการเข้าสู่หนัดตั้งแต่เกิดใหม่ (ในระหว่างอายุ ๑ ขวบ) ถึงอายุ ๑๕ ขวบ สำหรับหญิงจะเข้าสู่หนัดโดยทำให้มีเลือดออกเล็กน้อยที่ปลายคลิตอริส ตั้งแต่คลอดใหม่ ๆ จนอายุไม่เกิน ๒ ขวบ

๑.๕.๑๐ มุสลิม หมายถึง ผู้ที่ได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม

บทที่ ๒

สภาพพื้นที่โดยรวมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพื่อให้การเรียบเรียงข้อมูลการจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบ และสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความชัดเจนทั้งมิติสถานการณ์ปัญหา และมิติพื้นที่ จึงได้ประมวลข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะทางกายภาพ

๒.๑.๑ ที่ตั้งและขนาดของพื้นที่

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่อยู่ทางตอนใต้สุดของเขตแดนไทย-มาเลเซีย ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จากกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ พื้นที่ดังกล่าว เป็นกลุ่มจังหวัดที่ตั้งอยู่แถบชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย โดยจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส มีพื้นที่ติดริมฝั่งทะเลในบริเวณทิศตะวันออก พื้นที่จังหวัดยะลาและนราธิวาสมีอาณาเขตติดต่อกับ รัฐกลันตัน (Kelantan) รัฐเปรัก (Perak) รัฐเคดะห์ (Kedah) ของประเทศมาเลเซีย บริเวณแนวเขตแดนดังกล่าวมีจุดเชื่อมโยงติดต่อชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย รวม ๔ จุด ได้แก่ ด้านเบตง จังหวัดยะลา ด้านตากใบ ด้านสุไหงโก-ลก และด้านบูเก๊ะตา โดยทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีพื้นที่รวมกัน จำนวน ๖.๘๔ ล้านไร่ (ปัตตานี ๑.๒๑ ล้านไร่ ยะลา ๒.๔๓ ล้านไร่ และนราธิวาส ๒.๔ ล้านไร่) คิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ภาคใต้ ทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกได้ ๒ ลักษณะ ได้แก่ **พื้นที่ป่าเขา** ที่มีทิวเขาสูง เช่น เทือกเขาสันกาลาคีรี เป็นต้น สลับกับพื้นที่ภูเขาเตี้ย ๆ ที่เป็นต้นกำเนิดของกลุ่มน้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำสุไหงโก-ลก โดยมีที่ราบลุ่มบริเวณเชิงเขาที่เหมาะสมกับการทำสวนและทำนา และ**พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย** ที่มีหาดทรายและหาดหินที่สวยงาม โดยมีที่ราบบริเวณชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวและการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทั้งการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวและการประมง เป็นต้น

๒.๑.๒ ประชากรและเขตการปกครอง

๑) พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประชากรรวม ๑.๙๑ ล้านคน (ปี ๒๕๕๐) คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ ของประชากรภาคใต้ทั้งหมด ประกอบด้วยประชากรในจังหวัดนราธิวาส ๐.๘๒ ล้านคน ปัตตานี ๐.๕๓ ล้านคน และยะลา ๐.๕๖ ล้านคน จากจำนวนประชากรดังกล่าว ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๘๕.๑ นับถือศาสนาอิสลาม รองลงมา ประมาณร้อยละ ๑๔.๕ นับถือศาสนาพุทธ และประมาณร้อยละ ๐.๔ นับถือศาสนาอื่น ๆ

๒) การแบ่งเขตการปกครองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดเป็นการปกครองระดับอำเภอ ตำบล และระดับหมู่บ้าน รวม ๓๓ อำเภอ ๒๕๐ ตำบล และ ๑,๕๘๙ หมู่บ้าน จำแนกตามพื้นที่จังหวัด ดังนี้

(๑) ปัตตานี ๑๒ อำเภอ ๑๑๕ ตำบล ๖๓๖ หมู่บ้าน (๑๓๔,๒๓๔ หลังคาเรือน)

(๒) ยะลา ๘ อำเภอ ๕๘ ตำบล ๓๗๒ หมู่บ้าน (๑๑๒,๙๒๗ หลังคาเรือน)

(๓) นราธิวาส ๑๓ อำเภอ ๗๗ ตำบล ๕๘๑ หมู่บ้าน (๑๕๐,๘๑๐ หลังคาเรือน)

สำหรับการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการจัดรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รวม ๒๖๖ แห่ง แบ่งเป็น

(๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ๓ แห่ง ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

(๒) เทศบาล ๓๔ แห่ง แบ่งตามระดับของเทศบาลได้ดังนี้

- เทศบาลนคร มี ๑ แห่ง คือ ยะลา

- เทศบาลเมือง มี ๒ แห่ง คือ ปัตตานี และนราธิวาส

- เทศบาลตำบลมี ๓๑ แห่ง คือ ปัตตานี ๑๑ แห่ง ยะลา ๗ แห่ง และ

นราธิวาส ๑๓ แห่ง

(๓) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ๒๒๙ แห่ง คือ ปัตตานี ๙๙ แห่ง ยะลา ๕๕ แห่ง และ นราธิวาส ๗๕ แห่ง

๒.๑.๓ ทรัพยากรที่สำคัญ

๑) ทรัพยากรดิน พื้นที่โดยส่วนใหญ่มีลักษณะดินที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม แต่ทรัพยากรดินบางส่วนมีข้อจำกัดต่อการใช้ดินเพื่อการเกษตรกรรม โดยมีเนื้อที่รวมถึง ๙.๗๘ แสนไร่ คือ

(๑) ดินเปรี้ยว มีเนื้อที่รวม ๖๕๒,๒๑๙ ไร่ พบมากในจังหวัดปัตตานี (๕๓๖,๘๐๗ ไร่) และนราธิวาส (๑๑๕,๔๑๒ ไร่) เป็นดินที่มีสารประกอบพวกไพไรท์ ซึ่งคอยตรึงธาตุอาหารที่จำเป็นไว้ เป็นผลให้พืชไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ หรือบางชนิดจะละลายออกมา มากจนเป็นพิษต่อพืช

(๒) ดินทรายจัด มีเนื้อที่รวม ๒๙๖,๐๑๓ ไร่ พบมากในจังหวัดปัตตานี (๑๘๒,๙๒๗ ไร่) และนราธิวาส (๑๑๓,๐๘๖ ไร่) เนื้อดินที่เป็นทรายมีความสามารถในการอุ้มน้ำหรือ ดูดยึดธาตุอาหารต่ำมาก

(๓) ดินเค็ม มีเนื้อที่รวม ๓,๓๖๕ ไร่ พบในจังหวัดปัตตานี (๓,๐๘๓ ไร่) และนราธิวาส (๒๘๒ ไร่) เป็นดินที่ได้รับอิทธิพลจากทะเลและมีเกลืออยู่ในปริมาณมาก พืชชนิดที่ไม่ทนเค็มไม่สามารถเติบโตได้

๒) **ทรัพยากรน้ำ** พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทรัพยากรน้ำที่สำคัญประกอบด้วย

(๑) **ปริมาณน้ำฝน** นับเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดในพื้นที่ เนื่องจากมีปริมาณฝนตกชุกที่ค่อนข้างต่อเนื่องเป็นเวลานาน สภาพฝนที่ตกมีลักษณะการกระจายตัวที่ดี โดยพื้นที่จังหวัดนราธิวาสมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด ๒,๔๕๐.๐ มิลลิเมตรต่อปี ส่วนพื้นที่ยะลาและปัตตานีมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๒,๐๖๗.๔ และ ๑,๗๖๖.๕ มิลลิเมตรต่อปี ตามลำดับ

(๒) **ปริมาณน้ำท่า** ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประมาณ ๑๒,๕๓๕.๒ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งมาจากลุ่มน้ำของลำน้ำสายหลักรวม ๔ สาย คือ

- **แม่น้ำปัตตานี** มีพื้นที่ลุ่มน้ำ ๔,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร มีความยาวลำน้ำหลัก ๒๑๐ กิโลเมตร และมีปริมาณน้ำท่า ๔,๙๕๐.๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

- **แม่น้ำสายบุรี** มีพื้นที่ลุ่มน้ำ ๒,๗๐๙ ตารางกิโลเมตร มีความยาวลำน้ำหลัก ๑๕๐ กิโลเมตร มีปริมาณน้ำท่า ๓,๗๖๕.๖ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

- **แม่น้ำบางนรา** มีพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑,๖๐๓ ตารางกิโลเมตร มีความยาวลำน้ำหลัก ๖๐ กิโลเมตร มีปริมาณน้ำท่า ๒,๔๐๑.๗ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

- **แม่น้ำโก-ลก** มีพื้นที่ลุ่มน้ำ ๗๑๘ ตารางกิโลเมตร มีความยาวลำน้ำหลัก ๑๐๓ กิโลเมตร และมีปริมาณน้ำท่า ๑,๔๑๗.๙ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

ทั้งนี้ มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ๑ แห่ง คือ **อ่างเก็บน้ำเขื่อนบางลาง** บริเวณต้นแม่น้ำปัตตานีในเขตจังหวัดยะลา สามารถกักเก็บน้ำได้ ๑,๔๐๔ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒ ของปริมาณน้ำท่ารายปี ส่วนอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก มีปริมาณกักเก็บน้ำรวม ๔.๑๘ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๓ ของปริมาณน้ำท่ารายปี โดยมีพื้นที่ชลประทานรวม ๙๓๖,๖๑๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๕ ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

๓) **ทรัพยากรป่าไม้** พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพื้นที่ป่าไม้ ณ ปี ๒๕๔๓ รวม ๑,๗๖๗,๔๙๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗ ของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ ๑,๕๘๑,๓๔๒ ไร่ อยู่ในเขตจังหวัดยะลา ๙๗๓,๓๔๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘ ของพื้นที่จังหวัด จังหวัดนราธิวาส ๕๗๗,๗๕๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒ ของพื้นที่จังหวัด และจังหวัดปัตตานี ๓๐,๒๔๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ ของพื้นที่จังหวัด นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ป่าพรุที่สำคัญ ได้แก่ พรุโต๊ะแดง พรุบาเจาะ ในเขตจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่รวม ๑๒๐,๙๘๖ ไร่

ทั้งนี้ มีพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกทำลายจนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม รวม ๑๘๖,๑๕๓ ไร่ อยู่ในจังหวัดนราธิวาส ๑๖๓,๔๖๘ ไร่ ยะลา ๑๕,๒๔๒ ไร่ และปัตตานี ๗,๔๔๓ ไร่

๔) **ทรัพยากรแร่ธาตุ** พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุหลายชนิดที่มีการนำมาใช้ประโยชน์แล้ว เช่น ดิบุก ทองคำ และหินอ่อน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้มีการสำรวจ “แร่ดินขาว (Kaolinite)” ซึ่งเป็นแหล่งที่มีเนื้อดินขาวสูงมากและมีคุณภาพดี สามารถพัฒนานำมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมเซรามิกและอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น เกรดฟิลเลอร์ (filler) ในอุตสาหกรรมกระดาษ สีทาบ้าน และยางรถยนต์ เป็นต้น ผลการสำรวจเบื้องต้นพบแหล่งแร่เป็นแนวยาวระหว่างอำเภอระแงะและสุไหงปาดิ จังหวัดนราธิวาส ครอบคลุมพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑๐ ตารางกิโลเมตร ปริมาณแร่สำรองเท่าที่ปรากฏในขณะนี้ ประมาณว่าไม่น้อยกว่า ๕๐ ล้านเมตริกตัน

๒.๒ สภาพทางเศรษฐกิจ

๒.๒.๑ การถือครองพื้นที่การผลิต

ประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ๔.๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๗ ของพื้นที่รวมภาคใต้ เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา ๒.๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๒ ของพื้นที่เกษตรสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ปลูกยางทั้งภาคใต้ และพื้นที่นาข้าว ๓.๘ แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของพื้นที่เกษตรสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่ทำนาทั้งภาคใต้ ที่เหลือเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลที่สำคัญ คือ ลองกอง ทุเรียน เงาะ และมังคุด ทั้งนี้ มีสัดส่วนคนจน ร้อยละ ๑๖.๙ ของประชากรภาคใต้ทั้งหมด

๒.๒.๒ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ

๑) **สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๐** มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ๑๒๕,๒๐๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑.๔ ของ GDP หรือร้อยละ ๑๔.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคใต้ ในขณะที่จำนวนประชากรมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๒๑.๑ ของภาค จึงมีผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อประชากรในระดับต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานีมีระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ย ๕๙,๖๑๘ บาท/คน/ปี อยู่ในลำดับที่ ๑๔ จังหวัดนราธิวาส มีระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ย ๖๒,๖๒๕ บาท/คน/ปี อยู่ในลำดับที่ ๑๒ และจังหวัดยะลา มีระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ย ๘๔,๑๐๔ บาท/คน/ปี อยู่ในลำดับที่ ๑๐ ในขณะที่ภาคใต้มีระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ย ๙๕,๒๒๙ บาท/คน/ปี และประเทศมีระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ย ๑๒๘,๒๓๙ บาท/คน/ปี

ตารางที่ ๑ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมและระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อประชากร ปี ๒๕๕๐

พื้นที่	GPP/GRP/GDP (ล้านบาท)	สัดส่วน (%)	Per Capita GPP
ปัตตานี	GPP ๓๙,๕๓๔	๔.๖% GPP ภาคใต้	๕๙,๖๑๘
ยะลา	GPP ๓๙,๑๙๘	๔.๕% GPP ภาคใต้	๘๔,๑๖๔
นราธิวาส	GPP ๔๖,๔๖๘	๕.๔% GPP ภาคใต้	๖๒,๖๒๕
รวม ๓ จังหวัด	๑๒๕,๒๐๐	๑๔.๕% GRP ๑.๔% GRP	๖๖,๙๒๐
ภาคใต้	GRP ๘๕๙,๓๒๕	-	๗๐,๗๖๑
ประเทศ	GDP ๘,๔๖๙,๐๖๐	-	๑๐๒,๔๔๗

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒) โครงสร้างเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการผลิตภาคการเกษตรเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนการผลิตในปี ๒๕๕๐ จำนวน ๖๔,๖๘๗ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากยางพารา รองลงมาได้แก่ การประมง ผลไม้ (๕,๘๐๕ ล้านบาท) และปศุสัตว์ ตามลำดับ ส่วนภาคการผลิตที่สำคัญอื่น ได้แก่ ภาคการค้าและโรงแรมมีมูลค่า ๒๒,๘๐๐ ล้านบาท ภาคเหมืองแร่อุตสาหกรรมมีมูลค่า ๑๑,๔๒๕ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ และ ๙.๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ แสดงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ปี ๒๕๕๐

หน่วย : ร้อยละ

พื้นที่	เกษตร	อุตสาหกรรม	การค้า	โรงแรม/ ภัตตาคาร	ก่อสร้าง	อื่น ๆ	รวม
ปัตตานี	๔๖.๑	๖.๘	๑๐.๔	๐.๓	๒.๒	๓๔.๒	๑๐๐
ยะลา	๔๘.๘	๖.๓	๙.๖	๑.๓	๒	๓๒	๑๐๐
นราธิวาส	๕๘.๙	๔.๒	๘.๗	๐.๓	๑.๙	๒๖	๑๐๐
๓ จชต.	๕๑.๗	๕.๗	๙.๕	๐.๖	๒	๓๐.๕	๑๐๐
สงขลา	๒๙.๓	๒๙.๒	๙.๗	๒.๕	๓.๓	๒๖	๑๐๐
สตูล	๕๓.๕	๑๑.๘	๙	๐.๕	๒.๒	๒๓	๑๐๐
๒ จชต.	๓๒.๖	๒๖.๘	๙.๖	๒.๒	๓.๑	๒๕.๗	๑๐๐
๕ จชต.	๔๐.๑	๑๘.๖	๙.๖	๑.๖	๒.๗	๒๗.๔	๑๐๐

หมายเหตุ : GPP ณ ราคาปัจจุบัน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓) การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในช่วงปี ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวม ราคาคงที่ปี ๒๕๕๑ ซึ่งว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ ๐.๗ ร้อยละ ๒.๘ ร้อยละ ๑.๘ และร้อยละ ๑.๖ ในปี ๒๕๔๖ และ ๒๕๕๐ ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของภาคใต้ขยายตัว ร้อยละ ๕.๘ ร้อยละ ๕.๙ ร้อยละ ๓ ร้อยละ ๔ และร้อยละ ๒.๑ ในปี ๒๕๔๖, ๒๕๔๗, ๒๕๔๘, ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐

พื้นที่	๒๕๔๖	๒๕๔๗	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐
ปัตตานี	-๐.๘	-๑.๕	๒.๕	๔	๒.๓
ยะลา	๕.๑	๑.๗	๕.๐	๐.๐๒	๔.๐
นราธิวาส	๑๕.๓	๒.๑	๑.๔	๑.๐	-๑.๑
รวม ๓ จังหวัด	๖.๓	๐.๗	๒.๘	๑.๘	๑.๖
รวมภาคใต้	๕.๘	๕.๙	๓.๐	๔.๐	๒.๑
ประเทศ	๗.๑	๖.๓	๔.๕	๕.๑	๔.๘

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒.๓ สภาพทางสังคม

๒.๓.๑ โครงสร้างประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปี ๒๕๕๐) หากจำแนกประชากรตามกลุ่มอายุจะพบว่า ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๖๐.๗ (ประมาณ ๑ ล้านคนเศษ) มีอายุในช่วง ๑๕ - ๕๙ ปี รองลงมาประมาณร้อยละ ๒๙.๘ (ประมาณ ๕ แสนคน) มีอายุในช่วงแรกเกิด - ๑๔ ปี และประมาณ ร้อยละ ๙.๕ (ประมาณ ๒ แสนคน) มีอายุในช่วง ๖๐ ปีขึ้นไป

๒.๓.๒ ด้านการศึกษา (ปี ๒๕๕๐) ประชากรมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๖.๒ ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าระดับภาคของภาคใต้ที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๗.๓ ต่อปี หากพิจารณาในเชิงปริมาณ ผู้เรียน พบว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาโดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๕.๕) เรียนในโรงเรียนของรัฐ แต่ในระดับมัธยมศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๔.๗) เรียนในโรงเรียนเอกชน

นักเรียนในชั้นประถมศึกษามีอัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ปี ๒๕๕๐) กล่าวคือมีอัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพียงร้อยละ ๒๙.๐ และการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๓๕.๐ หากพิจารณาอัตราการเรียนอยู่ในอัตราเกินครึ่งคือ ร้อยละ ๖๐.๐ แต่ยังคงต่ำกว่าระดับภาคที่มีอัตราร้อยละ ๖๔.๘

คุณภาพการศึกษาจากผลสอบ O-Net (ปี ๒๕๕๐) จัดอยู่ในจังหวัดรั้งท้าย กล่าวคือ เป็นลำดับที่ ๗๓ (จังหวัดยะลา) ลำดับที่ ๗๔ (จังหวัดปัตตานี) และลำดับที่ ๗๖ (จังหวัดนราธิวาส) ดังตาราง

ตารางที่ ๔ แสดงภาพรวมประชากรและการศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.)
ปี ๒๕๕๐

โครงสร้างประชากรตามอายุ หน่วย : ล้านคน/(ร้อยละ)			สภาพการศึกษา หน่วย : คน/(ร้อยละ)			
กลุ่มอายุ (ปี)	จำนวนประชาชน (ปี ๒๕๕๐)		ระดับ	จำนวนนักเรียน		รวม
				รัฐ	เอกชน	
๐ - ๑๔	๐.๕๗ (๒๙.๘๗)		ประถม	๑๘๑,๙๐๒ (๘๕.๕๕)	๓๐,๗๑๘ (๑๔.๔๕)	๒๑๒,๖๒๐
๑๕ - ๕๙	๑.๑๖ (๖๐.๗๓)		มัธยม	๓๕,๑๐๒ (๓๕.๒๔)	๖๔,๕๐๒ (๖๔.๗๖)	๙๙,๖๐๔
๒๐ - ๓๔	๐.๔๖ (๒๓.๙๓)					
๖๐+	๐.๑๘ (๙.๔๐)					
คุณภาพการศึกษา			ข้อมูลการศึกษา			
ผลสอบ O-Net	๓ จชต.	ลำดับที่	ข้อมูล	๓ จชต.	ภาคใต้	
ปัตตานี	๑๔๐.๓๑	๗๔	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (ปี)	๖.๒	๗.๓	
ยะลา	๑๔๑.๘๗	๗๓	อัตราการเรียนรู้อ (%) ปี ๒๕๕๐	๖๐.๐๑	๖๔.๘๒	
นราธิวาส	๑๓๐.๐๘	๗๖	อัตราการเรียนต่อ (%)			
สงขลา	๑๖๗.๕๕	๕๙	- มัธยมต้น	๒๙.๐๐		
สตูล	๑๕๘.๑๘	๖๙	- มัธยมปลาย	๓๕.๐๐		
ประเทศ	๒๒๔.๖๖					

ที่มา : สศช. รวบรวมจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ ปี ๒๕๕๐

๒.๓.๓ ด้านสุขภาพและอนามัย ภาครัฐจัดบุคลากรทางการแพทย์โดยเฉพาะเพื่อให้บริการรักษาโรค / ป้องกันสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปี ๒๕๕๐) รวม ๓๓๘ คน เจลีสัยแพทย์ ๑ คน ดูแลให้บริการประชาชน ๕,๓๗๒ คน หากเปรียบเทียบย้อนหลังไป ๕ ปี คือปี ๒๕๔๕ มีแพทย์ให้บริการเพียง ๒๕๔ คน ซึ่งมีอัตราเฉลี่ยแพทย์ ๑ คน ดูแลให้บริการประชาชนถึง ๗,๐๓๗ คน ดังตาราง

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรในพื้นที่
ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๐

หน่วย : จำนวน (คน)

จังหวัด	๒๕๔๕		๒๕๔๗		๒๕๔๙		๒๕๕๐	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ปัตตานี	๗๖	๘,๑๙๙	๘๐	๗,๙๐๓	๑๐๕	๖,๐๘๔	๑๐๓	๖,๑๘๒
ยะลา	๑๐๕	๔,๓๓๗	๑๓๓	๓,๔๗๙	๑๒๗	๓,๖๗๑	๑๓๑	๓,๕๘๔
นราธิวาส	๗๓	๙,๕๒๐	๘๕	๘,๒๔๗	๑๐๔	๖,๗๖๘	๑๐๔	๖,๘๒๑
รวม ๓ จชต.	๒๕๔	๗,๐๓๗	๒๙๘	๕,๙๘๙	๓๓๖	๕,๓๒๒	๓๓๘	๕,๓๗๒
สงขลา	๔๙๕	๒,๕๔๖	๗๔๑	๑,๗๓๘	๕๘๐	๒,๒๕๙	๘๗๑	๑,๕๑๗
สตูล	๓๙	๖,๘๙๖	๕๐	๕,๔๗๒	๔๕	๖,๒๑๖	๔๕	๖,๒๘๙
รวม ๒ จชต.	๕๓๔	๒,๘๘๗	๗๙๑	๑,๙๖๕	๖๒๕	๒,๕๔๓	๙๑๖	๑,๗๕๑
รวม ๕ จชต.	๗๘๘	๔,๑๙๑	๑,๐๘๙	๓,๐๘๓	๙๖๑	๒,๕๖๙	๑,๒๕๔	๒,๗๒๗
ภาคใต้	๑,๖๗๘	๔,๙๘๔	๒,๑๒๖	๓,๙๘๒	๒,๒๕๙	๓,๗๘๙	๒,๕๗๒	๓,๓๕๔

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๒.๓.๔ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีความหลากหลาย ประกอบด้วยคนหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาติพันธุ์มลายู ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ที่สืบเชื้อสายมาจากชนหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชนที่เรียกว่า Jakan หรือ Jakun ซึ่งผสมกับชาวฮินดูที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งในดินแดนแถบนี้ กลุ่มชาวจีน ซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าที่เดินทางไปค้าขายยังที่ต่าง ๆ โดยอพยพมาค้าขายและตั้งรกรากในคาบสมุทรมลายู ในยุคอาณาจักรลังกาสุกะ กลุ่มชาติพันธุ์สยาม ตั้งถิ่นฐานในดินแดนคาบสมุทรมลายู และกลุ่มชาวฮินดู จากประเทศอินเดียซึ่งเดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนาและค้าขาย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนที่เรียกว่า Semang และ Sakai อยู่อาศัยร่วมผืนแผ่นดินเดียวกัน

ในส่วนของวัฒนธรรมและภาษาก็มีความหลากหลายเช่นกัน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นดินแดนที่รับวัฒนธรรมศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม รวมทั้งศาสนาคริสต์ที่เคยรุ่งเรืองในยุคล่าอาณานิคม ส่วนภาษาที่ยังปรากฏในการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน คือ ภาษาไทย ภาษามลายูถิ่น (มลายูปัตตานี) และภาษามาลาเลย์ (ภาษามลายูมีเพียงภาษาเดียว ไม่ได้แยกว่าเป็นภาษาถิ่นหรือภาษามาลาเลย์ เพียงแต่จะแตกต่างกันเรื่องสำเนียง แต่ก็ยังเป็นภาษาที่มีรากศัพท์เดียวกันเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษสำเนียงอเมริกันและสำเนียงเวลล์ เป็นต้น แต่ก็ยังเป็นภาษาเดียวกัน สำหรับภาษามาลาเลย์คือภาษามลายูที่ใช้ในประเทศมาเลเซีย ภาษาอินโดนีเซียก็คือภาษามลายูที่ใช้ในประเทศอินโดนีเซีย ภาษาปัตตานีเป็นภาษามลายูถิ่นที่ใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะแตกต่างกันเพียงสำเนียงการออกเสียงเท่านั้น

ประเพณีที่สำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ปี ๒๕๕๒) ในกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะกลุ่มเชื้อสายมลายูที่นับถืออิสลาม ได้แก่ **พิธีแรกเกิด** ที่ผู้รู้ทางศาสนาจะทำพิธีอาซานให้กับเด็กเมื่อทำคลอดเด็กเรียบร้อยแล้ว และเมื่อครบ ๗ วัน จะมีพิธีโกนผมไฟและตั้งชื่อให้กับเด็ก และพิธีการเข้าสู่หนัด หรือ “มาโซะยาวิ” ซึ่งหมายถึง การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ โดยในอดีตจะทำเมื่อเด็กมีอายุได้ ๑๑ – ๒๐ ปี แต่ปัจจุบันนิยมทำเมื่อเด็กมีอายุระหว่าง ๖ – ๑๕ ปี ในขณะที่บางประเทศ เช่น ซาอุดีอาระเบียนิยมทำ “มะโซะยาวิ” ให้เด็กหลังคลอดเพียงไม่กี่วัน เพื่อความสะดวกในการทำความสะดวกอวัยวะเพศ อันจะมีผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจคือการทำละหมาด

นอกจากการปฏิบัติตามประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีงานประเพณีที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะของพื้นที่ ได้แก่ งานสมโภชเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวในจังหวัดปัตตานีของกลุ่มชาวจีน ซึ่งจัดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี และงานแห่นก ซึ่งเป็นประเพณีพื้นเมือง โดยจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามแต่โอกาส เคยมีในอดีต ๑๐๐ ปีก่อน แต่ปัจจุบันสูญหายไปแล้ว เนื่องจากไปขัดต่อความเชื่อและหลักการในศาสนาอิสลาม ตลอดจนจนการละเล่นพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การแสดงมะโย่ง ปัจจุบันแทบจะไม่มีการแสดงปรากฏให้เห็น เนื่องจากมะโย่งมีลักษณะการละเล่นไปในเชิงการบูชาสิ่งอื่นนอกจากพระผู้เป็นเจ้า (อัลลอฮ์) และมีการนำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตำนานในศาสนาฮินดู เช่น รามายณะ มาแสดง ถือเป็น การขัดศาสนบัญญัติ การเดินร่ารองเง็ง รองเง็ง มิใช่วัฒนธรรมของมลายูที่แท้จริง แต่เป็นการนำมาเผยแพร่โดยชาวยุโรปตะวันตกได้นำมาช่วงยุคล่าอาณานิคม ในปัจจุบันก็ยังมีการเล่นบ้าง แต่กลับเป็นคนไทยพุทธนำมาพัฒนาการละเล่นต่อในปัจจุบัน สำหรับชาวมลายูมุสลิมในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเลิกการละเล่นไป การแห่บุหงาซีระ เป็นอิทธิพลวัฒนธรรมของชาวฮินดู มีลักษณะการสร้างนกเป็นตัว ใช้คนแห่แห่นดินเป็นขบวนเสมือนหนึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันแทบจะไม่มีให้เห็น วอญ์กูละ (หนังตะลุง) ใช้ภาษามลายูร้องนำ เป็นการละเล่นโดยกล่าวเป็นกลอนเดินเรื่อง ใช้ตัวหนังตะลุง ลักษณะใกล้เคียงกับหนังตะลุงที่นิยมเล่นในภาคใต้ทั่วไป โดยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมเดิมมาจากชวา และซีละ (ศิลปะการต่อสู้) ลักษณะร้ายรำ หมุนตัว แล้วต่อสู้ มีกติกากา การใช้เท้าเตะต้องไม่พันหัวเข่า และใช้มือต่อสู้ลักษณะทำให้คู่ต่อสู้อีกฝ่ายล้มลง เป็นต้น ถือเป็นผู้นะ ปัจจุบันยังมีการเล่นอยู่บ้าง โดยเฉพาะการแสดงต่อผู้มีเกียรติ ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ถือเป็นกาให้เกียรติอย่างสูง

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแสดงตามประเพณีนิยม กิจกรรมตามความเชื่อในพื้นที่ มักจะมีหลายกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม ทำให้การแสดงตามประเพณีนิยมได้รับการต่อต้านจากคนมลายูในพื้นที่และผู้รู้ทางศาสนาอิสลามมาตลอด เพราะการแสดงรื่นเริงและการละเล่นตามประเพณีนิยมและวัฒนธรรมไปขัดกับหลักการทางด้านศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขที่ไม่ค่อยมีปรากฏในรายงานการศึกษาและวิจัย

ฉะนั้นการส่งเสริมกิจกรรมตามความเชื่อในลักษณะประเพณีนิยมและวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีมุสลิมหรือไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในและนอกสถานที่ ผู้จัดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมต้องเรียนรู้และสอบถามผู้รู้หรือผู้นำทางด้านศาสนาอิสลามก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากคนมลายุมุสลิมและอาจจะเป็นเงื่อนไขในภายหลังได้ จึงต้องมีความระมัดระวังในการส่งเสริมกิจกรรม การจัดกิจกรรมต้องไม่ไปกระทบในหลักการด้านศาสนาอิสลามอย่างเด็ดขาด และมักจะเป็นสาเหตุหนึ่งของเงื่อนไขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนความไม่เข้าใจในศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

บทที่ ๓

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๑ ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๑.๑ ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ราชอาณาจักรไทยประกอบขึ้นด้วยดินแดนที่เคยเป็นรัฐโบราณและหัวเมืองต่าง ๆ ในอดีตผนวกรวมกันขึ้นเป็นรัฐสมัยใหม่ที่มีอาณาเขตพรมแดนที่แน่นอน แต่เนื่องจากความเข้มแข็งของผู้ปกครองในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์กับรัฐเพื่อนบ้านและความพยายามที่จะเป็นอิสระของหัวเมืองต่าง ๆ ที่เคยมีอิสรภาพมาแต่เดิม ทำให้พัฒนาการของราชอาณาจักรไทยแต่ละยุคแต่ละสมัยต้องเผชิญกับพลังอำนาจทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าหลังยุคสมัยการขยายอาณานิคมของชาติตะวันตกมีข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานภาพของรัฐต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ แต่ได้เกิดความไม่พอใจและปฏิภิกิริยาของกลุ่มการเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ บางกลุ่มยังคงดำรงอยู่และมีความเคลื่อนไหวเป็นระยะ ๆ การเรียนรู้ความจริงทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเปิดกว้างให้รับรู้ถึงความจริงเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรไทย ย่อมดีกว่าการปฏิเสธหรือปิดโอกาสการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะสร้างทัศนคติคับแคบให้กับพลเมืองไทยแล้วยังเป็นเงื่อนไขให้กลุ่มเคลื่อนไหวกลุ่มต่าง ๆ นำไปบิดเบือนและขยายผลให้เกิดประโยชน์ทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ จนพลังการขัดแย้งอาจขยายตัวรุนแรงเกินกว่าที่คนไทยด้วยกันเองจะเยียวยาได้ในอนาคต

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายเคลื่อนไหวก่อความไม่สงบได้เลือกใช้ประวัติศาสตร์บางตอนให้เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตน เช่น ฝ่ายรัฐอ้างเรื่องการเสียดินแดนเพื่อปลุกสำนึกคนไทยทั่วประเทศให้หวงแหนแผ่นดิน ขณะที่ฝ่ายเคลื่อนไหวก่อความไม่สงบได้อ้างถึงรัฐปัตตานีและการทวงคืนอิสรภาพของชาวมลายูปัตตานี การใช้ประวัติศาสตร์ดังกล่าวก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและขยายผลความขัดแย้งอย่างรุนแรงและรวดเร็ว

การอธิบายความจริงทางประวัติศาสตร์ แม้ว่าจะไม่มีหลักประกันใด ๆ ว่าความขัดแย้งจะยุติลงในทันที แต่ก็ต้องดำเนินการอย่างรีบด่วนให้คนไทยเข้าใจประวัติศาสตร์ของประเทศตนเองอย่างถูกต้อง มีทัศนคติที่เปิดกว้างมากขึ้น และไม่ควรรำคาญความขัดแย้งไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบันไปขยายผลให้เกิดความเลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีก มิเช่นนั้นเท่ากับว่าคนในยุคปัจจุบันได้สร้างประวัติศาสตร์ที่เลวร้ายกว่าอดีตไว้ให้ลูกหลานต่อไปอีก ในมุมมองที่ตรงกันข้าม ในด้านอารยธรรมและภูมิรัฐศาสตร์พบว่าประวัติศาสตร์ได้สร้างสรรค์อารยธรรมที่ก่อให้เกิดความภูมิใจในบรรพบุรุษของคนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้มากมาย จึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้การศึกษา เผยแพร่ความรู้ให้สาธารณชนได้รับทราบสิ่งที่ดั่งามที่ปรากฏเป็นมรดกอารยธรรมสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

๓.๑.๒ พัฒนาการทางภูมิรัฐศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

พัฒนาการทางภูมิรัฐศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ก่อนการจัดตั้งเป็นจังหวัด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ดินแดนแห่งนี้ผ่านอารยธรรมมาหลายยุคสมัยตามลำดับ (ครองชัย หัตถา, ๒๕๑๑: ๓ - ๖) ดังนี้

๑) สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลักฐานการอยู่อาศัยของคนพื้นเมืองมาตั้งแต่ก่อน ๓,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา โดยเรียกรวมว่า พวกโอริง อัสลี (Orang Asli) ซึ่งได้แก่ กลุ่มนิกริตอ (Nigrito) เช่น ซาไกและเซมิง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเซโนย (Senoi)

๒) สมัยเริ่มประวัติศาสตร์ ประมาณ ๒,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ถึงราว พ.ศ. ๗๐๐ มีชาวจีน ชาวอินเดีย และชาวอาหรับบางกลุ่ม เดินทางมายังแถบนี้ พร้อมทั้งนำศาสนาและวัฒนธรรมมาเผยแพร่ ทำให้ศาสนาฮินดูเริ่มเข้ามาในระบายนี้น ชนพื้นเมืองเริ่มค้าขายกับชนต่างถิ่น มีการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มมากขึ้นบริเวณปากแม่น้ำและบริเวณที่มีการติดต่อค้าขายสะดวก บางแห่งกลายเป็นที่พอกันของพ่อค้า นักเดินเรือ และขยายตัวเป็นเมืองในเวลาต่อมา

๓) สมัยอาณาจักรโบราณลัγγยาชู หรือลัγγกาสุกะ ราว พ.ศ. ๗๐๐ - ๑๔๐๐ ปรากฏในบันทึกการเดินทางของชาวจีนว่า มีรัฐต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายแห่งบนคาบสมุทรมลายู โดยอยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรฟูนัน (Funan) ในจำนวนนั้นมีรัฐลัγγยาชู (Lang Ya Shiu) รวมอยู่ด้วย ราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๑ ลัγγยาชูเป็นอิสระ มีหลักฐานการส่งทูตไปเยือนจีนเมื่อ พ.ศ. ๑๐๕๘, ๑๐๖๖, ๑๐๗๔ และ ๑๑๑๑ ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๔ ถือว่าเป็นยุครุ่งเรืองของลัγγยาชูหรือลัγγกาสุกะ แหล่งโบราณสถานแถบท่าสาบ จังหวัดยะลา และอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ที่ยังคงปรากฏร่องรอยอยู่เป็นจำนวนมากถูกสร้างขึ้นในระบายนี้น โดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และพุทธศาสนา

๔) สมัยลัγγกาสุกะภายใต้การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕ ลัγγกาสุกะตกอยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งมีกำลังกองทัพเรือเป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่นำเข้ามาโดยศรีวิชัยได้รับความนิยมมาก ชาวลัγγกาสุกะยอมรับนับถือพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอย่างแพร่หลาย ศาสนสถานหลายแห่งและศิลปะวัตถุในพุทธศาสนาถูกสร้างขึ้นมากในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ รวมทั้งพุทธไสยาสน์ขนาดใหญ่ในถ้ำคูหาमुख จังหวัดยะลา และพระพุทธรูปปางต่าง ๆ จำนวนมากก็ถูกสร้างขึ้นในสมัยนั้น

๕) สมัยลัγγกาสุกะภายใต้อำนาจของโจฬะ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๓๕ เป็นต้นมา กองทัพโจฬะแห่งอินเดียเข้าโจมตีเมืองต่าง ๆ ของอาณาจักรศรีวิชัย เพื่อควบคุมเส้นทางการค้าในช่องแคบมะละกาและเมืองหลายแห่ง รวมทั้งลัγγกาสุกะซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของโจฬะในปี พ.ศ. ๑๕๖๗ แต่หลังจากนั้นชาวเมืองลัγγกาสุกะก็ได้ต่อสู้ยึดคืนมาได้ในปี พ.ศ. ๑๕๘๗ แม้ว่าหลังจากนั้นศรีวิชัยจะกลับมามีอำนาจ แต่ก็พ่ายแพ้ต่ออาณาจักรที่ตั้งขึ้นมาใหม่คือมัชปาหิตในปี พ.ศ. ๑๘๓๖ ในระยะนี้ศาสนาอิสลามแผ่เข้ามามากขึ้นโดยพ่อค้าและนักเผยแผ่ศาสนาชาวอาหรับ

และชาติต่าง ๆ ตามประวัติศาสตร์รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ได้กล่าวไว้ว่าอิสลามได้เข้ามา ก่อนหน้านี้กว่า ๑๐๐ ปี ในปี พ.ศ. ๑๖๙๓ (ค.ศ. ๑๑๕๐) โดยมีนักเผยแผ่ศาสนาอิสลามมาจากปัตตานี หรือลังกาสุกะนำศาสนาอิสลามมาเผยแผ่ยังรัฐกลันตัน แสดงว่าศาสนาอิสลามเข้ามาในปัตตานี ก่อนหน้านั้น

๖) สมัยลังกาสุกะภายใต้อำนาจของสุโขทัย - อโยธยา และมัชปาหิต ในปี พ.ศ. ๑๘๓๘ กองทัพสุโขทัยลงมาอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช ถือเป็นกาณ์แผ่อำนาจโดยถือตาม หลักศิลาจารึกแผ่นที่ ๑ ตั้งแต่ต้นรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง ร่วมกับกองทัพเรือนครศรีธรรมราชลงไป ทำสงครามเพื่อปกครองเมืองต่าง ๆ บริเวณปลายแหลมมลายูไปจนถึงเตมาสิก (สิงคโปร์ในปัจจุบัน) แต่ครองอำนาจได้ไม่นานอาณาจักรมัชปาหิต (ชวา) ก็ขยายอำนาจมาปกครองหัวเมืองดังกล่าว โดยลังกาสุกะอยู่ภายใต้อิทธิพลของมัชปาหิตในปี พ.ศ. ๑๘๘๔ - ๑๙๐๗ ขณะเดียวกันศาสนาอิสลาม ก็แผ่ขยายเข้ามามากขึ้นในหมู่ประชาชนหัวเมืองมลายู โดยเฉพาะแถบเมืองปาไซ ปัตตานี และปาหัง

๗) สมัยลังกาสุกะล่มสลายและกำเนิดเมืองปัตตานี ในช่วงต้นสมัยอโยธยา มะละกามีอำนาจมากขึ้น ต่อมาได้ปฏิเสธอำนาจของมัชปาหิตและสยาม ทำให้สยามต้องยกทัพไปทำ สงคราม ๒ ครั้งกับมะละกา แต่ไม่สามารถเอาชนะได้ ในปี พ.ศ. ๑๙๔๘ กองทัพมะละกาได้บุกเข้า โจมตีเมืองโกตามหลิมัยของลังกาสุกะ และขยายอำนาจเข้าปกครองเมืองต่าง ๆ แถบปลายแหลม มลายู ทำให้ชาวเมืองหันมานับถือศาสนาอิสลามตามแบบอย่างมะละกามากขึ้นเรื่อย ๆ ในประเด็น ข้างต้นจะมีความเห็นที่แตกต่างจากนักประวัติศาสตร์มลายู De Eredia ได้ยืนยันไว้ว่า ศาสนาอิสลาม เข้าปัตตานีและปาหังก่อน แล้วจึงแพร่ขยายไปยังมะละกาภายหลัง มักจะมีข้อโต้แย้งจากนักวิชาการ ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ปัตตานีว่าเป็นไปไม่ได้ที่มะละกาเพิ่งตั้งเมือง ปี พ.ศ. ๑๙๔๓ สามารถจะนำ กองทัพโจมตีปัตตานีที่ก่อตั้งมาก่อนหลายร้อยปีและนำศาสนาอิสลามเข้ามาได้ ข้อความก่อนหน้านี เป็นข้อความที่สันนิษฐานจากนักประวัติศาสตร์ไทยเท่านั้น แต่มีข้อเท็จจริงเป็นที่ยอมรับได้ใน ประวัติศาสตร์ของปัตตานีและมะละกา สำหรับปัตตานีนั้นพญาอินทรีรา โอรสของราชาศรีวังสา แห่งโกตามหลิมัย ได้สร้างเมือง "ปัตตานี" ขึ้นใหม่ที่ริมทะเลบ้านกรือเซะ ราว ค.ศ. ๒๐๐๐ ต่อมาทรง เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามและเปลี่ยนพระนามเป็นสุลต่านอิสมาอีล ซาห์ ปกครองเมืองปัตตานี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๐๔๓ - ๒๐๗๓ นับแต่นั้นมาเมืองปัตตานีเข้าสู่ยุคอิสลามโดยสมบูรณ์ มีความ รุ่งเรืองมากทั้งในด้านการผลิตนักเผยแผ่อิสลามและเป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสนาอิสลาม จนได้รับ ยกย่องว่า "ปัตตานีเป็นกระฉกเงาและเป็นระเบียบแห่งเมกะ" ปัตตานีมีสุลต่านเป็นเจ้าของปกครอง ต่อเนื่องมาถึง ๒๓ พระองค์ ในปี พ.ศ. ๒๓๕๑ จึงมีการปรับปรุงการปกครองเป็นระบบ ๗ หัวเมือง

๘) สมัยปกครอง ๗ หัวเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๑ เป็นต้นมา มีการแบ่งการปกครอง ออกเป็น ๗ เมือง ได้แก่ เมืองปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง ยะลา รามันท์ ระแงะ และสายบุรี แต่ละเมือง มีเจ้าเมืองซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลสยามที่กรุงเทพฯ เป็นผู้ปกครอง โดยมีหลักว่าเมืองใดมี ผู้นับถือศาสนาอิสลามมากก็ให้มีเจ้าเมืองที่นับถือศาสนาอิสลาม เมืองใดที่มีผู้นับถือศาสนาพุทธมาก ก็ให้มีเจ้าเมืองที่นับถือพุทธศาสนา แต่ในทางปฏิบัติประสบปัญหาอยู่เนื่อง ๆ ระหว่างเจ้าเมืองกับ รัฐสยาม รวมทั้งประชาชนในเมืองต่าง ๆ มีข้อขัดแย้งอันเนื่องจากการปกครองอยู่บ่อยครั้ง จึงต้อง ยกเลิกการปกครองรูปแบบนี้ไปในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ เนื่องจากสยามเกรงอังกฤษจะเข้ามาแทรกแซง จึงตั้งเจ้าเมืองจากส่วนกลางไปปกครองเพื่อผนวกหัวเมืองต่าง ๆ เข้าสู่ส่วนกลาง

๙) สมัยมณฑลเทศาภิบาล ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ รัฐบาลสยามประกาศตั้งมณฑลปัตตานี มีสมุหเทศาภิบาลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสยามเป็นผู้ปกครอง มีเมืองเข้าร่วมอยู่ในมณฑลปัตตานี ๔ เมือง คือ เมืองปัตตานี (รวมเมืองหนองจิก ยะหริ่ง และปัตตานี) เมืองยะลา (รวมเมืองรามันห์ และยะลา) เมืองสายบุรี และเมืองระแงะ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้ยกฐานะเมืองทั้ง ๔ เป็นจังหวัด ทำให้ปัตตานี ยะลา สายบุรี และนราธิวาส มีฐานะเป็นจังหวัดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นต้นมา ในสมัยมณฑลเทศาภิบาลอำนาจและบทบาทของเจ้าเมืองในระบบเดิมซึ่งมีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๔๓ สิ้นสุดลง ทำให้มีข้อขัดแย้งหลายกรณีเกิดขึ้น นำไปสู่การเคลื่อนไหวการจัดตั้งองค์กรเพื่อเรียกร้องอิสรภาพปัตตานีในเวลาต่อมา

๑๐) สมัยสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ รัฐบาลสยามประกาศยกเลิกมณฑลปัตตานี และยุบจังหวัดสายบุรี ลดฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดปัตตานี โดยรวมจังหวัดทั้งสามไว้ในปกครองของมณฑลนครศรีธรรมราช ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีฐานะเป็นจังหวัดในระบบราชการบริหารส่วนภูมิภาค และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารการปกครอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

จากลำดับพัฒนาการดังกล่าว ทำให้เห็นว่า ดินแดนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเจริญรุ่งเรืองถึงระดับที่เรียกขานกันว่าเป็นอาณาจักร

สิ่งที่คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และคนไทยทั่วไปมีความภาคภูมิใจประการหนึ่งได้แก่ หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมากมายที่บ่งบอกถึงพัฒนาการทางสังคมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าการอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตเป็นเรื่องยาก และหมิ่นเหม่ต่อความรู้สึกขัดแย้ง อาจจะทำให้เกิดความเกลียดชัง แต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องอธิบายให้มีความเข้าใจให้ตรงกัน โดยเฉพาะในอารยประเทศทั้งหลายได้เลือกที่จะให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่ต้องขัดแย้งกันอีก ในกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรหันมาศึกษาเรียนรู้และเป็นเจ้าของประวัติศาสตร์ร่วมกัน ความรุนแรงบาดหมางต่าง ๆ ที่เคยมีมาและกำลังเป็นอยู่ อาจบรรเทาเบาบางลงได้หากได้เข้าใจซึ่งกันและกัน ดีกว่าต่างฝ่ายต่างเข้าใจและถือประวัติศาสตร์กันคนละฉบับ แล้ววาดน้ำมันจุดไฟโยนใส่กันและกัน ดังเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

๓.๒ สถานการณ์ความไม่สงบ

สถานการณ์ความเคลื่อนไหวการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรลักษณะต่าง ๆ เพื่อการเรียกร้องสิทธิในการปกครองหรือการต่อสู้แบ่งแยกดินแดนปกครองตนเองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยเฉพาะในช่วงหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งประเทศเจ้าอาณานิคมได้ยอมให้ดินแดนหลาย ๆ แห่งที่เป็นอาณานิคมได้รับเอกราช เป็นประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยปกครองตนเอง การเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนที่ปรากฏชัดเจนในช่วงหลังสงครามโลก

ครั้งที่ ๒ ได้แก่ กลุ่ม Moro ที่เคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนตอนใต้ของฟิลิปปินส์ กลุ่มคนในจังหวัด Aceh ที่เคลื่อนไหวเรียกร้องปกครองตนเองในอินโดนีเซีย การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยในพม่า ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนปกครองตนเอง (กลุ่มกะเหรี่ยง รัฐฉาน และชาว Rohingyas ในรัฐอาระกัน (ยะไข่)) ตลอดจนการเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ภาคใต้ของไทย โดยการเคลื่อนไหวในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น หน่วยงานความมั่นคงส่วนใหญ่มักถือเอาช่วงเวลาการเกิดเหตุการณ์ ดุซงยอ (Dusun Nyor Rebellion) ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ เมษายน ๒๕๕๑ หรือประมาณ ๖๐ ปี ที่ผ่านมา โดยยึดเป็นจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยได้มีการตั้งกลุ่มขบวนการ ก่อความไม่สงบตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๕๑)

การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อสู้ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วง โดยได้พยายามสร้างความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นและต่างประเทศ

เพื่อให้คนยอมรับขบวนการกับการต่อสู้ตามแนวทางของ อิสลาม บรรดาสมาชิกที่เป็นนักรบมาจากลูกหลานชาวมุสลิม ในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ บางรายเคยเป็นทหารเกณฑ์ที่ได้รับการฝึกฝนจากทหารไทยอีกส่วนหนึ่ง บางรายเคยไปร่วมรบกับขบวนการปฏิวัติหรือขบวนการต่อสู้ของประชาชน ในเอเชียและตะวันออกกลาง เป้าหมายการเคลื่อนไหว นอกจากการใช้กำลังโจมตีขัดขวางทำลายฐานกำลังของ รัฐแล้ว ยังดำเนินการเรียกร้องกับองค์การระหว่างประเทศ

โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติ (UN) เพื่อขอสิทธิการปกครองตนเอง หรือแยกอิสระจากรัฐไทย ลักษณะการเคลื่อนไหวมีทั้งการดำเนินการ โดยสันติและการใช้ความรุนแรง เช่น การลอบยิง ชก การไล่ล่าโดยใช้ รถยนต์ประกบยิงกราด วางเพลิงสถานที่ราชการ ตัดต้นไม้ โปรยตะปู เรือใบ ลอบวางระเบิดอำพรางไว้ในรถยนต์ รถจักรยานยนต์ บนต้นไม้ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านอาหาร สถานบันเทิง โรงแรม ตลาดนัด สนามบิน สถานีรถไฟ ริมถนนเส้นทางคมนาคมทั้งเส้นทางหลักและ เส้นทางรองในระดับหมู่บ้าน จนทำให้เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และพลเรือน บาดเจ็บและ เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

๓.๒.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลกระทบสำคัญที่เกิดจากการเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มขบวนการต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อปกครองตนเองและการบรรลุเป้าหมายสุดท้ายโดยการประกาศเป็นรัฐเอกราชแยกจาก ประเทศไทยนั้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ถูกลอบทำร้าย ทรัพย์สินทางราชการถูกทำลาย เศรษฐกิจประสบปัญหาอยู่ใน

ภาวะถดถอย การให้บริการทางสังคมทั้งการศึกษาและสาธารณสุขไม่อาจดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตกับประชาชน และเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนในพื้นที่บางส่วนพากันทยอยอพยพออกจากพื้นที่และส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ความดีงามภายใต้ความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมค่อย ๆ เลือนหายไป

หากพิจารณาสถิติเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ย้อนหลัง นับจากการก่อเหตุความรุนแรงเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ที่มีกลุ่มคนร้ายบุกปล้นปืนไป ๔๑๓ กระบอก และฆ่าทหาร ๔ นาย ในค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งกองพันพัฒนาที่ ๔ บ้านปิเหล็ง อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส โดยนับจากปี ๒๕๔๖ ย้อนหลังไปถึงปี ๒๕๓๖ (ระยะเวลา ๑๑ ปี) พบว่า มีเหตุความรุนแรงเกิดขึ้นในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (รวมทั้งที่เกิดในจังหวัดสงขลาและสตูลบางส่วน) รวม ๗๔๘ ครั้ง โดยเฉลี่ยเกิดเหตุปีละ ๖๘ ครั้ง (รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, ๒๕๔๙)

สำหรับสถิติเหตุการณ์ในช่วงปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๖ (๗ ปี) ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา) มีจำนวนเหตุร้ายค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ไม่เกินปีละ ๑๐๐ ครั้ง คือ ปี ๒๕๔๓ จำนวนน้อยที่สุด ๑๕ ครั้ง รองลงมาคือ ปี ๒๕๔๔ (๓๕ ครั้ง) ปี ๒๕๔๑ (๔๗ ครั้ง) ปี ๒๕๔๒ (๕๓ ครั้ง) ปี ๒๕๔๕ (๖๖ ครั้ง) และปี ๒๕๔๐ (๘๓ ครั้ง) ส่วนในปี ๒๕๔๖ มีเหตุการณ์เกิดขึ้น ๑๒๕ ครั้ง หากพิจารณาเป็นพื้นที่ พบว่าเกิดขึ้นในจังหวัดนราธิวาสมากที่สุด (๒๑๙ ครั้ง) รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี (๑๐๖ ครั้ง) และจังหวัดยะลา (๘๔ ครั้ง) ตามลำดับ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. "เราจะสร้างความปลอดภัยในชีวิตประจำวันของคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร", ๒๕๕๑) ดังตาราง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลสถิติเหตุการณ์ในแต่ละปี (ปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๖)

ปี พ.ศ.	สถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรายปี จำแนกตามพื้นที่จังหวัด (ครั้ง)				
	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	สงขลา	รวม
๒๕๔๐	๒๑	๓๐	๓๒	-	๘๓
๒๕๔๑	๑๐	๑๓	๒๔	-	๔๗
๒๕๔๒	๕	๘	๔๐	-	๕๓
๒๕๔๓	๔	๒	๙	-	๑๕
๒๕๔๔	๑๖	๓	๑๔	๒	๓๕
๒๕๔๕	๒๑	๑๕	๒๔	๖	๖๖
๒๕๔๖	๒๙	๑๓	๗๖	๗	๑๒๕
รวม ๗ ปี	๑๐๖	๘๔	๒๑๙	๑๕	๔๒๔

ที่มา : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาภายหลังการยุบเลิกศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ ๔๓ (พตท. ๔๓) เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แล้ว มีสถิติข้อมูลการก่อเหตุร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและขยายความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ (ศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศพต.), ๒๕๕๐) โดยมีเหตุการณ์ที่สำคัญดังนี้

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลลักษณะเหตุร้ายและความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุร้าย	ลักษณะเหตุร้ายและความรุนแรง
๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๕	- กลุ่มคนร้าย ๔ คน บุกปล้นอาวุธปืน ๓๓ กระบอก จากสำนักงานอุทยานแห่งชาติบางราง อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา
๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๕	- กลุ่มคนร้ายบุกปล้นอาวุธปืน ๒ กระบอก วิทยุ ๑ เครื่อง จากฐานปฏิบัติการทหารที่ตั้งภายในสำนักงานโครงการปศุสัตว์เกษตรมูไน๊ะ
๒๘ เมษายน ๒๕๔๖	- กลุ่มคนร้ายบุกปล้นอาวุธทหารที่ประจำหน่วยทักษิณพัฒนาที่ ๕ จังหวัดยะลา และหน่วยทักษิณพัฒนาที่ ๑๒ จังหวัดนราธิวาส
๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๖	- กลุ่มคนร้ายใช้อาวุธสงครามบุกยิงเจ้าหน้าที่ตำรวจ และปล้นปืนจากอาสาสมัครในจังหวัดปัตตานี

ที่มา : ศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศพต.), กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

กลุ่มก่อความไม่สงบเขียนข้อความโจมตีรัฐบาลบนเส้นทางคมนาคม สะพาน ป้ายบอกสถานที่หมู่บ้าน

ข้อความโจมตีรัฐ

ปัตตานีเป็นเอกราช

จากการประมวลข้อมูลสถิติเหตุการณ์ความรุนแรงในรอบ ๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒) ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา (๔ อำเภอ คือ อำเภोजะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) จากหน่วยข่าวกรองทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน พบว่า ในรอบ ๖ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒) มีจำนวนเหตุการณ์รวม ๙,๐๘๐ ครั้ง โดยเฉลี่ยมีเหตุการณ์ฯ เกิดขึ้นปีละ ๑,๕๑๔ ครั้ง ปีที่เกิดเหตุการณ์มากที่สุดคือ ปี ๒๕๕๐ (๒,๒๙๕ ครั้ง) รองลงมาคือ ปี ๒๕๔๙ (๑,๘๒๖ ครั้ง) และปี ๒๕๔๘ (๑,๗๙๖ ครั้ง) สำหรับปีที่เกิดเหตุการณ์น้อยที่สุดคือ ปี ๒๕๕๒ (๙๘๕ ครั้ง)

หากพิจารณาพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในระหว่างปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒ พบว่า จังหวัดนราธิวาสมีจำนวนเหตุการณ์เกิดขึ้นมากที่สุด (๓,๒๙๖ ครั้ง) รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี (๒,๘๒๒ ครั้ง) และจังหวัดยะลา (๒,๕๔๗ ครั้ง) พื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ จังหวัดสงขลา (๔๒๑ ครั้ง) ซึ่งมีพื้นที่ที่กลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบเคลื่อนไหวปฏิบัติการเพียง ๔ อำเภอเท่านั้น รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ (๖ ปี)

ปี พ.ศ.	สถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรายปี จำแนกตามพื้นที่จังหวัด (ครั้ง)				
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สงขลา	รวม
๒๕๔๗	๒๒๙	๓๔๙	๕๐๐	๕๖	๑,๑๓๔
๒๕๔๘	๔๕๖	๔๙๓	๗๕๖	๙๑	๑,๗๙๖
๒๕๔๙	๕๒๖	๕๘๗	๖๑๗	๙๖	๑,๘๒๖
๒๕๕๐	๗๓๓	๖๓๐	๗๘๘	๑๔๔	๒,๒๙๕
๒๕๕๑	๓๒๕	๓๘๘	๓๑๑	๒๖	๑,๐๕๐
๒๕๕๒	๒๗๘	๓๗๕	๓๒๔	๘	๙๘๕
รวม ๖ ปี	๒,๕๔๗	๒,๘๒๒	๓,๒๙๖	๔๒๑	๙,๐๘๐

ที่มา : หน่วยงานความมั่นคงของรัฐ รวบรวมเมื่อ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓

จากข้อมูลสถิติเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในรอบ ๖ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒) ซึ่งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นรวม ๙,๐๘๐ ครั้งนั้น ปรากฏสถิติข้อมูลจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บในรอบ ๖ ปีที่ผ่านมา มียอดรวม ๙,๙๘๖ ราย แบ่งเป็นผู้บาดเจ็บ จำนวน ๖,๕๐๘ ราย และผู้เสียชีวิต จำนวน ๓,๔๗๘ ราย

ในกลุ่มผู้บาดเจ็บพบว่าปี ๒๕๕๐ มีจำนวนผู้บาดเจ็บมากที่สุด (๑,๖๕๑ ราย) รองลงมาคือ ปี ๒๕๔๙ (๑,๐๘๖ ราย) ปี ๒๕๔๘ (๑,๐๖๐ ราย) และปี ๒๕๕๑ (๑,๐๕๕ ราย) ตามลำดับ ส่วนปีที่มีผู้บาดเจ็บน้อยที่สุดคือ ปี ๒๕๔๗ (๕๖๔ ราย) สำหรับกลุ่มผู้เสียชีวิต ปรากฏสถิติข้อมูลว่า ปี ๒๕๕๐ มีจำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุด (๙๔๒ ราย) รองลงมาคือ ปี ๒๕๔๙ (๖๕๘ ราย) ปี ๒๕๔๘ (๕๔๔ ราย) และปี ๒๕๕๑ (๕๐๙ ราย) ส่วนปีที่มีผู้เสียชีวิตน้อยที่สุดคือ ปี ๒๕๔๗ (๓๒๓ ราย) รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ (๖ ปี)

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บในแต่ละปี จำแนกตามพื้นที่จังหวัด (ราย)									
	ยะลา		ปัตตานี		นราธิวาส		สงขลา		รวม	
	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ
๒๕๔๗	๖๓	๑๕๑	๙๘	๑๐๙	๑๔๑	๒๙๒	๒๑	๑๒	๓๒๓	๕๖๔
๒๕๔๘	๑๐๘	๒๕๒	๑๕๑	๑๖๓	๒๔๓	๕๓๒	๔๒	๑๑๓	๕๔๔	๑,๐๖๐
๒๕๔๙	๒๐๒	๓๒๖	๒๐๒	๒๕๙	๒๒๑	๔๕๘	๓๓	๔๓	๖๕๘	๑,๐๘๖
๒๕๕๐	๓๔๐	๖๒๗	๒๔๙	๔๕๔	๓๐๕	๕๑๗	๔๘	๙๓	๙๔๒	๑,๖๕๑
๒๕๕๑	๑๖๐	๓๑๒	๑๘๖	๓๘๘	๑๕๑	๓๓๙	๑๒	๑๖	๕๐๙	๑,๐๕๕
๒๕๕๒	๑๒๐	๓๑๔	๒๒๔	๓๒๖	๑๕๐	๔๐๖	๔	๖	๔๙๘	๑,๐๕๒
รวม ๖ ปี	๙๙๓	๑,๙๘๒	๑,๑๑๐	๑,๖๙๙	๑,๒๑๑	๒,๕๙๔	๑๖๐	๒๘๓	๓,๙๗๘	๖,๕๐๘

ที่มา : หน่วยงานความมั่นคงของรัฐ รวบรวมเมื่อ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓

๓.๒.๒ เหตุการณ์ความขัดแย้งที่สำคัญเฉพาะกรณี

แม้เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส) ได้เกิดขึ้นเป็นเวลานานมาแล้วก็ตาม โดยในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบ อันเนื่องมาจากการก่อการร้ายมีความถี่มากขึ้น ขณะที่บางช่วงความถี่ของเหตุการณ์ลดลงแต่มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มก่อเหตุความรุนแรงนับจากเดือนมกราคม ๒๕๔๗ ซึ่งมีการปล้นปืนที่ค่ายกองพันพัฒนา ตำบลปีเหล็ง อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส แม้จะยังไม่เป็นที่กระจ่างชัดว่าเป็นฝีมือของฝ่ายใด นับจากเหตุการณ์ปล้นปืนในครั้งนั้นเป็นต้นมาแล้ว พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ไม่เคยมีความสงบอีกเลย มีการสังหารพระสงฆ์ อีหม่าม เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไปทั้งชาวพุทธและชาวมุสลิม สร้างความประหลาดใจให้แก่ผู้คนและหน่วยงานของรัฐ ที่ดูแลความมั่นคงอย่างยิ่ง การก่อความไม่สงบมีความแตกต่างไปจากในอดีต ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าในอดีตที่ผ่านมาเกือบทุกครั้งจะมีการประกาศชื่อของขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่าขบวนการใดเป็นผู้

ลงมือกระทำ แต่ในปัจจุบันนี้ไม่เคยมีการทำเช่นนั้น คงมีแต่การฆาตรายวันที่มุ่งหวังให้เกิดความไม่สงบสุข สร้างความหวาดผวา แยกแยะไม่ได้ว่าใครคือมิตร ใครคือศัตรู ก่อให้เกิดความระแวงสงสัยระหว่างพี่น้องชาวพุทธและชาวมุสลิมที่อยู่ร่วมกันมาช้านาน นับเป็นผลกระทบทางสังคมจิตวิทยาที่นับวันจะเยียวยาได้ยากขึ้นหากเหตุการณ์ยังเกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างนี้ต่อไป

การก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยส่วนใหญ่มิได้มีรูปแบบใด ๆ ว่าผู้ก่อการสามารถแยกดินแดนหรือสร้างรัฐปัตตานีขึ้นมาได้ หากแต่เป็นการมุ่งสร้างความปั่นป่วน วุ่นวายเป็นหลัก โดยในบางครั้งจะมีการชักจูง ยุยง ปลุกปั่นเยาวชนให้ตกเป็นเครื่องมือก่อความไม่สงบ ทั้งนี้ กลุ่มก่อความไม่สงบจะใช้วิธีการโจมตีแล้วหลบหนีมากกว่า มีการหยิบยืมเลียนแบบวิธีการจากภายนอกมาใช้ในบางช่วง เช่น การฆ่าตัดคอ ฆ่าแล้วเผา ซึ่งเป็นวิธีการของขบวนการก่อการร้ายอะบูซัยยัฟของฟิลิปปินส์ การโค่นต้นไม้ และเผาสถานที่ราชการ โรงเรียน ทำลายสิ่งของ ซึ่งเป็นรูปแบบของขบวนการอาละห์เสรีของอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม **ความรุนแรงในภาคใต้ก็มีบทสรุปจนถึงปัจจุบันว่ายังคงเป็นเรื่องภายในประเทศมากกว่าจะเป็นเรื่องการก่อการร้ายสากล และยังไม่มียุทธการก่อการร้ายจากต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง** คงมีแต่การนำรูปแบบวิธีการของขบวนการก่อการร้าย ทั้งนี้ มีกรณีความขัดแย้งที่สำคัญ ๒ เหตุการณ์ คือ

๑) เหตุการณ์กรือเซะ จังหวัดปัตตานี มีประเด็นสำคัญคือ เมื่อวันที่ ๒๘

เมษายน ๒๕๔๗ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้รวมกำลังเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ ๕ - ๑๕ คน เข้าโจมตีที่ตั้งฐานปฏิบัติการ จุดตรวจ และสถานที่ราชการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม ๑๑ จุด จนนำไปสู่เหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ใช้กำลังเข้าปราบปรามที่มีสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตทั้งสิ้น ๑๐๗ คน กำลังฝ่ายทหารตำรวจเสียชีวิต ๕ นาย ภายหลังพบว่าเยาวชนผู้ร่วมก่อเหตุส่วนหนึ่งถูกชักจูงและปลุกฝังความเชื่อด้วยการใช้หลัก

คำสอนในศาสนาอิสลามปลุกปั่น แม้ว่าผู้ก่อการจะเป็นฝ่ายเริ่มโจมตีเจ้าหน้าที่ก่อน แต่การปราบปรามอย่างรุนแรง โดยเฉพาะการปิดล้อมมัสยิดและถล่มมัสยิดด้วยอาวุธร้ายแรง ทั้งระเบิดและอาวุธปืนชนิดต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ เนื่องจากมัสยิดเป็นศาสนสถาน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมุสลิม กรณีดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของชาวมุสลิมในสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้และมุสลิมทั่วโลกอย่างมาก แม้ผู้ก่อความไม่สงบจะกระทำผิดกฎหมายด้วยความหลงผิดก็ตาม แต่ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว รัฐบาลควรระมัดระวังการปฏิบัติมิให้กลายเป็นเงื่อนไขความขัดแย้งเพิ่มขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการเยียวยาดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิตตามหลักมนุษยธรรม

๒) เหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ ซึ่งเหตุการณ์นี้เริ่มต้นเมื่อมีการชุมนุมประท้วงที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้ชุมนุมเรียกร้องกดดันให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้ต้องหา และฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐอ้างว่ามีการให้ประกันตัวและปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นการชั่วคราวแล้ว ในข้อกฎหมายตามความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่ไม่สามารถปล่อยตัวได้ เพราะผู้ต้องหายังอยู่ในการควบคุมตามอำนาจศาล ต่อมาเจ้าหน้าที่ได้นำญาติผู้ต้องหาพร้อมผู้นำศาสนามาร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยสื่อสารผ่านออกทางเครื่องขยายเสียงชี้แจง พยายามขอร้องให้ผู้ชุมนุมสลายตัวไป โดยไม่มีการตั้งตัวแทนจากฝ่ายเรียกร้องมาเจรจาร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจคือผู้บัญชาการเหตุการณ์ พล.ท. พิศาล วัฒนวงศ์ศิริแม่ทัพภาคที่ ๔ สั่งสลายการชุมนุมด้วยการฉีดน้ำและยิงปืนทำให้

ผู้ชุมนุมหมอบเพื่อจับกุมผู้นำการชุมนุม หัวใจ แต่เกิดการผิดพลาดจากการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่ที่ยิงไปยังผู้ชุมนุมเกิดเสียชีวิตในสถานที่ชุมนุม ๖ ราย และก่อนการสลายการชุมนุมเจ้าหน้าที่ได้ประชุมร่วมกับผู้นำศาสนาเพื่อหารือเกี่ยวกับการควบคุมและสลายการชุมนุม โดยมีการชี้แจงและดำเนินการจากเขาไปหาหนัก ขั้นตอนใช้รถดับเพลิงฉีดน้ำไปยังผู้ชุมนุมเป็นการเริ่มต้น ใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้าเพื่อข่มขู่และควบคุมฝูงชนที่ชุมนุม ต่อมาใช้กำลังเจ้าหน้าที่ดาหน้าเข้าหาผู้ชุมนุมเพื่อควบคุมฝูงชน ทำให้มีผู้เสียชีวิตกับการสลายในที่ชุมนุมประท้วงครั้งนี้เบื้องต้น ๖ คน ต่อมาได้มีผู้เสียชีวิตอีก ๗๘ คน ในระหว่าง

การขนย้ายผู้ชุมนุมโดยรถยนต์ทหาร เนื่องจากขาดอากาศหายใจ ขณะถูกขนย้ายบนรถทหารจากอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อไปควบคุมในค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีระยะทาง ๑๔๐ กิโลเมตร โดยมีทหารควบคุมผู้ชุมนุมบนรถยนต์ทหารขณะขนย้าย ๕ - ๗ นาย ได้สั่งให้ผู้ถูกควบคุมตัวนอนทับเรียงตัวเป็นชั้น ๆ คนนอนด้านล่างสุดจะถูกทับจนขาดอากาศหายใจ การเดินทางใช้เวลานานกว่าปกติมาก ถือเป็นความบกพร่องและขาดประสพการณ์ในการปฏิบัติงานผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ในขณะขนย้าย โดยได้มีการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการ

ส่วนการดำเนินคดีตามกฎหมาย ศาลจังหวัดสงขลา ได้บอกเพียงว่า ตายเนื่องจากขาดอากาศหายใจ และอยู่ระหว่างในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ สืบเนื่องจากกรณีข้างต้น พนักงานสอบสวนและอัยการจะต้องพิจารณาสำนวนคดีทางอาญาในการจะฟ้องหรือไม่ จะฟ้องใครบ้าง ทางคดีจึงถือว่า ยังไม่สิ้นสุด เป็นเพียงคำสั่งศาลหลังจากการไต่สวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการเยียวยาโดยมีการชดเชยและช่วยเหลือญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิตตามหลักมนุษยธรรมเช่นเดียวกับกรณีเหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะ

เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่ตกใจแม้จะเห็นว่า มีผลกระทบเกิดขึ้นไม่ต่างไปจากเหตุการณ์กรือเซะ เพราะเหตุการณ์ทั้ง ๒ ครั้งดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบทางจิตใจต่อชาวมุสลิมทั้งในและนอกประเทศ เนื่องจากผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เข้าร่วมชุมนุมด้วยความบริสุทธิ์ใจ แม้ว่ารัฐบาลจะเยียวยาให้กับครอบครัวผู้เสียชีวิตในทั้งสองเหตุการณ์ก็ตาม แต่ก็ดูเหมือนว่าความรุนแรงและการก่อความไม่สงบยังดำรงอยู่ต่อไปอย่างไม่มี

ท่าที่จะสิ้นสุดลง โดยรูปแบบของความรุนแรงจึงมีลักษณะหลากหลายนับตั้งแต่การใช้มีดอาวุธปืนชนิดต่าง ๆ ไปจนถึงระเบิด ประเด็นเรื่องศาสนา วัฒนธรรม และความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนยังเป็นเงื่อนไขต่อไป และยังเป็นสาเหตุที่ผู้ก่อความไม่สงบนำมากล่าวอ้างว่าไม่ได้รับความยุติธรรมอยู่เรื่อยไป จนนำไปสู่การเคลื่อนไหว โดยมีการใช้อาวุธและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบโต้รัฐบาลเป็นระยะ ๆ จนถึงปัจจุบัน หากพิจารณาถึงผลกระทบจากการก่อเหตุร้ายในปัจจุบันตกอยู่กับผู้บริสุทธิ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ครู พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำศาสนาอิสลาม และราษฎรที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ได้ตกเป็นเป้าหมายของการลอบยิง ทำร้าย ช่มชู้ และสร้างความหวาดกลัวอย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๓ กลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบ

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันในรูปขององค์กรเพื่อแบ่งแยกดินแดนหรือเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ประเทศเจ้าอาณานิคมได้มอบดินอำนาจอธิปไตยให้แก่ประเทศต่าง ๆ ที่เจ้าอาณานิคมยึดครองไว้ ความเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนที่เห็นได้ชัดในช่วงนั้น เช่น ความเคลื่อนไหวแยกดินแดนของชนกลุ่มน้อยในรัฐฉาน กระหิริง และโรฮิงญาส์ ในพม่า สำหรับความเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของไทย กลุ่มแรกได้เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ภายใต้ชื่อว่า The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani : BNPP

ภายหลังการเกิดกลุ่มดังกล่าว ได้กลายเป็นต้นแบบทำให้เกิดกลุ่มแบ่งแยกดินแดนอื่น ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามมาอีกหลายกลุ่ม ซึ่งบางกลุ่มมีการยุบรวมตัวกันและบางกลุ่มเกิดความแตกแยกแล้วมีการแยกตัวไปตั้งกลุ่มใหม่ แต่ยังคงดำรงความเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนต่อมาตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบที่สำคัญ

กลุ่มขบวนการที่มีบทบาทก่อความไม่สงบที่สำคัญตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันรวม ๑๐ กลุ่มขบวนการ ได้แก่

(๑) กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี **The Barisan Nasional Pembebasan Patani : BNPP หรือ Patani National Liberation Front**

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ โดย Tengu Abdul Jalal หรือ นายอดุลย์ ณ สายบุรี วัตถุประสงค์ของกลุ่มต้องการได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากประเทศไทย ไม่ยอมรับการปกครองตนเองหรือการเข้าไปรวมกับประเทศมาเลเซีย ยุทธศาสตร์ของกลุ่มเน้นการรบแบบกองโจร อยุ่อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ กลุ่มได้ยุติความเคลื่อนไหวในประเทศไทยไปในระยะหนึ่งแล้วกลับมาเคลื่อนไหวใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยกลุ่มได้ปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์หันไปสนับสนุนการต่อสู้ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนทั่วโลก พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น Barisan Islam Pembebasan Patani : BIPP ภายหลังมีการประชุมแกนนำของกลุ่มที่บริเวณภาคเหนือของมาเลเซีย ทั้งนี้ นักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงเชื่อว่า BIPP มีส่วนร่วมในการโจมตีหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปี ๒๕๔๕ แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือไม่

(๒) กลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมาลาญ **The Barisan Revolusi Nasional : BRN หรือ National Revolutionary Front**

ก่อตั้งเมื่อ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ผู้ร่วมก่อตั้งขบวนการมีจำนวนมากที่สำคัญได้แก่ นายหะยีอามีน โต๊ะมีนา, เองกุยาลาล์ นาเซร์/อดุลย์ ณ สายบุรี, อุตตาซการิม/หะยีการิม ฮาซัน อดีตโต๊ะครูปอเนาะในพื้นที่อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และนายอับลุกายม ได้ก่อตั้งหน่วยทหารขึ้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยใช้ชื่อว่า กองกำลังติดอาวุธปลดแอกปัตตานี หรือ Angkatan Bersenjata Revolusi Patani : ABRIP เลียนแบบชื่อย่อของกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งใช้คำว่า ABRI : Angkatan Bersenjata Republik Indonesia อุดมการณ์เริ่มแรกของ BRN ยึดแนวความคิดในการปกครองแบบสังคมนิยม แต่ต่อมาภายหลังหันมาชูอุดมการณ์ด้านศาสนา

อย่างไรก็ตามได้เกิดความแตกแยกภายในขึ้นหลายครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ จนแตกเป็น ๓ กลุ่มคือ (๑) BRN Congress (สายกองกำลังติดอาวุธ) (๒) BRN ULAMA (สายศาสนา) และ (๓) BRN Coordinate (สายการเมืองและศาสนา) แต่ในปัจจุบันเชื่อว่าเหลือเพียงขบวนการเดียวและมีบทบาทมากที่สุดคือ ขบวนการ **BRN Coordinate** ซึ่งมีหลักการสำคัญคือการยึดมั่นแนวคิดแบ่งแยกดินแดน ไม่เจรจากับฝ่ายรัฐ และใช้วิธีการรุนแรงในการปฏิบัติการโดยไม่เลือกว่าเป็นไทยพุทธหรือไทยมุสลิมที่ให้ความร่วมมือกับรัฐ

(๓) องค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานีหรือองค์การสหปัตตานีเสรี **Pesatuan
Pembebasan Patani Bersatu : PPPB หรือ Patani United Liberation Organization : PULO**

ใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๓๒ ดาว ๔ ดวงหมายถึง
ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล

ใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ - ปัจจุบัน ดาว ๕ ดวง หมายถึง
ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลา

เดือน และดาว ๑ ดวง หมายถึงการรวมเป็นหนึ่ง

กลุ่มพูโลไม่ยอมรับเป็นของกลุ่ม

องค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานีหรือองค์การสหปัตตานีเสรี ก่อตั้งเมื่อ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นองค์กรจัดตั้งที่มีรูปแบบสมบูรณ์ที่สุด ผู้ริเริ่มก่อตั้งคือ ตนกูบีรอกอดอนีลล หรือนายกาบีร์ อับดุลเราะห์มาน แม้ว่าได้เกิดความแตกแยกภายในหลายครั้งภายในกลุ่มพูโล (PULO) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ จนเกิดการแยกตัวออกเป็นพูโลเก่าและพูโลใหม่ แต่ล่าสุดมีรายงานยืนยันว่าขบวนการดังกล่าวได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียวแล้วเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๔๘ และปัจจุบันกลุ่มพูโลได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีหรือเบอร์ชาตู (BERSATU) แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ของกลุ่มพูโลในปัจจุบันเน้นงานด้านการเมืองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ส่วนกองกำลังของกลุ่มในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีน้อยมากและแทบไม่พบความเคลื่อนไหวในด้านการใช้กำลังตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานด้านความมั่นคงยังคงจับตากลุ่มพูโลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากในกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นต้นมาเริ่มปรากฏความเคลื่อนไหวของกองกำลังพูโลอีกครั้งอย่างผิดสังเกต

(๔) ขบวนการมุจาฮิดีนอิสลามปัตตานี Gerakan Mujahideen Islam

Patani : GMIP

เริ่มจากการก่อตั้งแนวร่วมมุจาฮิดีนปัตตานี หรือ BBMP : Barisan Bersatu Mujahidin Patani ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีแนวคิดที่จะรวบรวมขบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้มีเอกภาพและความเข้มแข็งในการต่อสู้ และอยู่ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันคือการปลดแอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ร่วมก่อตั้งมีนายหะยีอาหมีน โต๊ะมีนา แกนนำของ BRN Coordinate หะยีอับดุลเราะห์มาน โต๊ะครูพ้อมิ่ง (นักวิชาการทางศาสนา) ตนกูปีรอ กอตอเน็ลลอ แกนนำ PULO นายแหวหามะ แวยูไซ๊ะ แกนนำ BNPP, BIPP อูस्ताซกาติม บินฮาซัน แกนนำ BRN ULAMA และนายบือราเฮง กูทาย/บือราเฮงชนสง์ แกนนำ BNPP, BIPP ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวของอีกขบวนการหนึ่งชื่อ “ขบวนการมุจาฮิดีนปัตตานี : GMP : Gerakan Mujahideen Patani” ซึ่งเชื่อว่าแยกตัวจากขบวนการ BIPP และ BBMP โดยมีแกนนำคนสำคัญประกอบด้วย นายวันอาหมัด วันยูซุฟ/แหวหามะ แวยูไซ๊ะ อดีตสมาชิก BNPP, BIPP นายอาวัง/อาแว บินอับดุลเลาะห์ กาบีร์/อาแวยะบะ, นายมุฮัมหมัด/มะ โตล/อูस्ताซ มะ โตล, นายเจ๊ะกูแม อับบัส บินอาหมัด ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ หน่วยงานด้านการเมืองอยู่ในมาเลเซีย บทบาทสำคัญของ GMP คือเป็นหนึ่งในแกนนำที่รวบรวมขบวนการต่าง ๆ ก่อตั้งเป็นขบวนการร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีหรือเบอร์ซาตู (BERSATU) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ (ยกเว้น BRN Coordinate ที่ไม่ได้เข้าร่วมขบวนการ แต่ก็อยู่ในฐานะที่เป็นพันธมิตร)

(๕) กลุ่มแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี The United Front for the Independence

of Patani : BERSATU

แนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ Barisan Revolusi Nasional : BRN

กลุ่มแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยความเห็นชอบร่วมกันของแกนนำกลุ่ม BIPP, BRN, GMP และ PULO โดยมีจุดมุ่งหมายจะรวมขบวนการต่อสู้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งในระยะเริ่มต้น แกนนำของทั้ง ๔ กลุ่ม ตกลงให้จัดตั้ง “องค์กรร่วม” หรือ “องค์กรปายง” หรือ “Umbrella Organization” ขึ้น เพื่อความเป็นเอกภาพและให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันต่อสู้เพื่อปลดแอกปัตตานี ใช้หลักการปฏิวัติด้วยกำลังติดอาวุธ ต่อต้านหลักการและนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลไทย

เรียกร้องให้ประเทศอิสลามทั้งหลายสนับสนุนการต่อสู้ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี หรือ BERSATU” โดยปัจจุบันมี ดร. วันกาเดร์ เจ๊ะมาน เป็นประธาน อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่หน่วยงานด้านความมั่นคงรับทราบ BERSATU ไม่มีอำนาจสั่งการกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก เพียงแต่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติกว้าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละกลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนกลุ่มสมาชิกยังคงมีการเคลื่อนไหวเป็นเอกเทศ แต่มีการประสานความร่วมมือกันมากขึ้นเท่านั้น

จากการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ได้พบข้อเขียนในบทความ “ฟาเดร์ เจ๊ะมาน” หัวข้อประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู หน้า ๔๔๔ ทำให้ทราบว่า ดร. วันกาเดร์ เจ๊ะมาน ได้ยุติบทบาทลงไปแล้ว โดยมี ดร. มฮาดีร์ ดาอูด ประธานขบวนการ BIPP ขึ้นเป็นประธาน BERSATU-ปัตตานี แทนในปัจจุบัน

(๖) กลุ่มเยาวชนกู้ชาติปัตตานี Pemuda Merdeka Patani : PMP

ก่อตั้งโดยขบวนการ BRN Coordinate ซึ่งสมาชิกระดับแกนนำส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา (Ulama) และได้พัฒนาการต่อสู้ในมิติใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการฝึกอบรมเยาวชนทหารตามโครงการและจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการปลุกกระแสการต่อสู้ในแนวทางญีฮาดเพื่อเตรียมการทำสงครามประชาชนหรือการรบบบกองโจร การดำเนินงานจะแฝงกิจกรรมอยู่ในแหล่งการศึกษาที่เรียกว่าตาดีกาและปอเนาะ ตลอดจนในสถาบันการศึกษาของรัฐบาลบางแห่ง รวมทั้งบริเวณมัสยิดประจำหมู่บ้าน โดยได้ปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญหลายครั้งในลักษณะการปล้นอาวุธ ลอบยิง สังหารเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และเชื่อว่ากลุ่มดังกล่าวมีการเชื่อมโยงและแสวงหาแนวร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ เช่น PULO, BRN Congress และ GMIP เป็นต้น

(๗) สภาอุลามาบัตตานีดารุสลาม Ulama Patani Darusalam

เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาหรือปราชญ์มุสลิม Ulama ถือเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นตัวแปรหลักของสถานการณ์ในพื้นที่อย่างแท้จริง เพราะเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดทิศทางต่อสู้ของมลายูมุสลิมได้โดยตรงและทางอ้อม แกนหลักสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม Ulama คือ อูstadhakarim บินฮาซัน แกนนำ BRN Ulama

ในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมากลุ่ม Ulama มีบทบาทในทางเปิดลดลงมาก สาเหตุมาจากกลุ่มนี้ใช้แนวทางการเคลื่อนไหวในรูปแบบสังคมนิยม โดยอิงและยกบทบัญญัติศาสนาอิสลามที่ตรงกับแนวคิดของสังคมนิยมนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม จนทำให้นักศึกษาปัญญาชนที่ได้ศึกษาด้านศาสนาอิสลามในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางได้ออกมาคัดค้านกลุ่ม Ulama จากข้อโต้แย้งดังกล่าว ขยายผลทำให้มีการต่อต้านมากขึ้น จนทำให้กลุ่ม Ulama ต้องปรับแนวทางใหม่ แนวคิดและการเข้าร่วมของผู้นำศาสนาบางรายถือเป็นกรณีเฉพาะตัว ไม่เกี่ยวข้องกับองค์กรสถาบันการศึกษาหรือสถาบันปอเนาะแต่อย่างใด

(๘) ปัญญาชนชาวไทยมุสลิมในอินโดนีเซีย Persatuan Mahasiswa Patani (Selatan Thailand) Indonesia : PMIPTL

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยกลุ่มปัญญาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการศาสนาจากประเทศอินโดนีเซียจัดตั้งขึ้น เดิมมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานด้านการศึกษาและดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แต่ภายหลังแกนนำของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะ BRN ได้แทรกซึมเข้าไปมีอิทธิพล และทำให้เป้าหมายขององค์กรได้หันมาดำเนินกิจกรรมการปลุกระดม มีการฝึกอบรมด้านการทหาร และพยายามเชื่อมโยงกับองค์กรต่อสู้ทางศาสนาในต่างประเทศหลายองค์กร เพื่อความมุ่งหมายในการต่อสู้แบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันสมาคมดังกล่าวมีสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ส่วนหนึ่งเป็นทายาทของสมาชิกหรือแนวร่วมกลุ่มก่อความไม่สงบที่ได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียจากการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่

(๙) ขบวนการเยาวชนแห่งชาติปัตตานี Patani National Youth Movement : PANYOM หรือ Gerakan Pemuda Kebangsaan Patani

เป็นกลุ่มที่หน่วยงานด้านความมั่นคงเชื่อว่าก่อตั้งมานานแล้ว เพียงไม่ได้ดำเนินงานอย่างเปิดเผยหรือมีชื่อเสียงมากนัก จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวครั้งแรกโดยการทิ้งจดหมายข่มขู่กรรโชกทรัพย์ที่จังหวัดปัตตานี และได้เจียบหายไประยะหนึ่ง จนกระทั่งเมื่อ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ปรากฏการเคลื่อนไหวอีกครั้งด้วยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีเนื้อหาปลุกระดมมวลชน โฆษณาชวนเชื่อโดยใช้ประเด็นด้านศาสนา เชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตมาเป็นสิ่งปลุกเร้าให้ชาวไทยมุสลิมลุกขึ้นมาต่อสู้รัฐบาลไทย รวมทั้งเผยแพร่ข่าวสารการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายขบวนการต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นการพัฒนาบทบาทของกลุ่มไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

(๑๐) สภาองค์กรนำ : Dewan Pimpinan Parti : DPP

เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และตัดสินใจ รวมทั้งเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์แผนการปฏิวัติ ๗ ขั้นตอน หรืออาจกล่าวให้ชัด DPP มีสถานภาพเสมือนส่วนมันสมองหรือรัฐบาลของกลุ่มก่อความไม่สงบนั่นเอง โดยโครงสร้างการจัดองค์กรมีลดหลั่นกันลงไปตั้งแต่ระดับเขต จังหวัด ถึงระดับหมู่บ้าน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแนวร่วม การปฏิบัติทางยุทธวิธีของสมาชิก แนวร่วม อีกทั้งมีการจัดแบ่งหน้าที่ในองค์กรย่อยอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการปฏิบัติการจิตวิทยา โฆษณาชวนเชื่อ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการทหาร และการใช้กำลังปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายสูงสุดเมื่อการปฏิวัติตามขั้นตอนดังกล่าวสำเร็จจะสถาปนารัฐปัตตานีขึ้นใหม่ โดยมีอาณาเขตครอบคลุมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และบางส่วนของจังหวัดสงขลาและสตูล โดยมีการจัดโครงสร้างการบริหาร เป้าหมายและยุทธศาสตร์การต่อสู้ ดังต่อไปนี้

(๑๐.๑) โครงสร้างของรัฐปัตตานีที่จะสถาปนาขึ้นใหม่

จากข้อมูลพบว่า องค์กรมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๓ เขตการปกครอง ได้แก่

เขตการปกครองใหม่	ขอบเขตพื้นที่ของการปกครองใหม่
เขตปัตตานีอุตารา (เดิม) เป็นเขตปัตตานีซีอลาดัน (เขตปัตตานีใต้)*	ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนราธิวาสและบางส่วนของจังหวัดปัตตานี โดยใช้แม่น้ำสายบุรีเป็นเส้นแบ่งเขต ตั้งแต่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ไปถึงอำเภอสุนทรจิระ จังหวัดนราธิวาส
เขตปัตตานีดีโอเงาะ (ปัตตานีกลาง)	ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และบางส่วนของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดสงขลา ตามแนวภูมิประเทศ ตั้งแต่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ไปถึงอำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
เขตปัตตานีนียาโต๊ะ (ปัตตานีตะวันตก)	ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอสะเดา อำเภอควนโดน และอำเภอเมือง จังหวัดสตูล

*ข้อมูลพื้นที่ เขตปัตตานีอุตารา ความหมายภาษาฮาวี คือ เขตพื้นที่ทางตอนใต้ : เขตปัตตานีซีอลาดัน (selaton)

ที่มา : สุรชาติ บำรุงสุข. จุลสารความมั่นคง. "การเอาชนะการก่อความไม่สงบ". กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
กรุงเทพฯ : ๒๕๔๙.

นายजेอามิง โต๊ะตางหยง ประธานคณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ
อภิปรายในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ที่มา : สุรชาติ บำรุงสุข. จุลสารความมั่นคง. "การเอาชนะการก่อความไม่สงบ". กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
กรุงเทพฯ : ๒๕๕๗.

สำหรับการบริหารจัดการของสภาองค์กรนำ แบ่งออกได้ ดังนี้
โครงสร้างระดับบริหาร (ส่วนกลาง)

มีประธานและรองประธาน DPP เป็นผู้นำ และมีฝ่ายที่ทำหน้าที่
รับผิดชอบในเรื่องหลัก ๆ อีก ๗ ฝ่าย ประกอบด้วย

- (๑) ฝ่ายต่างประเทศ
- (๒) ฝ่ายทหาร (งานด้านกำลังรบ)
- (๓) ฝ่ายเยาวชน (งานด้านกำลังพล)
- (๔) ฝ่ายเศรษฐกิจ
- (๕) ฝ่ายศาสนา (อุลามา)
- (๖) ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ฝ่ายประชาสัมพันธ์
- (๗) ฝ่ายเขต พื้นที่ (ดูแลงานด้านการปกครองท้องถิ่น) ซึ่งมี

ลักษณะคล้ายงานปกครองกระทรวงมหาดไทย

โครงสร้างในระดับเขต/จังหวัด ไปจนถึงระดับกลุ่ม/หมู่บ้าน
(การปกครองส่วนท้องถิ่น) มีการจัดโครงสร้างเลียนแบบระดับบริหาร โดยระดับเขต
ประกอบด้วย

ฝ่ายที่สำคัญ	หน้าที่รับผิดชอบ
ฝ่ายปฏิบัติการ จิตวิทยา	ทำหน้าที่ปลุกกระตม โฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ เป็นอาสาสมัคร (ครูสอนศาสนา) ที่สอนอยู่ตามสถานการศึกษา/ปอเนาะ/ตาดีกา (เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์เห็นด้วยกับกลุ่มก่อความไม่สงบ)
ฝ่ายศาสนา	ทำหน้าที่สร้างความเชื่อถือและศรัทธา โดยนำหลักการทางศาสนาอิสลาม ยุคงปลุกปล้ำนี้ รวมถึงการสร้าง ความเชื่อทางไสยศาสตร์ และการสาบานตน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นผู้นำศาสนา (เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์เห็นด้วย กับกลุ่มก่อความไม่สงบ)
ฝ่ายเศรษฐกิจ	ทำหน้าที่ด้านการเงิน ทั้งการหารายได้และจัดทำรายการรายรับและรายจ่าย โดยมีการเรียกเก็บเงินจากสมาชิก/แนวร่วมเป็นรายวันหรือรายเดือนบ้าง และจัดตั้งมูลนิธิ กลุ่มอาชีพ หรือสหกรณ์ของกลุ่มเพื่อบังหน้า
ฝ่ายเลขานุการ	ทำหน้าที่ด้านงานธุรการ การจัดหาสมาชิก/แนวร่วม และประสานงานด้าน การปลุกกระตม การฝึก ในฝ่ายนี้ยังมีผู้มีความรู้หรือผู้อาวุโสซึ่งเป็นที่เคารพ ยำเกรงมาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์ เห็นด้วยกับกลุ่มก่อความไม่สงบ) และผู้มีอิทธิพลจากธุรกิจผิดกฎหมาย

ที่ตั้งและพื้นที่อิทธิพลหรือพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม
ก่อความไม่สงบ จากการวิเคราะห์เอกสารที่ทางการได้มานั้น พอจะพิสูจน์ทราบที่ตั้งและพื้นที่
เคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบได้ดังนี้

- ระดับบริหาร (โครงสร้างส่วนบนของ DPP) น่าจะอยู่ในพื้นที่
จังหวัดปัตตานี พื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง หรืออำเภอหนองจิก

- ระดับเขตหรือจังหวัด คาดว่าได้มีการจัดเป็นเขตพื้นที่
ประกอบด้วย

- **ปัตตานีอุตารา** (เขตปัตตานีใต้) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัด
นราธิวาส พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอเจาะไอร้อง หรืออำเภอระแงะ

- **ปัตตานีตือเงาะ** (ปัตตานีกลาง) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัด
ปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอยะรัง หรืออำเภอมายอ

- **เขตปัตตานีนียาโต๊ะ** (ปัตตานีตะวันตก) น่าจะอยู่ในพื้นที่
จังหวัดยะลา พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา หรืออำเภอยะหา

ในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหากับกลุ่มก่อความไม่สงบดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐ การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยาและความมั่นคงที่เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ ความล้มเหลวหรือการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาลที่เป็นเสมือนเชื้อไฟที่ทำให้ความไม่สงบยังดำรงอยู่หรือขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งจะต้องศึกษาการก่อกำเนิดและความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่มีการก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนการทำความเข้าใจเพื่อแสวงหาแนวทางและมาตรการในการต่อสู้กับความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยรัฐจะต้องมีเป้าหมายในอันปลายที่จะเอาชนะกลุ่มก่อความไม่สงบให้ได้อย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์

(๑๐.๒) การสนับสนุนทางการเงิน

ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบ ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ ซึ่งมีลักษณะดำเนินการแตกต่างกันหลายรูปแบบ ลักษณะที่ปรากฏภายในประเทศ ได้แก่ การขอเรียกรายเงินจากประชาชนวันละหนึ่งบาท เก็บเงินรวมเดือนละครั้ง หรือการขอแบ่งส่วนรายได้จากการประกอบอาชีพสวนยางของประชาชนปีละ ๑ วัน เช่น ผลผลิตที่ได้จากสวนยางในแต่ละวัน ขอแบ่งสนับสนุนให้กลุ่มขบวนการ ๑ วันของรายได้ เป็นต้น สำหรับการระดมเงินสนับสนุนจากต่างประเทศนั้น ส่วนหนึ่งมาจากคนในพื้นที่และเครือข่ายของกลุ่มแนวร่วมที่ไปตั้งรกรากทำมาหากินในต่างประเทศ เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์เห็นด้วยกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ส่วนที่ไม่เห็นด้วยก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน ถือเป็นกรณีเฉพาะตัวเป็นรายบุคคล การให้เงินสนับสนุน จากการค้นหาข้อมูลไม่พบว่ากลุ่มก่อความไม่สงบได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศแต่อย่างใด ส่วนเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากโลกมุสลิมให้ผ่านองค์กรมุสลิมในประเทศไทย โดยหลักให้เพื่อการสนับสนุนด้านกิจการศาสนา การศึกษา ผู้ด้อยโอกาส ยากจน ผู้บริจาคเงินไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐแต่ประการใด ซึ่งถือเป็นกิจการภายในประเทศ หากมีการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ผู้บริจาคเงินต้นทางจะตัดการให้เงินบริจาค และไม่สนับสนุนการนำเงินบริจาคไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ถือเป็น การแทรกแซงภายในประเทศไทย

(๑๐.๓) เป้าหมายการต่อสู้ของชนชาวมลายูมุสลิม

โดยทั่วไปแล้ว เป้าหมายในการต่อสู้ของชนชาวมลายูมุสลิม มีลักษณะแตกต่างกันอยู่ ๓ แนวทางด้วยกันคือ

- มุ่งหวังแบ่งแยกดินแดนสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ออกจากประเทศไทย เพื่อสถาปนารัฐอธิปไตยของชนชาวมลายูมุสลิมที่ตั้งอยู่บนแนวทางแห่งอิสลามและหลักการประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะมิระบอบการปกครองในรูปแบบสาธารณรัฐ หรือใช้ระบอบการปกครองแบบกษัตริย์ก็ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ปกครองจะต้องเป็นชาวมลายูมุสลิมด้วยกันเท่านั้น

- เมื่อไม่อาจจะบรรลุเป้าหมายประการแรกได้แล้วก็ต้องต่อสู้เพื่อได้มาซึ่งสถานะของรัฐบาลท้องถิ่น ให้สามารถจัดการปกครองตนเองนับตั้งแต่ในระดับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดลงไปจนถึงเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น โดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก

- ถ้าหากว่ายังไม่อาจจะบรรลุเป้าหมายทั้งสองแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นได้ ก็จะต้องต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชนชาวมลายูมุสลิม และปกป้องสถานะของการเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดมุลิมของตนเอาไว้

โดยในรายละเอียดนั้น แต่ละขบวนการก็ยังมีเป้าหมายในการต่อสู้ของตนเองแตกต่างกันอยู่ ดังเช่น BIPP ต้องการจะสถาปนารัฐอิสลามแห่งปัตตานี ส่วน BRN ต้องการสร้างสาธารณรัฐสังคมนิยมอิสลามแห่งปัตตานี ในขณะที่ PULO มีแนวโน้มไปในทางการสร้างสรรค์รัฐประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ได้ปรากฏความขัดแย้งกันเองของเนื้อหาและเป้าหมายการต่อสู้ของชนชาวมลายูมุสลิม ดังนี้

- รัฐธิปไตยที่ตั้งอยู่บนแนวทางแห่งอิสลามนั้นชาวมุสลิมที่เคร่งครัดย่อมรู้ดีว่าไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

- หลักการประชาธิปไตยจะไม่มีกำกวมว่าผู้ปกครองจะต้องเป็นชาวมลายูมุสลิมด้วยกันเท่านั้น

- รัฐบาลท้องถิ่นนั้นยังต้องขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลาง โดยทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจะอยู่ภายใต้กฎหมายสูงสุดเดียวกันคือกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นที่ปราศจากการแทรกแซงจากภายนอกนั้นจึงเป็นไปได้

(๑๐.๔) ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการต่อสู้

เมื่อพิจารณาจากการจัดตั้งกลุ่มขบวนการของกลุ่มก่อความไม่สงบทุกกลุ่ม รวมทั้งการจัดตั้งกองกำลังดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจแบ่งให้เห็นดังนี้

- **ยุทธศาสตร์** ในด้านยุทธศาสตร์ กลุ่มก่อความไม่สงบได้วางจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนที่จะรื้อฟื้นความเป็นชาติขึ้นมาใหม่ โดยใช้ยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คือ ความเป็นชาติ (มลายู) ศาสนา (อิสลาม) มาตุภูมิ (รัฐปัตตานี) และสิทธิของชาวมลายูปัตตานีเป็นหลักในการทำให้ประชาชนมลายูมุสลิมในพื้นที่เกิดความรู้สึกหรือมีอุดมการณ์ร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันและปฏิเสธการปกครองของรัฐบาลไทย

- **ยุทธวิธี** ขณะที่ด้านยุทธวิธี การต่อสู้ได้ใช้รูปแบบการทำสงครามประชาชนในการแย่งยึดประชาชนออกจากฝ่ายรัฐ และใช้การรบบแบบกองโจรในเมืองเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งที่เป็นกำลังทหาร ตำรวจและข้าราชการฝ่ายปกครอง รวมทั้งการทำสงครามทางการทูตเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติและกลุ่มประเทศมุสลิมทั่วโลก โดยมีเป้าหมายจะผลักดันให้ประชาคมระหว่างประเทศเข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการเจรจาจนนำไปสู่การลงประชามติแยกตัวเป็นรัฐเอกราชเช่นในกรณีของติมอร์ตะวันออก

โดยสรุปในปัจจุบันกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเข้มแข็งมากที่สุด คือ **BRN Coordinate** ซึ่งมีวิธีการในการใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการแบ่งแยกดินแดน โดยมีการแบ่งกองกำลังออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

- (๑) กองกำลังคอมมานโด ทำหน้าที่ควบคุมและยุทธวิธี
- (๒) กองกำลังระดับหน่วยจรยุทธ์ขนาดเล็กประจำถิ่น หรือ RKK
- (๓) กองกำลังระดับก่อเหตุก่อวินาศกรรมทำการเคลื่อนไหวในพื้นที่ ๒๓๐ หมู่บ้าน

โดยทำหน้าที่หาข่าวและก่อวินาศกรรม

๒) แนวทางการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบ การต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ และสร้างรายได้เปรียบในการต่อสู้ด้วยการใช้จุดแข็งในความเป็นมลายูปัตตานี พื้นที่ศาสนาอิสลาม รวมทั้งการแสวงประโยชน์จากจุดอ่อนของฝ่ายรัฐ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

(๑) **สร้างเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียว** การจัดตั้งกองกำลังและการปฏิบัติการในลักษณะต่างกลุ่มต่างทำในระยะที่ผ่านมา ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบขาดความเป็นเอกภาพ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและการติดต่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และเพื่อความเป็นเอกภาพโดยให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แกนนำกลุ่ม **BIPP, BRN, GMP และ PULO** จึงตกลงจัดตั้ง “องค์กรรวม หรือ **Umbrella Organization**” ขึ้นเมื่อ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๓๒ ซึ่งต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๔ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี (**BERSATU**)”

(๒) **กำหนดหลักนियมการต่อสู้ใหม่** ความล้มเหลวในการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบในอดีตที่ใช้หลักนิยมจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ และการประกาศความรับผิดชอบในการปฏิบัติการก่อเหตุ อาชญากรรม การทิ้งแผ่นดินไหวที่เกิดเหตุ เป็นจุดอ่อนสำคัญทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี จนสามารถจับกุมแกนนำของกลุ่มได้หลายคน ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบเปลี่ยนหลักนิยมในการต่อสู้หรือยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ใหม่ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(๒.๑) **ใช้ศาสนานำในการต่อสู้** เพื่อหวังผลทางด้านจิตวิทยาและสอดคล้องกับกระแสเคลื่อนไหวของการต่อสู้เพื่ออิสลามทั่วโลก เห็นได้จากที่กลุ่ม **BNPP : Barisan Nasional PeMbebasan Patani** เปลี่ยนชื่อเป็น **BIPP : Barisan Islam Pembebasan Patani** โดยเพิ่มคำว่า อิสลาม เข้ามาด้วย ขณะที่กลุ่ม **BRN** ปรับเพิ่มชื่อกลุ่มให้สอดคล้องเกี่ยวข้องกับศาสนาทำให้เกิดกลุ่ม **BRN Ulamah (รวมผู้รู้ทางศาสนา)** สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับกิจการด้านศาสนาอย่างชัดเจน การที่หันกลับมาใช้ศาสนานำในการต่อสู้เพื่อประโยชน์ด้านจิตวิทยา สร้างมวลชนได้เป็นอย่างดี ในทางกลับกันเจ้าหน้าที่จะเป็นฝ่ายเสียเปรียบและโอกาสในการแก้ปัญหา เมื่อไม่สามารถเข้าไปสอดส่องดูแลหรือควบคุมการดำเนินงาน กิจกรรมด้านการศึกษาศาสนาได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และอ่อนไหวต่อความรู้สึกของประชาชน

(๒.๒) ใช้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของรัฐปัตตานีเป็นปัจจัยในการปลูกฝังความคิด กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยชี้้นำให้เกิดแนวความคิดแบ่งแยกดินแดนมาตั้งแต่ระยะแรก และปัจจุบันการใช้ปัจจัยดังกล่าวมีความแพร่หลายมากขึ้น จากความทันสมัยของสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และเครือข่ายสารสนเทศ ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีประเทศอิสลามเกิดใหม่เป็นจำนวนมากหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ก็กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกต้องการแบ่งแยกดินแดนมีมากขึ้น

(๒.๓) สร้างกองกำลังแฝงตัวอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และเขตเมือง จากความล้มเหลวและความพ่ายแพ้ในการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธต่อสู้โดยตรงกับอำนาจรัฐในอดีต ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบเปลี่ยนหลักนิยมหันมาใช้การสร้างกองกำลังแฝงตัวอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และเขตเมือง เพื่อชักชวนเยาวชนและชาวบ้านเข้ารับการฝึกร่างกาย ทดสอบร่างกาย ฝึกอาวุธเบื้องต้น ฝึกการศึกษาการประกอบระเบิดแสวงเครื่อง และฝึกอาวุธ ยุทธวิธีขั้นสูง จัดตั้งเป็นกองกำลังและแนวร่วมแฝงอยู่กับชาวบ้านทั่วไป และเมื่อสบโอกาสก็จะออกปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรง ทำให้เจ้าหน้าที่ประสบความยากลำบากในการป้องกันปราบปราม ค้นหา และจับกุม

(๒.๔) การไม่ประกาศความรับผิดชอบ จากบทเรียนที่ผ่านมาที่กลุ่มก่อความไม่สงบมักจะประกาศความรับผิดชอบในการก่อเหตุรุนแรงโดยการทิ้งแผ่นปลิวไว้ในที่เกิดเหตุ จนทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี หรือใช้เป็นหลักฐานในการขอความร่วมมือจากประเทศมาเลเซียในการติดตามจับกุมแกนนำที่หลบหนีอยู่ในมาเลเซีย กลุ่มก่อความไม่สงบจึงเปลี่ยนแนวทางใหม่เป็นการไม่ประกาศความรับผิดชอบในการกระทำ ในขณะที่เดียวกันเมื่อก่อเหตุรุนแรงขึ้นแล้วยังสร้างข่าว ปลอ่ยข่าว โดยโยนความผิดว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ จนสร้างความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่และสร้างความเข้าใจผิดให้กับประชาชนในพื้นที่ มีผลให้เจ้าหน้าที่ได้รับความเกลียดชังเพิ่มขึ้น และไม่ได้รับความร่วมมือหรือความเชื่อถือจากประชาชน

(๒.๕) การใช้ความรุนแรง ขบวนการมุ่งกระทำกับประชาชนที่ให้ความร่วมมือกับรัฐ การก่อกวนราษฎรไทยพุทธออกนอกพื้นที่และชาวมลายูมุสลิมที่ติดต่อกับไทยพุทธ และการทำร้ายครุหรือครุจากต่างพื้นที่ เป็นวิธีการใหม่ที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาใช้มากขึ้นในระยะหลังเพื่อหวังผลทางจิตวิทยาไม่ให้ประชาชนกล้าที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐ และทำให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เหลืออยู่เฉพาะชาวมลายูมุสลิม สำหรับการทำร้ายครุไทยพุทธหรือครุต่างพื้นที่ ยังเป็นการเกิดช่องทางให้กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถส่งแนวร่วมในฝ่ายตนเองเข้าครอบงำความคิดของเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งจะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ต่อไป

(๒.๖) ความร่วมมือกับกลุ่มอิทธิพล เช่น กลุ่มที่ทำธุรกิจผิดกฎหมาย/กลุ่มค้ายาเสพติด ค้าอาวุธ ซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับรัฐโดยตรงอยู่แล้ว ความร่วมมือดังกล่าวจะเอื้ออำนวยแก่ทั้งสองฝ่ายให้สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีในพื้นที่อิทธิพลที่ฝ่ายรัฐเข้าไปไม่ถึง ซึ่งในส่วนของกลุ่มก่อความไม่สงบเองก็ได้รับประโยชน์จากการจัดหาอาวุธ มือปืน และรายได้ การจัดหาเงินทุนของกลุ่มก่อความไม่สงบมีทั้งวิธีการผิดกฎหมาย ทั้งผิดกฎหมาย การบริจาคของสมาชิก

- วิธีการผิดกฎหมาย เช่น ใช้การข่มขู่กรรโชกทรัพย์และเรียกค่าคุ้มครองจากเจ้าของกิจการต่าง ๆ โดยทำงานร่วมกับกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ แล้วมีการแบ่งปันผลประโยชน์กัน

- วิธีการกึ่งผิดกฎหมาย เป็นการนำเงินที่ได้มาจากรัฐ โดยถูกกฎหมายแต่นำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือการจัดตั้งกลุ่มและใช้ธุรกิจบังหน้าเพื่อรวบรวมเงินทุน เป็นต้น หรือการเสียดสละโดยตรงของสมาชิก โดยเยาวชนหรือบุคคลใดที่ยอมรับเข้าเป็นสมาชิกและมีการสาบานตน (ซุเปาะ) แล้ว จะต้องบริจาคเงินเข้ากองทุนของกลุ่มวันละ ๑ บาท หรือเดือนละ ๓๐ บาท เงินส่วนนี้จะได้รับมาตามจำนวนสมาชิก

(๒.๗) การขอรับบริจาคหรือขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ จากองค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชน พบว่ามีประชาชนที่ไปประกอบกิจการในต่างประเทศ เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์เห็นด้วยกับกลุ่มก่อความไม่สงบให้การสนับสนุนทางการเงิน อีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วยก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน เมื่อมีการเรียกเก็บเงินค่าบำรุงหรือเรียกรับเงินจากสมาชิกที่ประกอบอาชีพและพักอาศัยอยู่ในประเทศนั้น ๆ เพื่อเป็นทุน และผู้ประกอบกิจการบางรายได้ให้เงินสนับสนุนด้วยความไม่เต็มใจ แต่ไม่กล้าขัดแย้ง ด้วยความเกรงกลัวอิทธิพล ส่วนการขอรับเงินบริจาคจากองค์กรต่างประเทศ ในรูปแบบองค์กรเอกชน ผู้บริจาคเงินต้นทางได้บริจาคเงินเพื่อส่งเสริมกิจการด้านศาสนา ไม่มีวัตถุประสงค์แทรกแซงกิจการภายในประเทศไทย หากมีการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการบริจาค ถือเป็น การนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ผู้บริจาคเงินต้นทางจะไม่ให้การสนับสนุนในการบริจาคในภายหลัง และถือเป็นเรื่องเฉพาะตัวของกรณีนั้น ๆ

๓) วิธีการดำเนินการ กลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบมีวิธีการและแผนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

(๑) แผนบันได ๗ ขั้น ตรวจพบครั้งแรกเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๖ หลังเจ้าหน้าที่เข้าตรวจค้นบ้านพัก นายมะแซ อูเซ็ง อาจารย์สอนศาสนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม “สัมพันธ์วิทยา” บ้านเจาะเกาะ ตำบลบูกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่สามารถตรวจยึดเอกสาร “แผนปฏิวัติ ๗ ขั้นตอน” ได้อีกหลายครั้ง ล่าสุดยึดได้จากโรงเรียน “ปอเนาะญีฮาด หรือโรงเรียนญีฮาดวิทยา” บ้านท่าด่าน ตำบลตะไละกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ การตรวจพบเอกสารดังกล่าวเป็นกรณีปัญหาเฉพาะบุคคลไม่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่บุคคลสังกัดอยู่ในขณะนั้น

กลุ่มก่อความไม่สงบโดยเฉพาะ BRN Coordinate ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการทางลับโดยการใช้แผนสู่ความสำเร็จ (บันได ๗ ขั้น) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการชักชวนเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียนเข้าร่วมงานได้เป็นจำนวนมาก และเรียกตัวเองว่า “Pejuang (เปอญูแเว/ยูแเว)” แปลว่า “นักต่อสู้ของกลุ่มเยาวชนกัซชาติปัตตานี Pemuda Merdeka Patani” ขององค์กรกัซชาติปัตตานี Perjuangan Merdeka Patani การต่อสู้เพื่ออิสรภาพของปาตานี

กลุ่มนักสู้เหล่านี้เป็นนักต่อสู้รุ่นใหม่ที่ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะ สร้างจิตสำนึกให้เคียดแค้นชิงชังคนต่างศาสนา โดยเฉพาะคนไทยพุทธ (ที่เรียกว่าซีอู้งหรือสยาม) มีอุดมการณ์การต่อสู้เพื่อชาติ ศาสนา มาตุภูมิ เครื่องครัดศาสนา เป็นที่ยอมรับของสังคม และมีความกระหายที่จะต่อสู้ตามแนวทางศาสนา (ญีฮาด) และอิสรภาพอันชอบธรรมเพื่อรัฐปัตตานี ทั้งนี้องค์กรกัซชาติปัตตานีได้ขับเคลื่อนตามแผนการปฏิวัติ ๗ ขั้นตอน (บันได ๗ ขั้น) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการเตรียมคน จัดตั้งองค์กรควบคุม ขยายเครือข่ายและสมาชิก พร้อมทั้งได้กำหนดห่วงปีที่จะปฏิวัติอย่างชัดเจน

ผลการแปลเอกสารภาษามลายูและอาหรับโดยผู้รู้เกี่ยวกับภาษาระบุว่า แผนปฏิวัติ ๗ ขั้นตอนถูกกำหนดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) โดยมุ่งใช้เยาวชนเป็นกลุ่มปฏิบัติการทั้งทางทหาร ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาชวนเชื่อ โดยแผนดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ประกอบด้วย การปฏิบัติในขั้นที่ ๑ ถึงขั้นที่ ๕ เป็นห่วงของการจัดตั้งและดำเนินงาน เพื่อสร้างความพร้อมของคน องค์กร และอุดมการณ์

ส่วนที่ ๒ ประกอบด้วย การปฏิบัติในขั้นที่ ๖ ถึงขั้นที่ ๗ เป็นขั้นการปฏิวัติเพื่อความสำเร็จของการกัซชาติปัตตานี

- **ขั้นที่ ๑ การสร้างจิตสำนึกมวลชน** เป็นการปลุกระดมมวลชนให้สำนึกถึงความเป็นชาวมลายู ความยึดมั่นในศาสนาอิสลาม และเน้นความเป็นชาติ/รัฐปัตตานีในอดีตที่จะต้องต่อสู้เอาดินแดนคืน โดยมักจะยกเป็นประเด็นการกวาดต้อนชาวมลายูไปยังกรุงเทพและบังคับให้ใช้มือเปล่าขุดคลองแสนแสบ รวมทั้งอ้างคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานมาประกอบ

- **ขั้นที่ ๒ การจัดตั้งมวลชน** เป็นการจัดตั้งแนวร่วม ซึ่งมักดำเนินการระหว่างสอนศาสนาต่อเยาวชน (หมายถึงผู้ที่มีอายุในระหว่าง ๑๘ - ๓๕ ปี) และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในช่วงการอ่าน “คุตบะฮู (Qutbah)” ในวันศุกร์ หรือ “ละหมาดใหญ่” ตามมัสยิดต่าง ๆ ส่วนในโรงเรียนดาดิคา โรงเรียนเด็กเล็กก่อนวัยเรียน อนุบาล ปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะมอบให้ครูสอนศาสนาที่ผ่านการบ่มเพาะมาในระดับหนึ่งแล้วเป็นผู้ดำเนินการ จากนั้นจะพัฒนาให้นักเรียนนักศึกษาเหล่านี้เป็นผู้ปฏิบัติ โดยอาจให้ทุนการศึกษาไปเรียนต่อต่างประเทศ นอกจากจบการศึกษาทางวิชาการแล้วยังได้ผ่านการฝึกหลักสูตรด้านการทหารด้วย จากนั้นจะส่งมวลชนจัดตั้งเข้าเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ควบคู่กันไป ส่วนสมาคมหรือชมรมเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่ต้องการเข้าครอบงำด้วย

- **ขั้นที่ ๓ การจัดตั้งองค์กร** เป็นการจัดตั้งองค์กรอำพรางในการปฏิบัติ เพื่อการควบคุมมวลชน และแหล่งเงินทุน การควบคุมองค์กรเหล่านี้จะอำนวยความสะดวกทั้งทางการเมืองต่อระดับแกนนำในพื้นที่เหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรบังหน้าอื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ

- **ขั้นที่ ๔ การจัดตั้งกองกำลัง** ในขั้นนี้มี ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับเยาวชน เป็นกองกำลังที่อยู่ประจำหมู่บ้านตามภูมิลาเนา โดยเฉพาะในหมู่บ้านสีแดง (ประมาณ ๒๕๗ หมู่บ้าน) โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวให้ได้ ๓๐,๐๐๐ คน ระดับเยาวชนคอมมานโด เป็นผู้ที่ถูกคัดเลือกจากกลุ่มเยาวชนทหารนำไปฝึกยุทธวิธีหน่วยทหารขนาดเล็ก Runda Kumpulan Kecil : RKK และยุทธวิธีด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม สมาชิกระดับคอมมานโดจะได้รับมอบภารกิจด้านการก่อเหตุร้าย ทั้งการลอบยิง ลอบวางระเบิด และลอบโจมตี โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งให้ได้ ๓,๐๐๐ คน กระจายอยู่ในเขตปกครองใหม่ ๓ เขต (เขตการปกครองขององค์กรกู้ชาติปัตตานี) เขตงานละ ๑,๐๐๐ คน และระดับกองกำลังระดับผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ควบคุมและครูฝึกกองกำลังคอมมานโด กลุ่มเหล่านี้บางคนผ่านการฝึกมาจากต่างประเทศ มีขีดความสามารถค่อนข้างสูง เคยผ่านการปฏิบัติจริงมาแล้วและมีจิตใจต่อสู้เพื่อองค์กรที่แน่วแน่ โดยมีเป้าหมายกำหนดไว้ ๓๐๐ คน คัดเลือกจากเยาวชนคอมมานโดและผู้ที่ผ่านการฝึกจากต่างประเทศแล้ว

- **ขั้นที่ ๕ การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยม** การปฏิบัติขั้นนี้ มุ่งเน้นการสร้างอุดมการณ์ความเป็นชาติพันธุ์ความเป็นมลายู ที่จะต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้รัฐปัตตานีคืนมา โดยการฝึกกำลังของชนชาติพันธุ์มลายูที่เป็นชาวไทยมุสลิมทุกสถานะ/อาชีพ ซึ่งรวมถึงข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหารที่เป็นมุสลิม และชาวมลายูเซีย ที่สำคัญผู้ที่ได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมแล้วจะต้องเคยผ่านการปฏิบัติจริง การก่อเหตุร้ายไม่ว่าในลักษณะใดก็ตามเงื่อนไขและระดับความรับผิดชอบ

- **ขั้นที่ ๖ การเตรียมพร้อมปฏิวัติ** เป็นขั้นตอนการก่อเหตุร้ายทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมือนการแตกกระจายของดอกไม้ไฟ หรือเรียกว่า “การจุดดอกไม้ไฟแห่งการปฏิวัติ” เพื่อการเคลื่อนไหวใหญ่

- **ขั้นที่ ๗ การจัดตั้งการปฏิวัติ หรือการก่อการปฏิวัติ** เป็นการต่อสู้ขั้นสุดท้ายและใช้การโจมตี ประกอบด้วยกองกำลังต่อกลไกรัฐเต็มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งขณะโจมตีจะติดตั้งธงรัฐปัตตานีควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สื่อมวลชนแพร่กระจายไปทั่วโลก และหวังผลให้ประชาคมระหว่างประเทศโดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติหรือองค์กรมุสลิมในระดับโลกเข้ามาแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาดังกล่าว จนนำไปสู่การลงประชามติของประชาชนเพื่อแยกตัวเป็นเอกราช และจัดตั้งรัฐปัตตานีขึ้นในที่สุด ซึ่งตามแผนการเดิมขั้นตอนนี้กำหนดจะกระทำในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่ด้วยความไม่พร้อมของกองกำลังแนวร่วมและอาวุธยุทธโศปกรณ์ จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนและต้องขยายแผนนี้ออกไปอีกระยะหนึ่ง

(๒) **วิธีการจัดตั้งกองกำลังของกลุ่มขบวนการ** จากการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทำให้พอจะสรุปวิธีการจัดตั้งกองกำลังของขบวนการก่อความไม่สงบ รวม ๑๑ ขั้นตอน ได้แก่

(๒.๑) **การเก็งตัว/แนวโน้ม** เป็นขั้นตอนเบื้องต้นในการพิจารณาบุคลิกภาพของผู้ที่จะเป็นสมาชิกใหม่ โดยสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เก็งตัว จะเข้าไปพูดจาทักทายและสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ที่ได้เก็งตัวไว้ประมาณ ๒ - ๓ ครั้ง ในการพูดจาดังกล่าวจะมีการอ้างอิงประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีและหลักการฮิญาบของศาสนาอิสลามตามหลักการกว้าง ๆ โดยขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ สัปดาห์ ถึง ๑ เดือน ซึ่งสาระสำคัญในการพูดจาชักชวนมักเน้นเรื่อง “ในอดีตรัฐปัตตานีปกครองโดยคนมลายู มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทำมาค้าขายเจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก ต่อมารัฐบาลสยามยกกำลังมารุกรานยึดเมืองปัตตานี กวาดต้อนชาวมลายูด้วยการเจาะเอ็นร้อยหวายใส่โซ่ล่ามตรวน เดินทางไปขุดคลองแสนแสบซึ่งบรรพบุรุษของพวกเราได้รับความทุกข์ทรมานมาก ดังนั้นพวกเราอนุชนคนรุ่นใหม่ต้องสืบทอดเจตนารมณ์กอบกู้เอกราชรัฐปัตตานีกลับคืนมาด้วยวิธีการทำสงครามคักดิลีฮี (ญิฮาด)”

(๒.๒) **การชักชวน** เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก โดยใช้ระยะเวลาติดตามผลประมาณ ๒ สัปดาห์ ถึง ๑ เดือน ระหว่างนี้ก็มีการพูดเน้นย้ำชักชวนเหมือนขั้นตอนแรกจนกระทั่งผู้ได้รับการชักชวนยินยอมตกลงเข้าร่วมกิจกรรม

(๒.๓) **การทำพิธีสาบานตน ปฏิญาณตน ปิดปาก (ซูเปาะ)** กระทำหลายรูปแบบ ได้แก่ ใช้มือขวาจับมือกันและพูดตามเป็นภาษาอาหรับจำนวน ๒ - ๓ เที้ยว แปลใจความภาษาไทยว่า “เราขอสาบานและปฏิญาณว่าจะร่วมกิจกรรมเพื่อองค์กรและรักษาความลับตลอดไป” หรือใช้คัมภีร์อัลกุรอานวางบนหมอนและผู้ร่วมทำพิธีนั่งล้อมรอบใช้มือแตะที่คัมภีร์อันกุรอาน (ภายหลังอาบน้ำละหมาดแล้ว) และจะพูดตามเป็นภาษาอาหรับจำนวน ๓ เที้ยว ใจความเดียวกับวิธีแรก หรือกล่าวคำสาบานตนจำนวน ๓ เที้ยว ใจความเดียวกับวิธีแรก ภายหลังละหมาดประจำวันระยะเวลาทำพิธี ๕ - ๑๐ นาที หลังจากนั้นจะมีการเน้นย้ำให้รักษาความลับของกลุ่ม เมื่อบุคคลเป้าหมายตอบตกลงสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว จะมีการนัดหมายทำพิธีดังกล่าวโดยใช้สถานที่ที่สะดวก ปิดลับ ปลอดภัย เช่น บ้านสมาชิกแนวร่วม มัสยิด โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา/ปอเนาะ ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) สุสาน (กูโบร์) ขั้นตอนดังกล่าวสมาชิกทุกคนต้องเริ่มบริจาคเงินเป็นรายเดือนรายปี คนละ ๑ บาท/วัน และปีละ ๓๖๐ บาท/ครั้ง

(๒.๔) **การตรวจสอบ/บ่มเพาะ ปลุกจิตสำนึก** หลังจากขั้นตอนที่ ๓ ทั้งสองฝ่ายจะไม่มี การติดต่อกันระยะหนึ่ง เพื่อที่กลุ่มก่อความไม่สงบจะตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกใหม่ว่าจะแจ้งข้อมูลหรือเป็นสายข่าวให้กับทางราชการหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าผ่าน จะนัดหมายสมาชิกรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีและหลักการทำสงครามคักดิลีฮี จำนวน ๖ - ๘ ครั้ง ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งวิทยากรผู้บรรยายจะมีการสับเปลี่ยนตลอดเวลา โดยทราบเฉพาะชื่อจัดตั้งเท่านั้นเพื่อตัดตอนไม่ให้สมาชิกใหม่ทราบชื่อ สกุล ภูมิลำเนาจริง เนื้อหาสาระในการบรรยายปลุกกระตมจะมีความสมบูรณ์มากกว่าขั้นตอนที่ผ่านมา ผสมผสานกับหลักการ

ทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ โดยเน้นในเรื่องผลบุญของการทำสงครามดังกล่าว ดังคำกล่าวที่ว่า "หากพวกเรา เสียชีวิตในสงครามก็จะได้ขึ้นสู่สวรรค์ไปอยู่กับศาสดาและผู้เผยแผ่ โดยไม่ต้องพิจารณาชำระบาป ที่ได้ก่อไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่ และส่งผลต่อบิดา มารดา บุตร ภรรยา ไม่ต้องถูกพิจารณาชำระบาปด้วย หากบาดเจ็บในสงครามศักดิ์สิทธิ์ก็จะได้รับการลงโทษกึ่งหนึ่ง"

นอกจากนี้ ยังบรรยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติและกฎวินัยของกลุ่ม ตลอดจนบรรยายเป้าหมายของการปฏิวัติรัฐปัตตานี และมีการทดสอบด้วยปากเปล่าโดยไม่อนุญาตให้มีการบันทึกในเอกสารหรือสมุดบันทึก ขั้นตอนดังกล่าวใช้ระยะเวลาประมาณ ๖ เดือน ถึง ๑ ปี ในระหว่างนี้จะมีการรวบรวมสมาชิกในกลุ่มและแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มย่อยไปในคราวเดียวกัน ตลอดจนวางระบบเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร ประสานงานหลายวิธี เช่น ทางโทรศัพท์ พลับปากสื่อสาร หรือบอกกล่าวด้วยวาจาแบบตัวต่อตัว

(๒.๕) การทดสอบจิตใจและความกล้าหาญ เมื่อผ่านขั้นตอนการ บ่มเพาะจนแน่ใจว่าเป็นสมาชิกที่ไว้วางใจได้ หัวหน้ากลุ่มจะได้เริ่มรับมอบภารกิจจากผู้สั่งการ เพื่อแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มนำไปปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ ในลักษณะที่ไม่รุนแรงมากนักเพื่อทดสอบ จิตใจ เช่น การชักชวนหาสมาชิกแนวร่วมใหม่ การทิ้งระเบิด การฟันป้ายผ้า ฟันสีป้ายทางหลวง ฟันรั้ว ฟันสังกะสี ฟันบนถนน การวางเพลิงเผาตู้โทรศัพท์สาธารณะ ลักขโมยถังดับเพลิง ลักขโมย โทรศัพท์มือถือ ขวางระเบิดเพลิงใส่ยานพาหนะและบ้านเรือนของราษฎร ทำลายพืชสวนผลไม้ โค่นไม้ยางพารา และรอยตะปูเรือใบ ในการปฏิบัติดังกล่าวจะใช้การทดสอบจำนวน ๓ - ๕ ครั้ง/คน/กลุ่ม รวมระยะเวลา ๓ - ๖ เดือน

(๒.๖) การฝึกฝนร่างกายระดับพื้นฐาน อันได้แก่ ฝึกทำการเรียกเลิกแถว การจัดระเบียบแถว ฝึกทำวันทยหัตถ์ใช้ ๔ นิ้วครึ่ง (หมายถึงจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลาบางส่วน) ฝึกทำสร้างความแข็งแรงของร่างกาย เช่น วิ่งระยะ ๒ - ๓ กิโลเมตร ภายในเวลา ไม่เกิน ๑๒ นาที ดันพื้นด้วยฝ่ามือแบบราบ กระโดดตบมือกลางอากาศ ลูกหนัง ชีตอัฟแบบธรรมดา วิ่งอยู่กับที่ เป็นต้น สำหรับทำเลิกแถว ใช้การชูมือขวาลักษณะกำปั้นและยื่นเท้าขวาไปข้างหน้า ร้องตะโกนคำว่า Patani Merdeka หรือท่องเพิ่มเติมคำว่า ชาดี ศาสนา มาตุภูมิ เน้นการเตรียม ร่างกายให้แข็งแรงเพื่อรับการฝึกระดับยุทธวิธี หรือ CD :Commando/Commandota ในภาษา อินโดนีเซียต่อไป โดยใช้ระยะเวลาการฝึกเพียงสั้น ๆ คราวละ ๑ - ๒ วันเท่านั้น เน้นฝึกในเวลา กลางคืน ส่วนใหญ่จะอยู่ในระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ - ๒๔.๐๐ นาฬิกา วัตถุประสงค์ที่ปิดลับและเป็นเกราะกำบังต่อการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา/ปอเนาะ, ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) สวนผลไม้ สวนยางพาราของผู้นำศาสนาหรือผู้นำท้องถิ่น ที่เป็นสมาชิกแนวร่วม การแต่งกายในการฝึก จะสวมเสื้อกีฬา กางเกงวอร์มสีทึบ รองเท้าผ้าใบ ทำการฝึกประมาณ ๓ - ๔ ครั้งขึ้นไป ระยะห่างแต่ละครั้งประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์ ซึ่งระหว่างรอรับ การนัดหมายครั้งต่อไป ผู้รับการฝึกจะต้องฝึกฝนร่างกายด้วยตนเองตลอดเวลา ส่วนใหญ่ใช้วิธีเล่น ฟุตบอล ขั้นตอนดังกล่าวใช้ระยะเวลา ๖ เดือน - ๑ ปี ในขั้นตอนนี้ครูฝึกแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มผู้รับการฝึก และค้นหาสมาชิกที่มีลักษณะดีเด่นเพื่อส่งไปรับการฝึกระดับยุทธวิธี หลักสูตร RKK หรือ Runda Kumpulan Kecil

(๒.๗) การฝึกหลักสูตร RKK สำหรับสมาชิกระดับ Commando

เป็นการฝึกตามหลักสูตรทางทหารที่เป็นระบบ ใช้เวลา ๒๘ วันติดต่อกัน หลักสูตร RKK เป็นหลักสูตรหน่วยจรยุทธขนาดเล็ก สมาชิกในกลุ่มมีจำนวน ๖ คน ประกอบด้วย ตำแหน่งที่ ๑ ดุตันทาง ตำแหน่งที่ ๒ หัวหน้าชุด ตำแหน่งที่ ๓ สื่อสาร พยาบาล ตำแหน่งที่ ๔ และ ๕ ปฏิบัติการ และตำแหน่งที่ ๖ รองหัวหน้าชุด รายละเอียดการฝึกแบ่งเป็นวิชา เรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง เป็นการฝึกในเวลากลางวันเป็นหลัก ส่วนเวลากลางวันรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี และทฤษฎีการรบแบบต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกสาธิตการต่อวงจรระเบิด สูตรผสมระเบิดเพลิง การถอด/ประกอบอาวุธปืน การต่อสู้ป้องกันตัว การฝึกอาวุธโดยใช้ไม้แทนปืน เป็นต้น การฝึกจะมีสมาชิกจากต่างพื้นที่มาร่วมฝึกด้วย แต่การประกอบกำลังยังคงใช้สมาชิกในกลุ่มเดิม และมีการแต่งตั้งหัวหน้าชุด ปฏิบัติการทุกชุด ซึ่งเป็นหัวหน้าชุดที่จะสั่งการประสานงาน ควบคุมสมาชิกในกลุ่มลงมือก่อเหตุระดับรุนแรงเมื่อจบหลักสูตรดังกล่าวต่อไป

(๒.๘) การเลือกฝ่ายหรือหน้าที่ เมื่อสมาชิกจบหลักสูตร RKK แล้ว หัวหน้าชุดปฏิบัติการจะเรียกสมาชิกในกลุ่มไปเลือกหน้าที่ โดยมีสมาชิกระดับควบคุมเป็นผู้ชี้แจง ซึ่งสมาชิกทุกคนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกหน้าที่ด้วยตนเอง ประกอบด้วยฝ่ายปฏิบัติการ/ทหาร ฝ่ายบรรยายปลุกระดม ฝ่ายเศรษฐกิจ ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายจัดหาสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกที่ผ่านขั้นตอนที่ ๗ จะเลือกฝ่ายปฏิบัติการ/ฝ่ายทหาร เนื่องจากเป็นสายงานที่สำคัญที่สุดต่อการต่อสู้ขององค์กร และได้รับการยกย่องจากสมาชิกฝ่ายอื่น ๆ และใช้ระยะเวลาดำเนินการเพียงวันเดียว

(๒.๙) การเพิ่มศรัทธาและฝึกทบทวน หลังจากการเลือกฝ่ายแล้ว สมาชิกทุกคนจะทราบภารกิจของตนและเริ่มก่อเหตุด้วยระดับที่ไม่รุนแรง (ใกล้เคียงกับขั้นตอนทดสอบความกล้าหาญ/จิตใจ) เพื่อเพิ่มศรัทธา แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นต่อองค์กร สมาชิกระดับควบคุมจะเรียกสมาชิกมารับฟังหลักการเกี่ยวกับหัวข้อการสร้างศรัทธาต่อหลักการญีฮาด และการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด เช่น ละหมาดครบ ๕ เวลา ถือศีลอดประจำสัปดาห์และประจำปี โดยจะไม่มีบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีอีก แต่สมาชิกทุกคนต้องไปปฏิบัติตามหัวข้อการสร้างศรัทธาด้วยตนเองเป็นเวลาอย่างน้อย ๓๐ วันขึ้นไป เมื่อครบกำหนดแล้วจะมีการฝึกทบทวนอีกครั้งหนึ่งประมาณ ๑ สัปดาห์ จนสมาชิกและครูฝึกมั่นใจในศักยภาพแล้วจึงจะเตรียมพร้อมลงมือก่อเหตุระดับรุนแรง

(๒.๑๐) การฝึกการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ขั้นตอนนี้สมาชิกใหม่ จะร่วมกับสมาชิก Commando รุ่นพี่ลงมือก่อเหตุร้ายในระดับที่รุนแรงแล้ว เช่น ลอบยิง ขวาง วางระเบิด วางเพลิงสถานที่สำคัญ แต่จะได้รับมอบให้ทำหน้าที่ดุตันทาง ขับรถจักรยานยนต์ ชีหรือส่งสัญญาณ เป้าหมาย ฯลฯ โดยจะลงมือฝึกปฏิบัติการจริงประมาณ ๓ - ๔ วันขึ้นไป สมาชิกที่ผ่านเกณฑ์จะได้เลื่อนขั้นขึ้นเป็นรองหัวหน้าชุดปฏิบัติการ ใช้ระยะเวลาขั้นตอนนี้ดังกล่าวประมาณ ๓ - ๖ เดือน นอกจากนี้สมาชิก Commando ใหม่ ยังได้รับแรงจูงใจว่าหากการปฏิวัติรัฐปัตตานีสำเร็จจะได้รับการแต่งตั้งเป็นทหารประจำรัฐปัตตานี โดยได้รับเงินเดือนประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน

(๒.๑๑) การปฏิบัติภารกิจจริง เป็นขั้นตอนสุดท้ายภายหลังจากสมาชิกใหม่ผ่านการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงแล้ว โดยสมาชิกใหม่จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจเหตุรุนแรงด้วยตนเอง ตั้งแต่ขั้นตอนการหาเป้าหมาย การประชุมวางแผน จัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์ มอบหมายหน้าที่แหล่งหลบซ่อนตัวและซ่อนอาวุธหลังก่อเหตุ ซึ่งหากสมาชิกเหล่านี้มีประสบการณ์การปฏิบัติภารกิจที่รุนแรงพอสมควรแล้ว จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ครูฝึกระดับพื้นฐานให้กับสมาชิกใหม่ สมาชิกระดับเยาวชน PEMUDA BRN เป้าหมายหลังจากเป็นครูฝึกแล้ว จะควบคุมสั่งการชั้นนำสมาชิกใหม่ตามระบบขั้นตอนต่อไป

๓) มุมมองของฝ่ายรัฐต่อกลุ่มกระบวนการ การต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน ออกจากระบอบการปกครองไทยที่ดำเนินสืบเนื่องมานับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๐ หรือภายหลังจากที่พื้นที่แห่งนี้ถูกอังกฤษและสยามทำข้อตกลงแบ่งปันดินแดน ส่วนหนึ่งของดินแดนนั้นถูกผนวก รวมเข้ากับประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ และอีกส่วนถูกรวมเข้ากับมาเลเซีย ขณะนั้นเรียกว่า British Malaya หรือมาลายาของอังกฤษ การต่อสู้ได้ลดน้อยลงในช่วง แต่ในทุกวันนี้เหตุความเคลื่อนไหวได้ทวีความรุนแรง และสันคลอนความมั่นคงของอำนาจรัฐไทยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลา ๕ - ๖ ปีที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งเป็นอย่างยิ่ง เกิดเหตุการณ์ลอบเผาโรงเรียนของรัฐ การเข้าปล้นอาวุธจากคลังแสงของกองทัพบก การโจมตีป้อมตำรวจ รวมทั้งเกิดเหตุการณ์ลอบสังหารเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร พระภิกษุ และชาวพุทธอีกจำนวนหนึ่ง ทำให้รัฐบาลไทยต้องประกาศกฎอัยการศึกขึ้นในพื้นที่

ถึงแม้ว่าในช่วงแรก ๆ ของรัฐบาล ที่มี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และกล่าวปราชญ์ว่าเป็นเพียงการกระทำของ "โจรกระจอก" ที่ต้องการสร้างสถานการณ์ แต่ในที่สุดก็ต้องออกมายอมรับข้อเท็จจริงและชี้แจงว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยอำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวี โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการกระทำของสมาชิกในขบวนการแบ่งแยกดินแดนชาวมลายูมุสลิมนั่นเอง

กล่าวได้ว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ดำรงอยู่มิใช่สิ่งใหม่หรือเป็นประเด็นปลีกย่อยสำหรับศูนย์อำนาจรัฐไทยที่กรุงเทพแต่อย่างใด ที่ผ่านมารัฐบาลไทยแต่ละสมัยต่างประสบความสำเร็จล้มเหลวกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้อย่างสิ้น ถึงแม้ว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดนไม่มีความเข้มแข็งแรงแพที่จะบ่อนทำลายเอกภาพและอธิปไตยของรัฐไทยลงได้ก็ตาม แต่การต่อสู้ที่ยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ก็สามารถก่อให้เกิดความสันคลอนต่อความมั่นคงของอำนาจรัฐไทยในพื้นที่ตลอดมา

๓.๓ ลักษณะพิเศษของสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ ดังนี้

๓.๓.๑ ดินแดนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรโบราณ เช่น อาณาจักรลังกาสุกะ อาณาจักรศรีวิชัยมาก่อน ภายหลังเมื่อสยามเรืองอำนาจ สยามได้เข้าไปมีบทบาทในดินแดนแห่งนี้เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

๓.๓.๒ ชาวมลายูมุสลิมบางส่วนยังมองว่า รัฐบาลไทยได้รวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางอำนาจรัฐที่กรุงเทพฯ และดำเนินนโยบายผสมกลมกลืนชนชาวมลายูมุสลิมอย่างต่อเนื่อง แต่ในความเป็นจริง กลุ่มคนเหล่านี้ไม่เคยอธิบาย คือประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง และผู้แทนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั้งในพื้นที่และทั่วประเทศ สามารถรับรู้รับทราบปัญหาได้ ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

๓.๓.๓ ความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ต้องการแบ่งแยกดินแดน ในช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา ความเคลื่อนไหวของกลุ่มแยกดินแดนที่อ้างเป็นตัวแทนของชนกลุ่มน้อย มักนิยมใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาด้วยการกระทำต่อเจ้าหน้าที่และประชาชนโดยไม่จำกัด โดยไม่แสวงหาแนวทางสันติภาพโดยสันติวิธี

๓.๓.๔ ขบวนการแบ่งแยกดินแดนไม่สามารถจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากความแตกแยกในกลุ่ม การฝึกที่ขาดประสิทธิภาพ การปฏิบัติการในลักษณะการก่ออาชญากรรม จึงขาดการสนับสนุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะรัฐบาลไทยสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศในอดีตได้ผลดีกว่าฝ่ายก่อความไม่สงบ

๓.๓.๕ แต่นโยบายของรัฐในอดีตสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาการแบ่งแยกดินแดนด้วยมาตรการทางทหารเพียงอย่างเดียว ดูเหมือนจะไม่ใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องนัก และเป็นช่องทางที่ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบอ้างว่ารัฐไทยกำลังทำลายความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชนชาวมลายู นี่เป็นสิ่งที่รัฐบาลชุดต่อ ๆ ไปต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ทุกหมู่เหล่า ทุกศาสนา

๓.๓.๖ รัฐบาลไทยมองเห็นปัญหาของการแบ่งแยกดินแดนว่าเป็นการทำลายต่อเอกภาพของประเทศ ชาวมลายูมุสลิมกลับนิยามความหมายของการปกครองตนเองว่าเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของพวกเขาเอง การเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดนจึงยังคงดำรงอยู่ตลอดมา รัฐจะต้องสร้างสำนักแนวทางสร้างสรรค์บนความแตกต่างหลากหลายเท่านั้นที่จะทำให้ขบวนการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนจำต้องลดบทบาทลงไป จนหันเข้ามายอมรับกระบวนการบูรณาการแห่งชาติได้ในท้ายที่สุด

บทที่ ๔

วิเคราะห์ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การดำเนินการในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ทบทวนถึงสาเหตุปัญหาพื้นฐานของประชาชนที่เชื่อมโยงสู่ขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ยังคงรุนแรงในพื้นที่ได้ตรงจุด ซึ่งสามารถพิจารณาประเด็นปัญหาและเงื่อนไขความขัดแย้งได้ ดังนี้

๔.๑ วิเคราะห์สาเหตุประเด็นปัญหาที่สำคัญ

หลังจากการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยอิทธิพลความคิดของการเป็นรัฐสมัยใหม่ได้กลายเป็นการเริ่มต้นของความไม่พอใจของเจ้าเมืองเก่าที่เคยมีอำนาจปกครองบริเวณเมืองปัตตานีเดิม จนกระทั่งมีการใช้นโยบายชาตินิยมที่มีการก่อร่างและได้ตกผลึกอย่างชัดเจนในรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยในช่วงดังกล่าวก็ได้มีการยื่นข้อเรียกร้องของประชาชนในพื้นที่ให้มีการปกครองเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรูปแบบเฉพาะภายใต้การนำของหะยีสุหลง บิน อับดุลกาเดร์ ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ หรือกรณีของเหตุการณ์ดุซงญอ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ ซึ่งได้กลายมาเป็นเหตุการณ์ที่ถูกนำมาเป็นบทเรียนให้แก่ฝ่ายรัฐและประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ตลอดมา จนกระทั่งปัจจุบันเหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีความละเอียดอ่อนมากขึ้น และได้มีหลายฝ่ายที่ศึกษาปัญหาและออกมาให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑.๑ ด้านการเมือง

กรอบความคิดหรือมุมมองของรัฐบาลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา ซึ่งรัฐบาลมักมองปัญหาและกำหนดนโยบายที่อยู่บนพื้นฐานของกระบวนทัศน์จักรวาลนิยมแบบพุทธ (Buddhist Cosmology) เกิดเป็นนโยบายที่นอกจากไม่อาจแก้ไขปัญหาได้แล้ว ยังทำให้ปัญหาลูกกลมเพิ่มมากขึ้น เช่น นโยบายแบบผสมกลมกลืน (assimilation) และยังสามารถผ่านกลไกของรัฐในปัจจุบันในหลายกรณี นอกจากนี้แล้วปัจจัยทางศาสนาในด้านที่เกี่ยวกับอิสลามได้ถูกนำมาตีความจากฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของตน รวมถึงการสร้างแนวร่วมจากประชาชนในพื้นที่

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่ต่างมองขัดกันระหว่างรัฐกับคนมุสลิมในพื้นที่ โดยฝ่ายแรกมองว่า ประวัติศาสตร์ของปัตตานีเป็นตัวอย่างของการกบฏต่อประเทศที่มีความพยายามแบ่งแยกดินแดนอยู่เสมอ ในขณะที่ฝ่ายหลังกลับมองว่า ประวัติศาสตร์ของปัตตานีคือการถูกผนวกเข้าสู่รัฐไทยและเต็มไปด้วยความห้าวหาญ มีความชอบธรรมที่จะปลดแอกตนเองออกจากรัฐไทย อีกนัยหนึ่งคือเป็นประวัติศาสตร์ที่น่าจดจำ มากกว่าที่จะยอมให้ถูกทำลาย จึงเห็นได้ว่า

ในประเด็นทั้ง ๒ เรื่องนี้ไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาในตัวเอง แต่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง และนำไปสู่เหตุความขัดแย้งที่ละเอียดอ่อนกระทบต่อความรู้สึกของคนมุสลิมในพื้นที่

สำหรับความเชื่อมโยงกับกลไกของรัฐ โดยกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัญหาทวีความขัดแย้งและกลายเป็นความรุนแรงได้ โดยเกิดจากความบกพร่องของรัฐที่ไม่พยายามจะเข้าใจปัญหา และยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ประกอบกับความอ่อนแอของสังคมไทย ที่กลายเป็นปัจจัยหนุนให้การกระทำของรัฐชอบธรรมยิ่งขึ้น

๔.๑.๒ ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเรื่องชาวมลายูมุสลิมและการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม กรณีศึกษาภาคใต้ตอนล่างในช่วงเวลาที่เหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มปะทุขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๗ ได้นำเสนอข้อมูลว่า การพัฒนาที่ผ่านมา รัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายพัฒนา เศรษฐกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ได้ เนื่องจากรัฐขาดความรู้ ความเข้าใจสังคมมุสลิม โดยเฉพาะการมองเป็นสังคมปิด รัฐและคนส่วนใหญ่ของประเทศต้องเข้าใจ สังคมที่มีความแตกต่างด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรม ด้วยการเรียนรู้ เข้าใจในข้อเท็จจริงว่า คนเหล่านั้นสามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมอื่นได้อย่างเสมอภาค บนพื้นฐานด้วยการเคารพสิทธิและ คักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน บนพื้นฐานกฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกัน กรณีรัฐ ได้อ้างถึงการใช้ภาษาไทย คนในพื้นที่ไม่นิยมใช้ภาษาในการสื่อสาร ทำให้ยากต่อการเข้าถึงและเป็น อุปสรรคของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ในสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันชาวมลายูมุสลิมรุ่นใหม่ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เป็นส่วนใหญ่ ภาษาจึงไม่ใช่ปัญหาหลัก ในทางกลับกันเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไป แก้ไขปัญหาต่างหากที่ไม่พยายามศึกษาทำความเข้าใจในด้านภาษามลายู จึงทำให้เกิดปัญหาต่อการ สื่อสารในชาวมลายูมุสลิมรุ่นใหม่อีกต่างหาก กลายเป็นปัญหาในตัวเองว่าในปัจจุบันสื่อสารภาษาแม่ ตนเองไม่ได้ ทำให้เกิดความระแวงต่อรัฐว่า รัฐพยายามกลืน ทำให้ภาษามลายูสูญหายไปจากพื้นที่ที่ ชาวมลายูต้องการรักษาไว้

หากพิจารณาในกระบวนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ยังไม่มีความสอดคล้องกับ ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะแผนงานและโครงการต่าง ๆ ล้วนถูกกำหนดและตัดสินใจจาก ส่วนกลางทั้งสิ้น โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือเปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงทำให้ผลของการพัฒนาไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ เพราะที่ผ่านมากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นโครงการระดับประเทศ มากกว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ และยังเป็นโครงการที่มุ่งสร้างความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้านมากกว่าการพัฒนาพื้นที่ให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมภาคอื่น ทำให้เป็นที่วิจารณ์จากคนในพื้นที่ ตลอดว่านโยบายของรัฐบาลไม่มีความจริงใจต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ แม้แต่งบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ ต่างใช้โอกาสแสวงหาผลประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

การขยายตัวด้านการลงทุนโรงงานอุตสาหกรรม มีการขยายตัวน้อยมาก ไม่มีแหล่ง รองรับแรงงานระดับล่างได้ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่จังหวัดอื่น

ความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการมีภาวะเจริญพันธุ์สูง และการไม่ได้รับการศึกษาในระบบสามัญเช่นเดียวกับประชากรในพื้นที่ของประเทศ หรือหากได้รับการศึกษาก็มีคุณสมบัติไม่ตรงกับงานที่มี โดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีการศึกษาน้อย ทำให้ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยมุสลิมออกไปหางานทำนอกพื้นที่ และเมื่อความจนของไทยมุสลิมในพื้นที่สูงขึ้นก็จะยิ่งเพิ่มอัตราส่วนภาวะพึ่งพิงตามไปด้วย คือ การตกอยู่ในวังวนของการกู้หนี้ยืมสินจากเจ้าของธุรกิจหรือนายทุนอย่างไม่จบสิ้น

นอกจากเรื่องความยากจนแล้ว การถูกกีดรอนสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ยังเป็นอีกประเด็นที่ทำให้สภาพปัญหาความขัดแย้งยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง พบว่าประชาชนในพื้นที่ขาดโอกาสในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของตน เนื่องจากกฎระเบียบของรัฐและอำนาจอิทธิพลของกลุ่มทุนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการอาศัยช่องโหว่ของอำนาจรัฐเช่นเดียวกับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่รัฐมักจะเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว สิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นจากการวางกฎระเบียบของรัฐโดยปราศจากการคำนึงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมและการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามมา

กล่าวโดยรวม ปัญหาความยากจนที่เกิดจากสภาพสังคมแบบปิดของคนไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา ไม่ว่าจะเป็นภาวะการว่างงาน ปัญหาการไร้การศึกษา ปัญหาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่แก้ไขได้ยาก ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่เข้าใจวิธีการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ประกอบกับแนวทางการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติก็เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ นั่นคือ ความไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจทางกฎหมายเข้ามาปิดกั้นโอกาสในการใช้ประโยชน์ของคนในชุมชนกลายเป็นการกีดรอนสิทธิของชุมชนให้หมดไป

จากการพิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง ๒ กรณี คือ ความยากจนและสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เห็นลักษณะปัญหาาร่วมกัน คือ นโยบายหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ มักจะเป็นการตัดสินใจจากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว โดยขาดมิติของการร่วมตัดสินใจจากประชาชนในพื้นที่ ผลที่ตามมาคือ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและยั่งยืนได้แล้ว ยังทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ไม่เว้นแม้แต่ระหว่างประชาชนด้วยกันอีกด้วย

๔.๑.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ชีวิตความเป็นอยู่โดยวัฒนธรรมมลายูของคนไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้คนมลายูมุสลิมในพื้นที่เลือกที่จะกำหนดอัตลักษณ์ของตนให้ต่างไปจากคนไทยตามแบบของรัฐ เพราะในขณะที่ทางการใช้คำเรียกคนกลุ่มนี้ว่า ไทยมุสลิมคือคนสัญชาติไทยและเชื้อชาติไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่คนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้กลับเรียกตนเองว่าคนมลายู หมายถึงผู้สืบ

เชื้อสายมลายู เชื้อชาติมลายู Ethnic/Nationality และนับถือศาสนาอิสลาม จะยอมรับในการเป็นคนในสัญชาติ (Race) ไทย เพื่อประสงค์จะเดินทางไปต่างประเทศ เพื่อทำหนังสือเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ หรือการไปศึกษาต่อเท่านั้น ซึ่งมีนัยว่าปฏิเสธความเป็นคนไทย (เชื้อชาติไทย) ตามที่รัฐพยายามกำหนดให้ เพราะความเข้าใจของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเห็นว่าคนไทยที่มาจากคำว่าสยาม (Siam) หมายถึงคนที่นับถือศาสนาพุทธ และเข้าใจว่าภาษาไทยคือภาษาของชาวพุทธศาสนา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนมุสลิมส่วนหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ความพยายามในการสร้างความเป็นไทยให้กับคนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกลไกของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีส่วนในการสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ จนทำให้คนมุสลิมบางส่วนปฏิเสธความเป็นคนไทยที่รัฐได้ยึดเยียดสร้างขึ้นมา

คนมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนเองไว้ ด้วยการใชภาษามลายูท้องถิ่น ศาสนาและวัฒนธรรมตามแบบอิสลาม เพื่อการเป็นมุสลิมที่ดี ในขณะที่อีกด้าน รัฐไทยพยายามใช้กลไกของต้นผสมผสานกลืนสังคมนมลายูมุสลิมให้มีความเป็นไทยเหมือนคนส่วนใหญ่ของประเทศมากขึ้นเช่นกัน โดยผ่านการใช้กลไกของระบบราชการ ไม่ว่าจะความพยายามเข้าไปปฏิรูปการจัดการศึกษาแบบอิสลาม หรือการเปลี่ยนชื่อสถานที่จากภาษามลายูท้องถิ่นให้เป็นภาษาไทย ด้วยความยึดมั่นและศรัทธาในอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิม ทำให้เห็นว่าเครื่องมือของการรักษาอัตลักษณ์มลายูมุสลิมคือภาษามลายูและศาสนาอิสลาม แต่สำหรับคนมลายูมุสลิม ภาษามีความสำคัญในการถ่ายทอดอุดมการณ์ ความศรัทธาในศาสนาอีกนัยหนึ่งด้วย ดังที่พบว่าภาษามลายูท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการกำหนดว่าใครเป็นหรือไม่เป็นคนมลายู และเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความทรงจำกลับไปสู่ประวัติศาสตร์อันรุ่งเรืองของปัตตานี โดยเฉพาะในยุคที่ปัตตานีอยู่ใต้อิทธิพลของศาสนาอิสลามได้มีการนำอักษรอาหรับมาเขียนในระบบภาษามลายู ดังนั้น ภาษามลายูที่เขียนด้วยภาษาอาหรับจึงไม่เพียงมีคุณค่าในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าต่อศาสนา ทั้งในแง่ของการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ภาษามลายูจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นเกียรติภูมิของคนมลายูมุสลิมเชื้อสายมลายูเช่นเดียวกัน

การยึดถือหลักปฏิบัติศาสนาอิสลามเป็นเรื่องที่มุสลิมให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการทำละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทานแก่ผู้ยากไร้ ล้วนเป็นข้อพึงปฏิบัติสำหรับมุสลิมที่ดี ครอบคลุมทั้งเรื่องการกิน การอยู่ การแต่งกาย และความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ เพราะฉะนั้นมุสลิมจึงต้องปฏิบัติตามกรอบของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด

โดยสรุป พื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ถูกปิดทับด้วยนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่พยายามสร้างความเป็นไทยแก่สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าปัญหาภาคใต้จะปรากฏมานานแล้ว แต่ดูเหมือนว่ารัฐและสังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมจนทำให้เป็นการไม่ยอมรับความแตกต่างและกลายเป็นปัญหาในปัจจุบัน

๔.๑.๔ ด้านการศึกษา

ศาสนาอิสลามในฐานะที่เป็นสถาบันศาสนามีอิทธิพลต่อแนวทางการศึกษาของมุสลิมเป็นอย่างยิ่ง และการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยเฉพาะการศึกษาทางศาสนาที่กำหนดว่ามุสลิมทุกคนต้องศึกษาอิสลามให้รู้และเข้าใจเพื่อการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงหลุมฝังศพ ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่าหากศาสนิกชนของอิสลามได้ศึกษาสรรพวิชาเพียงใด ก็เกิดความซาบซึ้งต่อโอองการที่ปรากฏอยู่ในพระคัมภีร์อัลกุรอานมากขึ้นเพียงนั้น เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาตามศาสนาอิสลามในประเทศไทยแบบดั้งเดิมที่เรียกว่าปอเนาะ (Pondok) เป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่ตั้งดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลาม และมีบทบาทในการจัดการศึกษาในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้มานาน โดยนอกจากปอเนาะจะเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนแล้ว ยังเป็นสถาบันที่ให้การสงเคราะห์ประชาชนมุสลิมไม่ว่าด้านการศึกษา การสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยแก่ผู้ด้อยโอกาส จนเป็นที่ยอมรับนับถือ เพราะได้ะครูหรือครูสอนศาสนาซึ่งเป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาอิสลามให้แก่นักเรียนในปอเนาะได้มีบทบาทต่อการสอนศาสนาอิสลามให้แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วยในด้านที่ไม่เป็นทางการ จึงเห็นได้ว่าปอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทต่อการดำรงอยู่ของชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาการจัดการสอนศาสนาของปอเนาะคือสมมติฐานของรัฐแต่เดิมที่เชื่อว่าปอเนาะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นความคิดที่อยู่บนฐานรากของสภาพการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากพิจารณาถึงท่าทีของรัฐที่มีต่อการศึกษาของปอเนาะตั้งแต่แรกเริ่มนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นความพยายามในการควบคุมบทบาทของสถาบันการศึกษาประเภทนี้เพื่อมิให้เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เช่นเดียวกับการแก้ไขปัญหาด้านสังคมหรือการเมืองที่เป็นการกีดกันความเป็นมุสลิมลงจนเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้ง

แม้ว่าในปัจจุบันรัฐสามารถเข้าไปจัดการการศึกษาของปอเนาะให้กลายเป็นสถาบันการศึกษาประเภทต่าง ๆ เช่นปอเนาะดั้งเดิมซึ่งยังคงมุ่งเน้นการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีการเรียนการสอนทั้งสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและการจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงการเข้าไปจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสามัญของรัฐในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา แต่ปัญหาที่ตามมาคือการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีคุณภาพอยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ที่สำคัญคือนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสามัญของรัฐและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในวิชาสามัญอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู

ปัญหาสำคัญประการต่อมา คือ รัฐยังไม่สามารถสร้างสมดุลทางความคิดกับมลายูมุสลิมให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิชาสามัญควบคู่กับการศึกษาศาสนา แม้จะปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนสามัญของรัฐและในระดับประถมศึกษามากขึ้นแล้วก็ตาม แต่เมื่อเข้าสู่ระดับมัศึกษาก็มีแนวโน้มชัดเจนว่าเกิดการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่ม

คนไทยพุทธในพื้นที่กับกลุ่มคนมลายูมุสลิมเชื้อสายมลายู โดยนักเรียนไทยพุทธได้ศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมของรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไป ขณะที่นักเรียนไทยมุสลิมได้ศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่เริ่มห่างเหินและแยกออกจากกันมากที่สุด แม้ว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มจะเคยมีความสัมพันธ์ที่ดีขณะที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาศาสนาสามัญเดียวกันก็ตาม เหตุผลที่เด็กมุสลิมต้องเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพราะในโรงเรียนรัฐไม่ได้ส่งเสริมการเรียนการสอนศาสนาอิสลามและภาษามลายู และเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ปกครองจะต้องส่งเด็กเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเพราะไม่ต้องการปะปนกันระหว่างหญิง ชาย เหมือนกับโรงเรียนสามัญของรัฐ อันเป็นการขัดต่อหลักการศาสนาอิสลาม เนื่องจากเด็กเริ่มโตเป็นหนุ่มสาวจะเป็นการเสี่ยงต่อพฤติกรรมในเชิงชู้สาว

ความต่อเนื่องที่ตามมาก็คือ การเลือกศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของคนเชื้อสายมลายู อาจถือเป็นนัยของการปฏิเสธความเป็นไทยที่อยู่ในแนวการศึกษาของโรงเรียนสามัญทั่วไปของรัฐก็เป็นได้

ยิ่งไปกว่านั้น คนไทยมุสลิมบางส่วนยังคงมีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในปอเนาะดั้งเดิมที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยเป็นปัญหาที่นำตั้งข้อสังเกตว่าหากแนวโน้มของกระแสการกลับไปสู่หลักการของพวกนิยมความยึดมั่นถือมั่น (fundamentalism) ซึ่งเป็นคำที่ฝรั่งพยายามบอกว่าคนมุสลิมที่เคร่งครัดในศาสนาเป็นกลุ่มอนุรักษนิยมหรือพวกสุดโต่ง ในความเป็นจริง ในหลักการอิสลามจะไม่มีชาย ขวา หรือสุดโต่ง แต่ทุกคนต้องเคร่งครัดตามข้อบัญญัติ ตามหลักการศาสนา คนใดที่ไม่เคร่งครัดมักจะเป็นพวกนอกรีตที่คนมุสลิมจะหันหลังให้ แม้จะมีตำแหน่งสูงเท่าใดก็ตาม เช่น นักปกครอง นักการทหาร หรือนักการเมืองมุสลิมที่ทำตัวเหลวแหลก จะถูกสังคมมุสลิมไม่ให้ความนับถือ จากกระแสความขัดแย้งทั้งในต่างประเทศและเหตุการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่คนไทยมุสลิมเต็มไปด้วยความรู้สึกหวาดระแวงและชิงชังในอำนาจรัฐ

โดยสรุป ปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่อดีตและแม้จะมีการปรับปรุงบ้างในปัจจุบัน แต่ปรากฏว่ายังขาดความเข้าใจวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทยมุสลิม โดยอยู่ภายใต้การตัดสินใจจากส่วนกลางที่กำหนดนโยบายบนพื้นฐานของกรอบความมั่นคงของชาติเป็นหลัก จึงทำให้การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และยังคงกลายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่ได้อีกด้วย

๔.๑.๕ ด้านกระบวนการยุติธรรม

การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนจนสร้างความขัดข้องใจในหมู่ประชาชนโดยไม่มี การลงโทษแก่ผู้กระทำผิด เช่น กรณีกรือเซะ และกรณีตากใบ เป็นต้น กลายเป็นการสร้างวัฒนธรรมของการไม่ต้องรับโทษ (Culture of Impunity) และสร้างความชอบธรรมจากการกระทำดังกล่าว ด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็น

วิธีคิดที่รัฐสามารถกระทำได้ แต่การรักษาความมั่นคงของมนุษย์และการรักษาสิทธิมนุษยชนก็เป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าหน้าที่รัฐจะละเมิดมิได้ ทั้งนี้ การหายตัวไปของ ทนายสมชาย นีละไพจิตร เป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะแม้จะมีเสียงเรียกร้องให้รัฐบาลใช้กลไกของตนสืบสวนหาผู้กระทำผิด แต่รัฐบาลยังคงมีที่ท่าไม่จริงจังด้วยการปฏิเสธที่จะเปิดเผยรายงานของทางการเกี่ยวกับข้อมูลการสูญหายของทนายสมชาย และการให้สัญญาว่าคงจะตามหาผู้กระทำผิดมาลงโทษ ก็เป็นเพียงการลดกระแสสังคมและลดแรงกดดันทางการเมืองเท่านั้น

จากการที่รัฐบาลได้ประกาศบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กลายเป็นข้ออ้างให้กับเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เพราะหากบุคคลใดก็ตามถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือต้องสงสัยว่าได้เข้าร่วมหรือกำลังจะเข้าร่วม กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าจับกุมได้ทันที แต่ถ้าหากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการจนเกิดผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายของประชาชน พระราชกำหนดฯ ได้ให้ความคุ้มครองให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับโทษทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย กล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่ของพระราชกำหนดฯ นี้ ยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงการบ่มเพาะวัฒนธรรมของการไม่ต้องรับโทษของเจ้าหน้าที่รัฐให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือการแสดงให้เห็นถึงเจตนาของรัฐที่จะปกป้องการกระทำของตนเองโดยอ้างถึงความมั่นคงของชาติในทางที่ไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ วัฒนธรรมอำนาจนิยมของเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายสืบสวนสอบสวนที่ไม่มีความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานร่วมกัน จึงพบว่าในทางปฏิบัติมักมีข่าวการซ้อม ทารุณกรรม หรือการบีบบังคับเอาข้อมูลจากผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุที่เจ้าหน้าที่รัฐคำนึงถึงความสะดวกของตนเองเป็นสำคัญ จึงส่งผลสำคัญอยู่ ๒ ประการ คือ (๑) การละเลยเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ (๒) การใช้วัฒนธรรมอำนาจนิยมของเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายสืบสวนต่างไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีแนวโน้มที่จะสร้างความรู้สึกหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจในอำนาจรัฐของประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐมักเกิดจากความเข้าใจผิดและความเคยชินที่ส่งผลให้ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ทั้งที่พบว่าความรุนแรงไม่ช่วยขจัดรากเหง้าของปัญหาได้ เพราะความรุนแรงจัดการได้เป็นรายบุคคล แต่ไม่สามารถทำให้รากเหง้าของปัญหานั้นหมดไปได้ เพราะเงื่อนไขของความยุติธรรมยังคงมีอยู่ จึงทำให้มี “ผู้ร้าย” เกิดขึ้นอีกมาก ความรุนแรงในพื้นที่จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลให้ไม่เกิดความยุติธรรมในพื้นที่ดำเนินต่อไป

๔.๒ วิเคราะห์เงื่อนไขพื้นฐานของความขัดแย้ง

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันสามารถสรุปเงื่อนไขพื้นฐานของความขัดแย้ง ได้ดังนี้

๔.๒.๑ เงื่อนไขโดยรวม

จากรายงานของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ซึ่งได้ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีข้อสรุปเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาที่สอดคล้องกันว่า ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปมปัญหาและเงื่อนไขที่นำมาซึ่งขยายวงของปมปัญหาเพื่อแสวงประโยชน์เฉพาะกลุ่ม กล่าวคือปมปัญหาที่แท้จริงเป็นปัญหาการแบ่งแยกดินแดนที่เชื่อมโยงมาจากปมประวัติศาสตร์ ซึ่งกลุ่มก่อความไม่สงบกำหนดเป็นเป้าหมายสุดท้ายในการเคลื่อนไหวต่อสู้เอาชนะ โดยใช้ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ ๓ ประการเพื่อเคลื่อนไหวปลุกปั่นขยายวงของปมปัญหา ได้แก่

๑) เงื่อนไขพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมสังคมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ได้ถูกนำไปปลุกปั่นเพื่อปลุกฝังความคิดและความเชื่อที่ผิด ๆ รวมทั้งสร้างความรู้สึกแปลกแยกในหมู่ประชาชน

๒) เงื่อนไขพื้นฐานทางการเมืองการปกครองซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ และความไม่เป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าไม่ถึงประชาชน และไม่สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ

๓) เงื่อนไขพื้นฐานทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่อื่น เนื่องจากระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เข้มแข็งและกระจายผลการพัฒนาอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและความยากจนค่อนข้างมาก รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและสาธารณสุข

นอกจากนี้ ยังมีเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ให้ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ นโยบายการแก้ปัญหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ใช้ความรุนแรงต่อประชาชน การสนับสนุนจากต่างประเทศ ตลอดจนทั้งการปฏิบัติของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ค้าของเถื่อน และยาเสพติด ที่มีแนวโน้มมีความรุนแรงสูงในพื้นที่ เงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ ถูกนำมาขยายผลต่อเติมเสริมแต่งหรือแม้แต่ถูกสร้างขึ้นใหม่ในรูปของข่าวลือ การบิดเบือนหลักศาสนาโดยกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบเพื่อจุดประสงค์ในการสร้างแนวร่วมและสร้างความเกลียดชังต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และเมื่อผสมผสานกับความเชื่อที่เจ็บปวดจากประวัติศาสตร์ในอดีตที่สะสมความรับรู้มาจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นปัจจัยที่หล่อเลี้ยงความรุนแรงในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ เงื่อนไขความขัดแย้งในประวัติศาสตร์

ภูมิหลังของขบวนการต่อต้านอำนาจรัฐ หรือสมัยหนึ่งที่ทางราชการเคยเรียกว่า ขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือขบวนการโจรก่อการร้ายหรือกลุ่มก่อความไม่สงบที่รู้จักกันในปัจจุบัน แท้จริงแล้วมีความเป็นมาที่ยาวนานคู่กับประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย ที่สำคัญคือ

ได้มีนักวิชาการด้านความมั่นคงจำนวนมากเชื่อมั่นว่าภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของรัฐปัตตานีในอดีตคือพลัง ๑ ใน ๓ ส่วนของพลังแห่งอุดมการณ์การต่อสู้ของขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นใหม่ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีข้อมูลภูมิหลังประวัติศาสตร์ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสังเขปนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน กล่าวคือ

การเข้าใจประวัติศาสตร์ปัตตานีเพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงของชาตินั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความเป็นกลาง จุดเริ่มต้นจึงอยู่ที่การตั้งกรอบคิดที่เป็นกลาง และตามมาด้วยการตั้งสมมุติฐานที่สอดคล้องกับความเป็นจริงทางสังคมที่สุก้นอยู่ตลอดเวลา จนนำไปสู่ความขัดแย้งและเกิดปัญหาความแตกต่างในความเข้าใจของคนปัจจุบัน นักประวัติศาสตร์มองว่า การที่มีความเชื่อว่าหัวเมืองมลายูภาคใต้เป็นดินแดนของใครมาก่อน ไม่อาจจะเข้าใจรากเหง้าที่แท้จริงของปัญหาในปัจจุบันที่เกิดจากอดีตได้ เนื่องจากการมองแบบดังกล่าวอาศัยฐานคิดว่าด้วยรัฐชาติสมัยใหม่ที่เห็นว่า ประเทศชาติต้องมีเอกลักษณ์และเอกภาพหนึ่งเดียว ในขณะที่เดียวกันก็เชื่อว่า เอกลักษณ์และเอกภาพดังกล่าวเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากอดีตอันยาวนานในประวัติศาสตร์ แต่ความเป็นจริงก็คือเอกลักษณ์ของชาติในรัฐชาติสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นมาเมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศและรัฐในปัจจุบันก็เป็นผลผลิตของกระบวนการทางการเมืองในประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลาประมาณ ๑๐๐ กว่าปีที่ผ่านมาเท่านั้น จึงไม่ควรเอาบริบทของสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่มาตีความอดีตที่เกิดขึ้นนานนับร้อยนับพันปีได้

ประเด็นที่ควรพิจารณาก็คือประวัติศาสตร์การกำเนิดของรัฐชาติสมัยใหม่ รวมทั้งไทยก่อตัวขึ้นในช่วงเวลาที่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างระบบอำนาจในดินแดนต่าง ๆ สถานการณ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์ระหว่างระบบอำนาจแบบไม่เท่าเทียมกันระหว่างศูนย์อำนาจใหญ่น้อย “ซึ่งต่างก็ไม่มีขอบเขตดินแดนที่แน่นอน” ความสัมพันธ์ระหว่างกันขณะนั้นก็ไม่แน่นอนตามไปด้วย ขึ้นอยู่กับว่าท้องถิ่นใดเข้มแข็งมากกว่ากัน ปัญหาในอดีตจึงมิใช่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐส่วนกลางกับท้องถิ่นหรือชายขอบ แต่เป็นเรื่องที่ว่าท้องถิ่นใดเข้มแข็งและมีพลังอำนาจมากกว่าท้องถิ่นอื่น และท้องถิ่นทั้งสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไรในแต่ละช่วงเวลา การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความจริงในอดีตจึงต้องอาศัยการยึดถือ “ความเป็นจริง” ของท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง จึงจะเห็นภาพอดีตได้อย่างชัดเจนและนำมาสู่ความเข้าใจการต่อสู้และความขัดแย้งที่สืบเนื่องมาถึงในปัจจุบันได้อย่างถูกต้องและไร้ความลำเอียง

เมื่อทำความเข้าใจอดีตโดยใช้ท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง สิ่งที่ตามมาในการทำความเข้าใจการเมืองของคาบสมุทรมาลายูก็คือต้องเข้าใจว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับรัฐปัตตานีในอดีตเกิดขึ้น รัฐไทยหรือสยามคือราชอาณาจักรสยามที่มีกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางในดินแดนลุ่มน้ำเจ้าพระยา ส่วนรัฐปัตตานีนั้นเป็นรูปแบบโครงสร้างทางการเมืองแบบที่เรียกว่ารัฐสุลต่านปัตตานี ความสัมพันธ์และการต่อสู้ทางอำนาจในภูมิภาคคาบสมุทรมาลายูของการเมืองทั้งสองแบบเกิดขึ้นในช่วงเวลาอันยาวนาน อย่างน้อยที่สุดเท่าที่มีเอกสารบันทึกไว้ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖ ถ้าสังเกตจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นปัตตานี ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง

ทั้งสอง จนกระทั่งก่อนศตวรรษที่ ๑๙ ก็ปรากฏให้เห็นชัดใน ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การให้บรรณาการ และการทำสงครามระหว่างกัน การให้เครื่องราชบรรณาการจากปัตตานี และสยามส่งกำลังมารบเพื่อโจมตีปัตตานี เว้นแต่ครั้งแรกในช่วงที่ฝ่ายปัตตานียกกำลังไปโจมตีกรุงศรีอยุธยา ในขณะที่ฝ่ายสยามกำลังรบกับกองทัพพม่า ลักษณะพิเศษของความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีกับสยามก่อนศตวรรษที่ ๑๙ ดังกล่าว จบลงด้วยการสูญเสียด้านปัตตานีแก่รัฐสยามในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ (ผ่านช่วงภายหลังการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์มาได้ ๓ ปี) หลังจากนั้นความสัมพันธ์ก็เปลี่ยนไปเป็นรูปการปกครองแบบหัวเมืองชั้นนอกกับศูนย์กลางคือกรุงเทพฯ แต่การต่อสู้ในลักษณะสงครามและการก่อการกบฏลุกขึ้นสู้ก็ยังเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จนกระทั่งเกิดการบูรณาการของไทยให้เป็นรัฐชาติสมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และปรับปรุงนโยบายการบริหารให้เหมาะสมกับยุคสมัยจากรัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลปัจจุบัน ส่งผลให้สัมพันธ์ภาพทางอำนาจเปลี่ยนแปลงมาจนถึงปัจจุบัน

๔.๒.๓ สรุปภาพรวม

จากสถานการณ์ความขัดแย้งในอดีตระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลต่อภาพลักษณ์ของข้าราชการในสายตาประชาชนมุสลิมท้องถิ่น โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจและฝ่ายปกครอง ซึ่งแม้ว่าวิกฤตการณ์ครั้งนั้นจะผ่านพ้นไปแล้ว แต่ความรู้สึกไม่พอใจและภาพลักษณ์ดังกล่าวก็ยังมีอยู่ในหมู่ชาวมุสลิมทางภาคใต้เสมอ จนส่งผลให้มีความไม่สงบเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ การก่อความไม่สงบในภาคใต้ก็ยังคงเป็นการปฏิวัติเชิงรัฐศาสตร์ที่ต้องการแยกตัวเป็นอิสระ ขณะที่รัฐบาลไทยกำลังมุ่งเน้นการเอาชนะการขยายอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และด้วยการปราบปรามอย่างรุนแรง คู่ขนานกับการทำงานจิตวิทยามวลชน ทำให้เหตุการณ์วิกฤตภาคใต้เริ่มสงบลงในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๕ แต่ก็ยังเป็นเพียงช่วงสั้น ๆ เท่านั้น

จากผลการศึกษารายงานการวิจัยและรายงานการศึกษาปัญหาของคณะทำงานต่าง ๆ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงที่มีต่อสภาพปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในอดีตและปัจจุบันทำให้ทราบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่นั้น มีหลายประการ ได้แก่ ปัญหาการเมืองการปกครอง การศึกษา การต่างประเทศ เศรษฐกิจ ยาเสพติด การแย่งชิงผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ การกำหนดนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การขัดแย้งกันเองของเจ้าหน้าที่ การค้าของเถื่อน การประทุพติมิชอบในวงราชการ การเคลื่อนไหวต่อสู้กับอำนาจรัฐของขบวนการแบ่งแยกดินแดน การไม่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา กระแสการเมืองระดับสากลที่ส่งผลสะท้อนต่อเจตคติของประชาชนบางกลุ่มในประเทศ เช่น การปฏิวัติอิสลาม การปฏิวัติโลกาภิวัตน์ ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ปัตตานี ผลพวงจากนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐในอดีต ความต้องการปกป้องอัตลักษณ์ของคนเชื้อสายมลายู ตลอดถึงความผิดพลาดเชิงนโยบายของรัฐบาลที่ตัดสินใจยกเลิกหน่วยงาน

สำคัญที่ยังจำเป็นต่อภารกิจด้านความมั่นคง อันได้แก่ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ ๔๓ (พตท.๔๓) และเขตการศึกษา ๒

แม้ผลการศึกษาจะพบว่า มีปัญหาหลายประการทับซ้อนกันอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนยากที่จะสังเกตแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นปัญหาหลักที่มีอิทธิพลต่อปัญหาอื่น ๆ แต่เมื่อกำหนดให้สถานการณ์ความไม่สงบเป็นโจทย์แล้วหาคำตอบว่าอะไรคือปัญหาใจกลางของสถานการณ์ การค้นหาคำตอบดังกล่าวผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต้องมีความคิดจิตใจที่เป็นกลาง ศึกษาพิจารณาปรากฏการณ์และหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างรอบคอบ ไม่น้อมเอียงไปกับความรู้สึกและประสบการณ์เดิมใด ๆ ของตน ผู้ศึกษาก็จะค่อย ๆ มองเห็นภาพความจริงของสถานการณ์ความไม่สงบอย่างชัดเจนได้ โดยอาศัยหลักการศึกษาข้อมูล รายงานการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรายงานการสอบสวนขยายผลของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม จากคำให้การของประชาชนผู้ประสบเหตุรุนแรงโดยตรง ตลอดถึงคำรับสารภาพของสมาชิกกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบดังกล่าว ทำให้ทราบว่า “ผู้ก่อความไม่สงบที่แท้จริงขณะนี้คือขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่มีกลุ่ม BRN Coordinate เป็นแกนนำ ฉะนั้นคำตอบต่อโจทย์ข้างต้นคือ ขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นปัญหาใจกลางของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ เป็นเพียงปัจจัยรองและปัจจัยเสริมของปัญหาการเคลื่อนไหวต่อสู้กับอำนาจรัฐของขบวนการแบ่งแยกดินแดนเท่านั้น”

บทที่ ๕

การดำเนินงานที่ผ่านมา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และประเด็นท้าทายการแก้ไขปัญหาระยะต่อไป

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทวีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดภาวการณ์ผลิตหดตัว ผู้ประกอบการขาดความมั่นใจในการลงทุน มีการเลิกกิจการอย่างต่อเนื่อง เกิดปัญหาการว่างงานสูง ซึ่งซ้ำเติมปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ และทำให้ประชาชนลดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมา แม้รัฐบาลจะกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการดำเนินการแก้ไขปัญหาในแต่ละช่วงเวลาอย่างชัดเจน แต่การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องและขาดการบูรณาการ ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจไม่บรรลุตามเป้าหมาย ประชาชนได้รับผลจากการพัฒนาไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนในพื้นที่ชนบทยากจน จึงทำให้จำนวนประชากรที่อยู่ในข่ายความยากจนมีสัดส่วนสูงขึ้น ทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการพัฒนาและแก้ไขให้ตรงจุด เพื่อให้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่คลี่คลายโดยเร็ว และประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข โดยในการดำเนินการแก้ไขปัญหาช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๑ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๕.๑ นโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าภาครัฐจะได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการ รวมทั้งกลไกกำกับการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

๕.๑.๑ ช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘ มีการกำกับการบริหารจัดการโดยกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสจ.ชต.) โดยมีนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมี “ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘” ที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๗ เป็นกรอบในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก

๕.๑.๒ ช่วงปลายปี ๒๕๔๘ ต่อเนื่องในปี ๒๕๔๙ มีการกำกับการบริหารจัดการพัฒนาโดยคณะกรรมการนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กสชต.) โดยมี “นโยบายและยุทธศาสตร์เสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้” เป็นกรอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติภารกิจในด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และสังคม

๕.๑.๓ ช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๙ รัฐบาลได้ปรับปรุงกลไกการดำเนินงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้จัดตั้ง

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งระบบ สำหรับในพื้นที่มี กอ.รมน. ภาค ๔ รับผิดชอบ มีกองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหาร (พตท.) เป็นองค์กรรับผิดชอบแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นองค์กรรับผิดชอบด้านการพัฒนา นอกจากนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เร่งรัดการพัฒนาและติดตามผลการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย

นอกจากนี้ยังมีกรอบนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

▪ **กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ (กอ.รมน.)** ได้กำหนด “แผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔” ต่อมาคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๑ ได้ให้ความเห็นชอบ “กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้” ครอบคลุมพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา) และมีการจัดทำ “แผนพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๔” รองรับ ขณะเดียวกันกระทรวงต่าง ๆ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ของกระทรวงเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๔ และยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๕๔

▪ **มาตรการสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ** ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ มีระยะเวลาดำเนินการในปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ ประกอบด้วย (๑) มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเหลือในอัตราร้อยละ ๐.๑ ของยอดเงินได้พึงประเมิน ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลจากอัตราร้อยละเหลือร้อยละ ๓.๐ ของกำไรสุทธิ ลดภาษีธุรกิจเฉพาะการขายอสังหาริมทรัพย์เหลือร้อยละ ๐.๑ (๒) มาตรการลดหย่อนค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารและค่าธรรมเนียมอื่นเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดลงกึ่งหนึ่ง (๓) มาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยก่อนการร้ายระหว่างร้อยละ ๐.๕ – ร้อยละ ๒.๐ ให้แก่ผู้ประกอบการ (๔) มาตรการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (๑.๕%) วงเงิน ๒๕,๗๐๐ ล้านบาท (๕) มาตรการสนับสนุนแรงงานต่างด้าว (๖) มาตรการสร้างหลักประกันทางสังคม และ (๗) มาตรการอวัลต์วีสัญญาใช้เงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕.๒ งบประมาณและแผนงานโครงการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

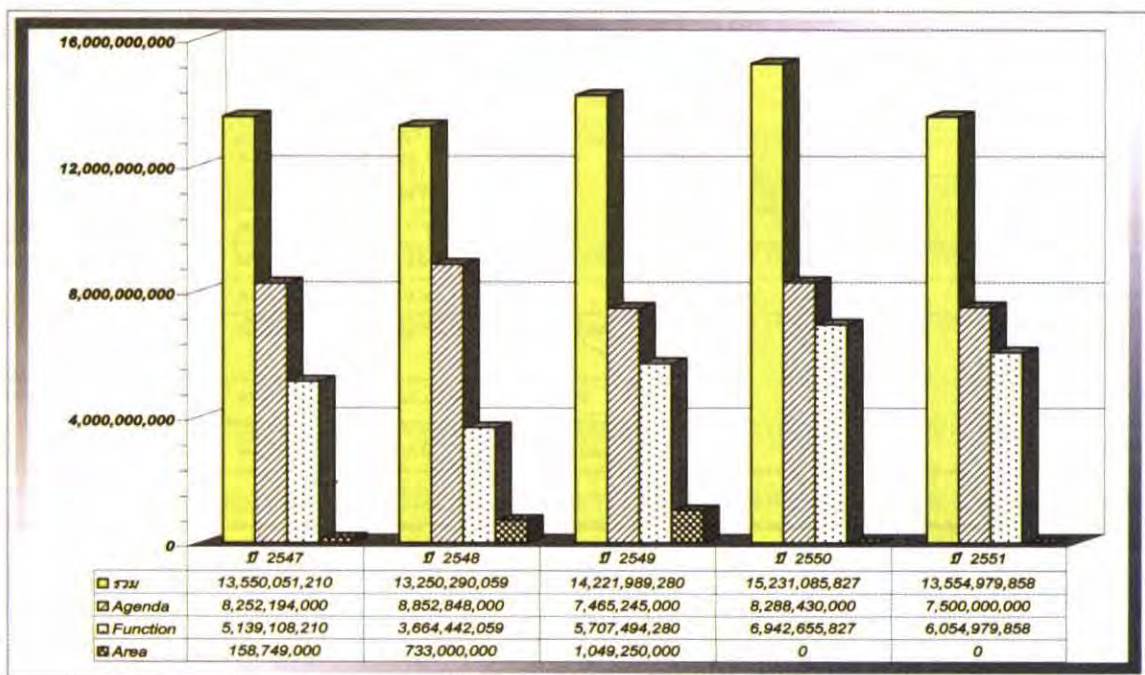
ในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๔๗ – ๒๕๕๑) นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบและพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รวมจำนวน ๖๙,๘๐๘.๓๖๙ ล้านบาท แยกเป็นงบที่จัดสรรในมิติ Agenda (งบกลาง) จำนวน ๔๐,๓๕๘.๗ ล้านบาท (ร้อยละ ๕๗.๘๑) งบที่จัดสรรในมิติ Function ของหน่วยงานที่ดำเนินการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๒๗,๕๐๘.๖๘๑ ล้านบาท (ร้อยละ

๓๙.๔๑) และงบที่จัดสรรในมิติ Area ตามยุทธศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๑,๙๔๐.๙๙๙ ล้านบาท (ร้อยละ ๒.๗๘) ดังนี้

๕.๒.๑ การแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลได้จัดสรรงบกลางเป็นกรณีพิเศษ รวม ๔๐,๓๕๘.๗ ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ภายใต้การกำกับบริหารจัดการของกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) จำนวน ๑๗,๐๐๕.๐ ล้านบาท (ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘) กสชต. จำนวน ๗,๔๖๕.๒ ล้านบาท (ปี ๒๕๔๙) และ กอ.รมน. จำนวน ๑๕,๗๘๘.๕ ล้านบาท (ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการกิจด้านการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการจ้างงานตามโครงการสร้างงานจ้างงานเร่งด่วนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา ปีละ ๓๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ อัตรา ซึ่งได้ช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงานในพื้นที่ให้ดีขึ้น

๕.๒.๒ การพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นการดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ซึ่งใช้งบประมาณในมิติ Function พบว่าในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๑ รองลงมาได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงคมนาคม ได้รับการจัดสรรร้อยละ ๒๐.๗๗ ร้อยละ ๑๔.๓๐ ร้อยละ ๑๐.๘๒ และร้อยละ ๙.๕๒ ตามลำดับ

แผนภาพที่ ๑ กราฟแสดงข้อมูลงบประมาณที่ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๑

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

ตารางที่ ๑๐ สรุปงบประมาณในการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๑

ลำดับ	กระทรวง/กรม/จังหวัด	งบประมาณ (ล้านบาท)					รวมปี ๔๗-๕๑	%
		ปี ๒๕๔๗	ปี ๒๕๔๘	ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑		
รวมทั้งสิ้น (๓ Base) (ล้านบาท)		๑๓,๕๕๐.๐๕๑	๑๓,๒๕๓.๐๔๑	๑๔,๒๖๖.๑๑๙	๑๕,๒๓๘.๓๒๒	๑๓,๕๕๔.๙๘๐	๖๙,๘๖๒.๕๑๔	๑๐๐.๐๐
1	Agenda Base (งบกลาง)	๘,๒๕๒.๑๙๔	๘,๘๕๒.๘๔๘	๗,๔๖๕.๒๔๕	๘,๒๘๘.๙๓๐	๗,๕๐๐.๐๐๐	๔๐,๓๕๘.๗๑๗	๕๗.๘๐
๑	ค่าใช้จ่ายการแก้ไขและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้	-	๔,๐๐๐.๐๐๐	๕,๐๐๐.๐๐๐	๕,๕๐๐.๐๐๐	๗,๕๐๐.๐๐๐		
๒	ค่าใช้จ่ายในการเสริมสร้าง ศักยภาพการแข่งขันและการ พัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ	๗,๐๖๕.๖๗๕	๙๓๔.๐๐๐	-	-	-		
๓	เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็น	๑,๑๘๖.๕๑๙	๓,๘๑๘.๘๔๘	๒,๔๖๕.๒๔๕	๒,๗๘๘.๙๓๐	-		
2	Function Base (งบส่วนราชการ)	๕,๓๐๓.๑๐๘	๓,๖๖๔.๙๙๒	๕,๗๐๑.๙๙๔	๖,๙๔๙.๖๕๖	๖,๐๕๔.๙๘๐	๒๗,๕๐๘.๖๘๗	๓๙.๕๑
๑	สำนักนายกรัฐมนตรี	๒.๙๒๓	๘.๖๕๖	๒.๓๐๘	๑.๘๕๘	๑.๕๕๙	๑๗.๒๙๔	๐.๐๗
๒	กระทรวงกลาโหม	๐.๐๐๐	๑๑๐.๘๐๒	๖๐.๑๗๙	๕๕.๑๖๕	๕๙.๕๑๙	๒๘๕.๖๖๕	๑.๐๔
๓	กระทรวงการคลัง	๕๑.๕๐๗	๑๓๒.๕๘๔	๔๓.๐๕๖	๑๖๖.๒๓๘	๑๔๐.๘๗๔	๕๓๔.๒๙๘	๑.๙๔
๔	กระทรวงการต่างประเทศ	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐
๕	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๓๐.๗๙๐	๘๒.๓๕๓	๐.๒๑๗	๕๒.๔๓๗	๓๔.๘๘๐	๒๐๐.๖๗๗	๐.๗๓
๖	กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ	๓๖.๔๗๖	๘๘.๓๗๔	๑.๕๑๕	๗๗.๑๘๘	๗๑.๑๐๘	๒๗๔.๖๖๐	๑.๐๐
๗	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๔๗๖.๓๘๔	๘๗๗.๕๕๔	๑,๐๙๑.๕๕๔	๖๖๕.๘๖๓	๘๗๘.๓๗๓	๓,๙๓๓.๖๙๘	๑๔.๓๐
๘	กระทรวงคมนาคม	๑,๓๓๔.๙๙๙	๔๑๑.๘๙๗	๖๒๔.๒๒๓	๖๘.๒๖๒	๑๗๘.๗๕๔	๒,๖๑๗.๐๘๕	๙.๕๒
๙	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	๗๓.๘๓๗	๑๒๒.๓๘๘	๕๓.๐๕๒	๑๒.๗๘๑	๖๖.๑๓๑	๓๒๘.๑๗๘	๑.๑๙
๑๐	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ	๑.๕๓๐	๒.๗๕๑	๔.๑๓๐	๗.๒๓๗	๐.๐๐๐	๑๕.๖๔๘	๐.๐๖
๑๑	กระทรวงพลังงาน	๐.๔๒๘	๐.๕๒๕	๒.๐๘๑	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๒.๙๓๔	๐.๐๑
๑๒	กระทรวงพาณิชย์	๖.๓๕๓	๕.๒๘๘	๔.๙๑๖	๕.๔๕๙	๘.๐๗๑	๓๐.๐๘๓	๐.๑๑
๑๓	กระทรวงมหาดไทย	๑,๔๐๐.๒๘๑	๙๐๕.๖๑๗	๒,๐๖๕.๕๒๓	๒,๖๒๓.๓๑๒	๑,๔๗๙.๙๓๒	๘,๙๗๖.๖๖๖	๓๐.๘๑
๑๔	กระทรวงยุติธรรม	๔๓.๓๗๑	๕๕.๐๕๑	๔๙.๓๓๙	๖๘.๒๑๓	๘๗.๕๕๔	๓๐๖.๕๕๘	๑.๑๑
๑๕	กระทรวงแรงงาน	๒๑.๘๓๗	๓๔.๔๗๑	๓๕.๖๓๖	๔๑.๒๓๔	๓๗.๔๓๔	๑๗๐.๖๑๒	๐.๖๒
๑๖	กระทรวงวัฒนธรรม	๗.๑๕๘	๓.๐๐๘	๔.๘๙๗	๘.๓๓๒	๕.๗๑๓	๒๘.๑๐๘	๐.๑๐
๑๗	กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐
๑๘	กระทรวงศึกษาธิการ	๑,๑๓๓.๕๙๘	๒๖๘.๘๙๑	๙๕๘.๘๙๑	๑,๓๑๑.๘๘๒	๒,๐๓๙.๓๓๒	๕,๗๑๒.๑๙๓	๒๐.๗๗
๑๙	กระทรวงสาธารณสุข	๕๗.๘๔๖	๑๐๑.๐๖๔	๓๓๕.๗๘๙	๒๙๘.๑๐๗	๓๔๓.๗๗๕	๑,๓๑๖.๕๘๒	๕.๑๓
๒๐	กระทรวงอุตสาหกรรม	๕.๒๗๖	๕.๐๓๖	๔.๘๐๗	๔.๖๓๐	๗.๒๖๕	๒๕.๐๑๔	๐.๐๙
๒๑	ส่วนราชการไม่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี	๔๔๕.๒๒๓	๔๑๙.๔๓๖	๓๓๗.๗๑๓	๑,๓๕๐.๑๘๒	๔๒๕.๑๙๔	๒,๙๗๗.๗๒๙	๑๐.๘๒
๒๒	รัฐวิสาหกิจ	๑๐.๓๔๑	๘๗.๒๐๐	๒๘.๘๙๓	๑๒๓.๒๑๔	๑๘๕.๖๑๗	๔๓๕.๒๑๕	๑.๕๘
3	Area Base (งบ CEO)	๑๕๘.๗๘๙	๗๓๓.๐๐๐	๑,๐๙๙.๒๕๐	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๑,๙๙๐.๙๙๙	๒.๗๘
ผลรวมทั้งหมดรายจังหวัด							๒๗,๕๐๘.๖๘๗	
1	ปัตตานี	๑,๘๖๐.๑๗๑	๑,๑๕๑.๗๒๗	๑,๘๖๑.๑๕๔	๒,๑๑๕.๓๔๗	๑,๘๘๕.๕๓๑	๘,๘๗๓.๙๒๙	
2	ยะลา	๑,๘๘๕.๒๒๓	๑,๐๕๕.๑๐๐	๑,๘๘๓.๔๐๗	๒,๖๓๑.๗๗๗	๑,๗๙๑.๘๐๑	๙,๑๖๓.๒๖๘	
3	นราธิวาส	๑,๔๓๓.๗๑๕	๑,๐๗๑.๖๑๕	๒,๐๕๒.๙๖๔	๒,๑๙๕.๕๗๑	๒,๓๗๗.๖๔๘	๙,๕๒๑.๔๘๓	

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

๕.๓ โครงการสำคัญ

ภายใต้นโยบายและงบประมาณดำเนินการที่ผ่านมา มีแผนงาน/โครงการที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ

๕.๓.๑ แผนงาน/โครงการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่ ซึ่งช่วยให้ปัญหาคลี่คลายลงบ้างระดับหนึ่ง ได้แก่

- การแก้ไขปัญหาความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิต เช่น โครงการอยู่ดีมีสุข โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน เป็นต้น
- การพัฒนาอาชีพและรายได้ของกลุ่มอาชีพที่มีรายได้น้อย ได้แก่ กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน และชาวนา
- การพัฒนาอาชีพเสริมแก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย
- การฝึกฝีมือแรงงาน เพื่อเพิ่มทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่ช่วยเพิ่มโอกาสการมีงานทำ และ
- การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

๕.๓.๒ แผนงาน/โครงการที่ดำเนินการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ได้แก่

- โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่จังหวัดปัตตานี โครงการขยายสนามบินนราธิวาส การศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้างสนามบินเบตง และการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นต้น
- โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมและการเกษตร เช่น โครงการตั้งโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์มที่จังหวัดนราธิวาส (กำลังผลิต ๔๕ ตันทะเลต่อชั่วโมง) โครงการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มในพื้นที่ดินพรุและพื้นที่นาร้าง ในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ระหว่างปี ๒๕๔๗ – ๒๕๕๑ จำนวน ๓๐,๕๒๔ ไร่
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคเนื้อและการเลี้ยงแพะพันธุ์ดี
- โครงการจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- โครงการก่อสร้างถนน ๔ ช่องจราจร สายปัตตานี – ยะลา และ
- โครงการปรับปรุงถนนสายยะลา – เบตง (ทางหลวงหมายเลข ๔๑๐)

๕.๔ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๕.๔.๑ ผลกระทบด้านความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานการณ์ความไม่สงบเริ่มมีแนวโน้มลดลงในปี ๒๕๕๒ สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง ๖ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๔๗ – ๒๕๕๒) ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างมาก จำนวนการลอบวางเพลิง

ทำร้ายและลอบยิง วางระเบิดและทำลายทรัพย์สินของประชาชนและสถานที่ราชการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วง ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒ มีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา (๔ อำเภอ คือ อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) รวม ๙,๐๘๐ ครั้ง โดยเฉลี่ยมีเหตุการณ์เกิดขึ้นปีละ ๑,๕๑๔ ครั้ง โดยจังหวัดนราธิวาส มีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากที่สุด (๓,๒๙๖ ครั้ง) รองลงมาคือ ปัตตานี (๒,๘๒๒ ครั้ง) และยะลา (๒,๕๔๗ ครั้ง) ส่วนสงขลามีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นน้อยที่สุด (๔๒๑ ครั้ง) ส่งผลให้มีจำนวนผู้เสียชีวิตรวม ๓,๔๗๘ ราย และมีผู้บาดเจ็บจำนวน ๖,๕๐๘ ราย อย่างไรก็ตาม สถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้น โดยมีเหตุการณ์ในปี ๒๕๕๒ จำนวน ๙๘๕ ครั้ง ลดลงจากปี ๒๕๕๑ ที่มีเหตุการณ์จำนวน ๑,๐๕๐ ครั้ง

๕.๔.๒ ผลกระทบด้านสังคม

๑) สถานการณ์ความไม่สงบได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตของประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อทางสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะผลกระทบสืบเนื่องทางสังคม เช่น การขาดผู้นำครอบครัว ภาวะการเป็นหม้าย และเด็กกำพร้าที่ขยายตัวจำนวนมากขึ้นในพื้นที่ ทั้งนี้ จากข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือเหยี่ยวาผู้ได้รับผลกระทบฯ พบว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ถึง ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ มีหญิงหม้ายที่ได้รับผลกระทบจำนวน ๑,๗๑๒ ราย และเด็กกำพร้าจำนวน ๓,๑๙๒ ราย ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการเยียวยาจิตใจอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง รัฐจึงได้ให้การเยียวยาทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยจัดตั้ง “คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบ (กยต.)” ขึ้น และดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งยังมีการดำเนินการโดยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าวอีกจำนวนมาก

สำหรับผลการดำเนินการของคณะกรรมการ กยต. ที่ผ่านมา ได้ให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเป็นเงินช่วยเหลือชดเชยผู้เสียชีวิต ทุพพลภาพ บาดเจ็บ ทรัพย์สินพืชผลเสียหาย ผู้ประกอบการ ทุนการศึกษา และอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องระหว่าง ๑ มิถุนายน - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑ จำนวน ๖,๙๓๘ คน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๔๕.๖๕ ล้านบาท และใช้งบประมาณอื่น ๆ จำนวน ๙๘๑.๔๙ ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามแผนงานได้รับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข อาทิ การช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพ การจ้างงานจากโครงการสร้างงานและจ้างงานเร่งด่วน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การฟื้นฟูจิตใจแก่เด็กและสตรีหม้าย การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เป็นต้น รวมเป็นเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งสิ้น ๑,๙๒๗.๑๓ ล้านบาท

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

ปีงบประมาณ	พ.ศ. ๒๕๔๘ (มี.ย.-ก.ย. ๔๘)	พ.ศ. ๒๕๔๙ (ต.ค. ๔๘-ก.ย. ๔๙)	พ.ศ. ๒๕๕๐ (ต.ค. ๔๙-ก.ย. ๕๐)	พ.ศ. ๒๕๕๑ (ต.ค. ๕๐-ก.ย. ๕๑)	รวม	
กรอบงบประมาณ (บาท)	๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐	๗๐๐,๐๐๐,๐๐๐	๓,๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐	
★ เงินช่วยเหลือ/ ชดเชย	คน	๓๒๕	๑,๖๗๗	๒,๔๒๓	๒,๕๑๓	๖,๙๓๘
	บาท	๕๓,๖๗๓,๓๓๔	๑๙๒,๘๓๖,๘๙๐	๒๙๘,๘๕๘,๙๙๘	๓๖๐,๒๗๗,๗๙๗	๙๔๕,๖๔๗,๐๑๙
★ ★ บลลงทุน	(บาท)	๒๙๗,๐๐๒,๙๗๕	๒๗๗,๒๗๒,๑๒๔	๑๘๙,๔๘๖,๓๔๐	๒๑๗,๗๒๖,๘๙๐	๙๘๑,๔๘๘,๓๒๙
รวม	(บาท)	๓๙๐,๖๗๖,๓๐๙	๔๗๐,๑๐๙,๐๑๔	๔๘๘,๓๔๕,๓๓๘	๕๗๘,๐๐๔,๑๘๗	๑,๙๒๗,๑๓๔,๘๔๘

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

หมายเหตุ ★ เงินช่วยเหลือ เป็นเงินช่วยเหลือชดเชยผู้เสียชีวิต ทูพพลภาพ บาดเจ็บ ทรัพย์สิน/พืชผลเสียหาย ผู้ประกอบการ ทูการศึกษา ฯลฯ

★ ★ บลลงทุน เป็นการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่มอบหมายให้คณะอนุกรรมการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

๒) ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิตค่อนข้างมาก กล่าวคือ

(๑) จำนวนคนจนเพิ่มขึ้นและประสบปัญหาขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ นับตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบในปี ๒๕๔๗ จำนวนคนจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) เพิ่มขึ้นจาก ๒.๖๓ แสนคน ในปี ๒๕๔๗ เป็น ๓.๐๘ ล้านคน ในปี ๒๕๕๐ หรือเพิ่มจากสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๘ เป็น ๑๖.๙ ของประชากร โดยจังหวัดนราธิวาสและปัตตานีมีสัดส่วนคนจนใกล้เคียงกันและอยู่ในอันดับสูงสุดของภาคใต้ คือ ประมาณร้อยละ ๒๐ ของประชากร ทั้งนี้คนจนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรและประมงพื้นบ้าน ซึ่งประสบปัญหาการประกอบอาชีพและขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต

ตารางที่ ๑๒ แสดงจำนวนและสัดส่วนประชากรยากจนในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

หน่วย : จำนวนพันคน

จังหวัด	๒๕๔๕		๒๕๔๗		๒๕๔๙		๒๕๕๐	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ปัตตานี	๑๒๙.๖	๒๑.๑	๑๒๘.๒	๒๐.๕	๘๘.๙	๑๖.๓	๑๐๘.๒	๑๙.๗
ยะลา	๖๔.๑	๑๕.๒	๓๓.๗	๗.๗	๓๓.๔	๖.๗	๓๘.๒	๗.๕
นราธิวาส	๒๘๕.๓	๔๒.๒	๑๐๑.๗	๑๔.๘	๒๑๕.๘	๒๗.๑	๑๖๒.๒	๒๐.๐
รวม ๓ จชต.	๔๗๙.๐	๒๖.๘	๒๖๓.๖	๑๔.๘	๓๓๘.๑	๑๘.๗	๓๐๘.๖	๑๖.๙
สงขลา	๒๘.๗	๒.๓	๓๒.๗	๒.๕	๑๐.๒	๐.๘	๑๔.๖	๑.๑
สตูล	๑๒.๗	๔.๙	๒๒.๒	๘.๕	๑๗.๙	๖.๕	๖.๓	๒.๓
รวม ๒ จชต.	๔๑.๔	๒.๗	๕๔.๙	๓.๕	๒๘.๑	๑.๖	๒๐.๙	๑.๓
รวม ๕ จชต.	๕๒๐.๔	๒๘.๕	๓๑๘.๕	๙.๗	๓๖๖.๒	๑๐.๘	๓๒๙.๕	๙.๖
ภาค	๗๘๓.๕	๙.๖	๕๐๕.๔	๖.๑	๔๗๒.๒	๕.๕	๕๑๒.๘	๕.๙

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

(๒) ปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก อัตราการตายของมารดาและอัตราการตายทารกที่เคยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ กลับพบว่าตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๗ ได้เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอัตราการตายของมารดาในจังหวัดปัตตานีและยะลา เพิ่มจาก ๒๖.๐ และ ๑๙.๘ คนต่อการเกิดมีชีพ ๑ แสนคน ในปี ๒๕๔๖ เป็น ๕๑.๐ และ ๔๙.๒ คนต่อการเกิดมีชีพ ๑ แสนคน ในปี ๒๕๔๙ ซึ่งสูงมากกว่า ๒ เท่าของค่าเฉลี่ยภาคใต้ ขณะที่อัตราการตายทารกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพิ่มจาก ๑๑.๑ คนต่อการเกิดมีชีพ ๑ พันคน ในปี ๒๕๔๖ เป็น ๑๑.๗ คนต่อการเกิดมีชีพ ๑ พันคน ในปี ๒๕๔๙ ซึ่งสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่รัฐถูกทำร้าย ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ให้บริการได้ตามปกติ ส่งผลต่อการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยในพื้นที่ทำได้น้อยลง ทั้งยังมีปัญหาขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์สูงถึงร้อยละ ๕๐ จึงทำให้ประชาชนมีปัญหาสุขภาพอนามัยด้านอื่นเพิ่มขึ้นด้วย

(๓) ปัญหาความไม่สงบส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เนื่องจากมีอาการหวาดกลัว ซึมเศร้า เครียด วิตกกังวล และหวาดระแวง ซึ่งจากข้อมูลกรมสุขภาพจิต พบว่ามีผลกระทบต่อระบบบริการสาธารณสุขอย่างชัดเจน โดยจำนวนบุคลากรเฉลี่ยต่อสถานอนามัยมีจำนวนลดลง กิจกรรมเชิงรุกในด้านการรักษา การตรวจเยี่ยมผู้ป่วยในพื้นที่ลดลงร้อยละ ๖๐ เมื่อเทียบกับช่วงก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ ทั้งยังมีผลกระทบต่อบุคลากรการแพทย์ ทนตแพทย์ อยู่ในภาวะขาดแคลนค่อนข้างสูงถึงร้อยละ ๕๐ สำหรับผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน พบว่ามีผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยในกลุ่มอาการที่เกิดจากภาวะเครียดมารับบริการเพิ่มมากขึ้น แตกต่างจากสมัยก่อนที่จะเป็นการรักษาอาการป่วยทั่วไป ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลให้ประชาชนเกิดโรคเรื้อรังและโรคไม่ติดต่อเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มของการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่ผ่านมามากมายปี

นอกจากนี้ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังส่งผลทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ และบุคลากรแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผู้ป่วยประสาทร้ายแรง จึงจำเป็นต้องเร่งขยายโรงพยาบาลในระดับศูนย์ให้ทั่วถึงเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาการศึกษาและเรียนรู้ อยู่มาก แม้ในภาพรวมห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนได้รับการศึกษาดีขึ้น โดยจำนวนปีการศึกษาเพิ่มขึ้นจาก ๘.๓๐ ในปี ๒๕๔๖ เป็นร้อยละ ๘.๔๒ ในปี ๒๕๔๘ แต่คุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีคะแนนสอบ O-net เฉลี่ยทุกกลุ่มสาระต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศมาก ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอบได้คะแนน O-net เฉลี่ยเพียงร้อยละ ๓๐.๑๐ ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนของรัฐได้คะแนนเฉลี่ย ๓๕.๑๗ และค่าเฉลี่ยของประเทศร้อยละ ๓๗.๐๑

นอกจากนี้ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน สถาบันปอเนาะ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เราฎะห์ โดยสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้เหล่านี้เป็นของรัฐเพียงร้อยละ ๓๑ และเป็นของเอกชนถึงร้อยละ ๖๙ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ศรัทธาและนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษา/จัดการเรียนการสอนศาสนาควบคู่สามัญ ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ พบว่า จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในโรงเรียนของรัฐร้อยละ ๘๘ อยู่ในโรงเรียนเอกชนร้อยละ ๑๑ แต่ในทิศทางที่กลับกัน ในระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนของรัฐเพียงร้อยละ ๓๐ เท่านั้น

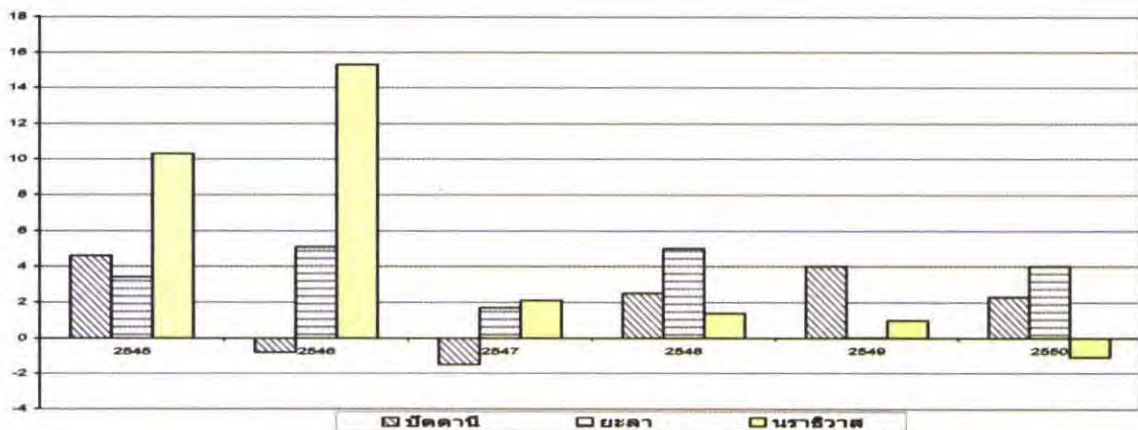
๕.๕.๓ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีแนวโน้มชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง

๑) ในช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๐ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ชะลอตัวลงต่ำมาก โดยมีการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๑.๗ ต่อปีเท่านั้น สาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบมาก ได้แก่ การเกษตร (เพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๘ ต่อปี) โรงแรมและภัตตาคาร (หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๒ ต่อปี) การก่อสร้าง (หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๑ ต่อปี) และอุตสาหกรรม (หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๖ ต่อปี) ซึ่งหากไม่มีโครงการจ้างงานเร่งด่วนที่มีการจ้างงานปีละ ๓๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ อัตรา จะส่งผลให้อัตราการว่างงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สูงถึงประมาณร้อยละ ๕ อย่างไรก็ตาม จากนโยบายการจ้างงานเร่งด่วนดังกล่าวได้ส่งผลให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ ๑.๙ ต่อปี สูงกว่าภาคใต้ (ร้อยละ ๑.๗) และประเทศ (ร้อยละ ๑.๔) ไม่มากนัก

แผนภาพที่ ๒ แสดงการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนและหลังการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ

หน่วย : ร้อยละ

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๐

	๒๕๔๕	๒๕๔๖	๒๕๔๗	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	เฉลี่ย ๒๕๔๗ - ๒๕๕๐
ปัตตานี	๔.๖	-๐.๘	-๑.๕	๒.๕	๔.๐	๒.๓	๑.๐
ยะลา	๓.๔	๕.๑	๑.๗	๕.๐	๐.๐๒	๔.๐	๒.๐
นราธิวาส	๑๐.๓	๑๕.๓	๒.๑	๑.๔	๑.๐	-๑.๑	๐.๙
รวม ๓ จชต.	๖.๑	๖.๓	๐.๗	๒.๘	๑.๘	๑.๖	๑.๗
ภาคใต้	๔.๘	๕.๘	๕.๙	๓.๐	๔.๐	๒.๑	๓.๗
ประเทศ	๕.๓	๗.๑	๖.๓	๔.๕	๕.๑	๔.๘	๕.๒

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

๒) ในช่วงเวลาเดียวกัน จังหวัดสตูลและสงขลามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยประมาณร้อยละ ๓.๕ ต่อปี ซึ่งอยู่ในระดับใกล้เคียงกับภาคใต้ (เฉลี่ยร้อยละ ๓.๗ ต่อปี) และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๐ ต่อปี โดยจังหวัดสงขลามีขนาดของผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็นสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ ๕๒.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนเท่ากับ ๑๑๙,๖๒๐ บาทต่อปี รองลงมาคือจังหวัดสตูล (๙๗,๑๖๐ บาทต่อปี) ยะลา (๘๔,๑๖๐ บาทต่อปี) นราธิวาส (๖๒,๖๒๕ บาทต่อปี) และปัตตานีต่ำสุด (๕๙,๖๑๘ บาทต่อปี)

ตารางที่ ๑๔ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมและอัตราการว่างงานของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๐

	GPP/GRP/ GDP (ล้านบาท)	อัตราการ ขยายตัว เฉลี่ย (%)	สัดส่วน เทียบกับ กลุ่ม	สัดส่วน เทียบกับ ๕ จังหวัด	สัดส่วนต่อ GRP ภาคใต้ (%)	Per Capita GPP (บาท/ปี)	อัตราการ ว่างงาน (%)
ปัตตานี	๓๙,๕๓๔	๑.๐	๓๑.๖	๑๒.๓	๔.๖	๕๙,๖๑๘	๑.๖
ยะลา	๓๙,๑๙๘	๒.๐	๓๑.๓	๑๒.๒	๔.๖	๘๔,๑๖๔	๐.๘
นราธิวาส	๔๖,๔๖๘	๐.๙	๓๗.๑	๑๔.๕	๕.๔	๖๒,๖๒๕	๒.๓
รวม ๓ จชต.	๑๒๕,๒๐๐	๑.๗	๑๐๐.๐	๓๙.๐	๑๔.๕	๖๖,๙๒๑	๑.๙
สงขลา	๑๖๘,๖๑๑	๓.๒	๘๖.๑	๕๒.๕	๑๙.๖	๑๑๙,๖๒๐	๒.๓
สตูล	๒๗,๒๑๗	๕.๕	๑๓.๙	๘.๕	๓.๒	๙๗,๑๖๔	๑.๗
รวม ๒ จชต.	๑๙๕,๘๒๘	๓.๕	๑๐๐.๐	๖๑.๐	๒๒.๘	๑๑๕,๘๙๗	๑.๗
รวม ๕ จชต.	๓๒๑,๐๒๗	๒.๘	-	๑๐๐.๐	๓๗.๔	๙๐,๑๖๓	๑.๗
ภาคใต้	๘๕๙,๓๒๕	๓.๗	-	๓๗.๔	๑๐๐.๐	๙๕,๒๒๙	๑.๓
ประเทศ	๘,๔๖๙,๐๖๐	๕.๒	-	๓.๘	-	๑๒๘,๒๓๙	๑.๔

ที่มา : แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒

๓) ภาวะการลงทุนอยู่ในสภาพซบเซา ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน แนวโน้มการลงทุนในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนมีจำนวนสถานประกอบการปิดกิจการกว่า ๑๓๖ แห่ง เงินลงทุนรวม ๙๒๔.๔๔ ล้านบาท เลิกการจ้างงานประมาณ ๑,๖๐๐ คน โดยกิจการที่เลิกส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง ร้านอาหาร และโรงแรม เป็นต้น เมื่อพิจารณาข้อมูลโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๑ พบว่า จำนวนโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนลดลงจาก ๓๔ โครงการ ในปี ๒๕๔๗ เหลือเพียง ๑๘ โครงการ ในปี ๒๕๕๑ โดยในปี ๒๕๔๘ ไม่มีโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเลยในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล แม้รัฐได้ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจและการลงทุนต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่ยังไม่สามารถจูงใจการลงทุนได้เท่าที่ควร สาเหตุเนื่องจากนักลงทุนขาดความมั่นใจในสถานการณ์ความไม่สงบ

ตารางที่ ๑๕ แสดงข้อมูลการเลิกกิจการเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๑

หน่วย : จำนวน (แห่ง) / เงินลงทุน (ลบ.)

จังหวัด	๒๕๔๗		๒๕๔๘		๒๕๔๙		๒๕๕๐		๒๕๕๑		รวม ๕ ปี	
	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวน	เงินลงทุน
ยะลา	๑๒	๒๔.๑๑	๙	๘๒.๒๘	๒	๐.๑๔	๑๐	๔๔.๖๕	๑๖	๕๗.๒๙	๔๙	๒๐๘.๔๗
ปัตตานี	๑๒	๑๘๖.๑๑	๘	๓๑.๑๐	๗	๗๗.๒๐	๖	๑๑.๕๗	๘	๖๗.๐๑	๔๑	๓๗๒.๙๙
นราธิวาส	๙	๓๗.๐๐	๑๘	๒๖๑.๐๐	๒	๑.๑๔	๖	๕.๙๒	๑๑	๓๗.๙๒	๔๖	๓๔๒.๙๘
รวม	๓๓	๒๔๗.๒๒	๓๕	๓๗๔.๓๘	๑๑	๗๘.๔๘	๒๒	๖๒.๑๔	๓๕	๑๖๒.๒๒	๑๓๖	๙๒๘.๔๘

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

๕.๕ บทบาทและท่าทีของต่างประเทศต่อปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕.๕.๑ ภาพรวมการแสดงออกของต่างประเทศ โดยกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและท่าทีของรัฐบาลต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปภาพรวมได้ ดังนี้

๑) นับตั้งแต่เกิดปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ มีรัฐบาลมิตรประเทศ ได้แสดงความกังวลต่อสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ในขณะเดียวกันก็เข้าใจดีว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาภายในของไทย และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสมานฉันท์และโดยสันติวิธี โดยเฉพาะการใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร ทั้งนี้ มิตรประเทศของไทย ได้แจ้งกับฝ่ายไทยว่าพร้อมที่จะให้การสนับสนุนความร่วมมือต่าง ๆ หากรัฐบาลไทยแจ้งความประสงค์

๒) รัฐบาลไทยได้แจ้งให้รัฐบาลต่างประเทศทราบว่า ฝ่ายไทยยินดีรับความร่วมมือด้านต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม การเพิ่มพูนทักษะด้านต่าง ๆ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน และการบังคับใช้กฎหมายอำนวยความสะดวก แต่โดยที่เรื่องดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนต่อการแก้ไขปัญหาและภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ จึงขอให้ดำเนินการผ่านรัฐบาลเพื่อให้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ

๓) รัฐบาลต่างประเทศมีความเห็นว่าความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอาชญากรรม และยังมีข้อมูลที่บ่งชี้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายข้ามชาติแต่อย่างใด

๕.๕.๒ บทบาทของมิตรประเทศ

๑) มาเลเซีย

รัฐบาลมาเลเซียถือว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาภายในของประเทศไทยและพร้อมให้การสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีของรัฐบาล โดยมีความร่วมมือดำเนินงานในกรอบ 3 Es ประกอบด้วย การศึกษา การจ้างงาน และการส่งเสริมการประกอบการ และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือ Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT) และ Joint Development Strategy for Border Areas (JDS) ตลอดจนความร่วมมือด้านการศึกษา เช่น การให้ทุนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๖๐ ทุน (ต่อเนื่อง ๖ ปี) ทุนปริญญาโทและเอก อย่างละ ๑ ทุน การจัดทำหลักสูตรการผสมผสานวิชาสามัญกับศาสนาสำหรับโรงเรียนปอเนาะ เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น และพร้อมให้การฝึกแรงงานขั้นพื้นฐานและเพิ่มขีดความสามารถแรงงานไทยที่สถาบัน GIATMARA ในมาเลเซีย เป็นต้น

ในการพบปะระหว่างผู้นำประเทศของไทยกับมาเลเซียเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้เยือนมาเลเซียอย่างเป็นทางการ และพบหารือข้อราชการกับ ดาโต๊ะ ชรี นาจิบ ราซัค นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะสานต่อความร่วมมือในเรื่องการสัญจรข้ามแดน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรอง และประเด็นบุคคลสองสัญชาติ โดยนายกรัฐมนตรีได้เชิญนายกรัฐมนตรีมาเลเซียเยือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปลายปี ๒๕๕๒

๒) อินโดนีเซีย

รัฐบาลอินโดนีเซียแสดงความเข้าใจและให้การสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเวทีระหว่างประเทศ และได้ให้การช่วยเหลือไทยโดยการดำเนินการเพื่อมิให้มีข้อพิพาทถึงสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเวทีการประชุม OIC มาอย่างสม่ำเสมอ

หน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยได้เดินทางไปศึกษาดูงานประสบการณ์ของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีในการต่อต้านการก่อการร้าย และการฟื้นฟูบุคคลที่เคยเข้าร่วมกับกลุ่มหัวรุนแรง เป็นต้น

ไทยและอินโดนีเซียมีความร่วมมือทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาศาสนาอิสลามสายกลาง เช่น องค์กร Mohamadiyah ให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน ๑๔๐ ทุน เป็นต้น

๓) กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปถือว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาภายในของประเทศไทยและพร้อมให้การสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีของรัฐบาล

เมื่อวันที่ ๓ - ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นำคณะเอกอัครราชทูตกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ๑๒ ประเทศ รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์และการดำเนินการของหน่วยงานในพื้นที่เพื่อแก้ไขสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้มีการพบหารือกับองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ ซึ่งคณะเอกอัครราชทูตฯ ให้ความสนใจประเด็นสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาและการอำนวยความสะดวก โดยคณะเอกอัครราชทูตฯ ได้แสดงความยินดีที่จะสนับสนุนโครงการที่ส่งเสริมความเป็นนิติรัฐและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมด้วย เนื่องจากเห็นว่าจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การสนับสนุนและเพิ่มบทบาทของภาคประชาสังคมให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีจะช่วยสร้างสันติสุขที่ยั่งยืนถาวรได้

๔) ออสเตรเลีย

รัฐบาลออสเตรเลียถือว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาภายในของประเทศไทยและสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีของรัฐบาล และพร้อมให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทย หากฝ่ายไทยมีความประสงค์

รัฐบาลออสเตรเลียได้ให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานความมั่นคงกับภาคประชาสังคมและด้านการศึกษา โดยได้เชิญผู้แทนระดับสูงของหน่วยงานความมั่นคงไทยไปเยือนออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ ๒๗ มิถุนายน ถึง ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ เพื่อศึกษานโยบายพหุสังคมของออสเตรเลีย

นอกจากนี้ รัฐบาลออสเตรเลียได้เสนอที่จะให้ความร่วมมือด้านการศึกษา โดยเมื่อวันที่ ๖ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เยือนนครเพิร์ท ประเทศออสเตรเลีย และได้หารือกับ นาย Stephen Smith รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรัฐบาลออสเตรเลียเสนอที่จะจัดสรรเงินจำนวน ๑ ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย เพื่อสนับสนุนโครงการด้านการศึกษาแก่บุคคลากรทางภาคใต้ในรูปของการฝึกอบรมครู นักเรียน ด้านภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ขณะนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังพิจารณาในรายละเอียดเพื่อดำเนินการต่อไป

๕) สหรัฐอเมริกา

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเข้าใจว่า สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาภายในของประเทศไทย และไม่เกี่ยวกับกลุ่มก่อการร้ายสากล โดยสหรัฐอเมริกาสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีของรัฐบาล

สืบเนื่องจากการเยือนสหรัฐอเมริกา ของนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในเดือนเมษายน ๒๕๕๒ นาย Eric G. John ออท.สหรัฐฯ ได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย แจ้งว่ารัฐสภาสหรัฐฯ ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้างสันติสุขและธรรมาภิบาลในประเทศไทยเป็นจำนวน ๔.๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยจะให้การสนับสนุนทางวิชาการแก่หน่วยงานรัฐ และประชาสังคม รวมทั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕.๕.๓ บทบาทขององค์การระหว่างประเทศ

๑) OIC : Organisation of The Islamic Conference

OIC ได้แสดงความห่วงใยต่อสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม การอำนวยความสะดวก และการเคารพในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้เชิญ Professor Ekmeleddin Ihsanoglu เลขาธิการ OIC มาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๓๐ เมษายน - ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ และได้มีแถลงการณ์ร่วมระหว่าง Professor Ihsanoglu และนายนิคม พิบูลย์สงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งยอมรับว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ใช่ความขัดแย้งทางศาสนา แต่มีมูลเหตุจากเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเลขาธิการ OIC ได้แสดงความชื่นชมในการให้เสรีภาพทางศาสนาของประเทศไทย และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือสนับสนุนนโยบายการแก้ปัญหาอย่างสมานฉันท์ของรัฐบาล

ในการประชุม OIC FM ครั้งที่ ๓๖ ที่ประเทศซีเรีย ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้มีมติเลื่อนการพิจารณาข้อมติเฉพาะเกี่ยวกับประเทศไทยออกไป ๑ ปี โดยจะนำไปพิจารณาใหม่อีกครั้งในการประชุม OIC FM ครั้งที่ ๓๗ ที่ประเทศทาจิกิสถาน จะเป็นเจ้าภาพในปี ๒๕๕๓

๒) องค์การสหประชาชาติ

โดยทั่วไป สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ มิได้อยู่ในความสนใจของสหประชาชาติ เนื่องจากเป็นปัญหาภายในของไทย แต่มีการติดตามและรายงานเฉพาะบางประเด็น เช่น องค์การ OHCHR และ UNICEF ให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิสวัสดิภาพเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อเมษายน ๒๕๕๒ นาย Manfred Novak ผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยการทรมาน ได้มาเยือนประเทศไทย

ขณะนี้ก็มีผู้เสนอรายงานพิเศษด้านต่าง ๆ แสดงความจำนงจะมาเยือนไทยแล้ว ๑๐ คณะ ซึ่งเป็นผู้ศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (๑) การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม (๒) การค้าเด็ก (๓) การค้ามนุษย์ (๔) สิทธิทางสุขภาพ (๕) ชนกลุ่มน้อย (๖) การจับกุมตามอำเภอใจ (๗) สิทธิมนุษยชนของผู้ย้ายถิ่นฐาน (๘) สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในขณะต่อต้านการก่อการร้าย (๙) ผู้พิการ และ (๑๐) การทรมาน แต่ทั้งนี้ มิได้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด

รายงานของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยเด็กและความขัดแย้งทางอาวุธ (Children and Armed Conflict) ประจำปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๑ ได้มีการระบุเรื่องสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเด็นผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อสวัสดิภาพความรุนแรงของเด็ก ครู และโรงเรียนในพื้นที่

๕.๖ ประเด็นท้าทายการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในระยะต่อไป

โดยสรุป แม้การดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของภาครัฐในช่วงที่ผ่านมาไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวัง และการดำเนินการพัฒนาของภาครัฐขาดความต่อเนื่องและการบูรณาการประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับผลจากการพัฒนา โครงการพัฒนาแอบแฝงไปด้วยผลประโยชน์ทับซ้อนจากหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองจัดสรรงบประมาณพัฒนาไม่สอดคล้องกับพื้นที่ ใช้งบกับการสัมมนาท่องเที่ยวนอกสถานที่มากเกินไปจนเกิดความฟุ้งเฟ้อ ใช้อำนาจของสถานการณ์เพื่อขอจัดสรรงบประมาณโดยขาดแผนงานที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน จึงไม่บรรลุผลที่วางไว้ ดังนั้นการดำเนินการในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์บททวนถึงสาเหตุปัญหาพื้นฐานของประชาชนที่เชื่อมโยงสู่ขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ยังคงรุนแรงในพื้นที่ได้ตรงจุด ซึ่งพอสรุปสาเหตุ ปัญหา และประเด็นที่ท้าทายต่อการพัฒนาในระยะต่อไปได้ ดังนี้

๕.๖.๑ การแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) มีสัดส่วนประชากรที่ยังอยู่ในข่ายความยากจนถึงจำนวน ๓๐๘,๖๐๐ คน หรือร้อยละ ๑๖.๙ ของประชากรทั้งสามจังหวัด ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงใกล้เคียงกับสัดส่วนประชากรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาเหตุของปัญหาเนื่องจากประชากรเหล่านี้ส่วนใหญ่พึ่งพิงอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะการประมงพื้นบ้านและการทำนา ซึ่งขาดศักยภาพและปัจจัยการผลิต ทั้งยังได้รับผลกระทบจากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพและมีรายได้ต่ำ ขณะที่ประชากรเหล่านี้มีครอบครัวขนาดใหญ่ และมีอัตราการพึ่งพิงธรรมชาติอยู่ในระดับสูง จึงส่งผลให้อยู่ในสถานะยากจน มีปัญหาหนี้สินและปัญหาคุณภาพชีวิตต่ำ ทั้งยังมีปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่รุนแรงขึ้น นอกจากนี้ ในช่วง ๕ ปี ที่ผ่านมา รัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเท่าที่ควร ดังนั้น ในระยะเร่งด่วนจึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยเร่งรัดการพัฒนาในระดับหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม และให้ความสำคัญลำดับสูงสุดต่อหมู่บ้านที่ครัวเรือนประชากรที่มีรายได้และคุณภาพชีวิตต่ำ

๕.๖.๒ การฟื้นความเชื่อถือศรัทธาต่ออำนาจรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนด้วยกระบวนการสันติวิธี โดยให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นมุสลิมมีความเข้าใจและยอมรับว่าสิ่งที่รัฐกำลังทำอยู่คือการปกป้องประชาชน รักษาผลประโยชน์ให้ประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ และสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นการสร้างความสมานฉันท์บนความคิดที่แตกต่างให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ ขณะเดียวกันใช้กระบวนการยุติธรรมในการเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันคือประชาชนมีความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐต้องไม่หวาดระแวงประชาชน และให้ความสำคัญต่อการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทุกฝ่ายอย่างรวดเร็ว ตรงจุด และทั่วถึง ทั้งผู้ได้รับผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนงานฟื้นฟูความสัมพันธ์ในชุมชนและระหว่างชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่มีความเข้าใจหลักของศาสนาซึ่งกันและกันและอยู่ในขอบเขตความถูกต้องตามหลักศาสนา เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนพื้นฐานความหลากหลายทางความคิด วิถีชีวิต และวัฒนธรรม

๕.๖.๓ การขยายโอกาสทางการศึกษาและบูรณาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันยังมีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ยังขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทั้งยังมีปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ รัฐต้องมีนโยบายพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาคงคู่ไปกับการพัฒนาระบบการศึกษา การจัดการศึกษายังมีปัญหาด้านการบูรณาการระหว่างการศึกษาด้านภาษา การศึกษาสามัญ การศึกษาวัฒนธรรม การศึกษาศาสนา และการส่งเสริมการมีสัมมาชีพในท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการปฏิรูประบบราชการที่ทำให้ขาดหน่วยงานบริหารจัดการการศึกษาเอกชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพ นอกจากสถานการณ์ความไม่สงบยังมีผลกระทบต่อการเสียชีวิต บาดเจ็บของครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการลอบวางเพลิงสถานศึกษา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบอย่างจริงจัง และให้สอดคล้องกับหลักการศาสนา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความพร้อมโดยประชาชน ผู้นำชุมชนตามธรรมชาติและท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนาในพื้นที่มีส่วนร่วมกำหนดทิศทาง โดยบรรจุหลักสูตรศาสนาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา รูปแบบคู่นานในโรงเรียนสามัญของรัฐให้เป็นไปตามวิถีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ พร้อมกับการเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่บุคลากร และสถานศึกษาในพื้นที่

๕.๖.๔ ปัญหาฐานเศรษฐกิจอ่อนแอและการว่างงานเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โครงสร้างเศรษฐกิจของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรร้อยละ ๕๑.๗ และเป็นการผลิตเพียงไม่กี่ชนิด ได้แก่ ยางพาราและประมงเป็นหลัก ทั้งยังขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าของภาคใต้มาโดยตลอด จึงกลายเป็นช่องว่างการพัฒนาระหว่างพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของภาคใต้ เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น ได้ส่งผลกระทบทำให้ในปี ๒๕๕๐ ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๑.๖ เท่านั้น ซึ่งยิ่งทำให้มีช่องว่างทางเศรษฐกิจกับพื้นที่อื่น ๆ มากยิ่งขึ้น ทั้งจะเป็นเงื่อนไขให้ฝ่ายก่อการนำไปเป็นประเด็นในการปลุกกระดมประชาชนให้เข้าร่วมกระบวนการต่อไปได้

นอกจากนี้ เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองงานทำของประชาชน โดยมีอัตราการว่างงานสูง เนื่องจากการลงทุนที่มีอยู่เดิมได้หยุดกิจการไปจำนวนมาก ในขณะที่การลงทุนใหม่มีน้อยมาก หากไม่มีโครงการจ้างงานเร่งด่วนของภาครัฐที่มีการจ้างงานปีละ ๓๐,๐๐๐ – ๔๐,๐๐๐ คน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำให้อัตราการว่างงานสูงขึ้นจากร้อยละ ๒ เป็นถึงร้อยละ ๕ อย่างไรก็ตาม โครงการจ้างงานเร่งด่วนดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเร่งรัดการสร้างงานโดยฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการผลิตที่มีศักยภาพ และโอกาสพัฒนาในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งจากภายในและความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างโอกาสแก่ประชาชนในการมีงานทำ และมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

๕.๗ ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนา

ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับศักยภาพภูมิสังคมในพื้นที่และโอกาสการพัฒนาจากภายนอก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการคุ้มครองความปลอดภัยในพื้นที่อย่างสมดุล เกิดความเป็นธรรมในการกระจายผลการพัฒนาจากพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่า (สงขลา) ไปสู่พื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาดำ (สามจังหวัดชายแดนภาคใต้) จึงได้ประเมินปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัด สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๕.๗.๑ ศักยภาพและโอกาส

๑) พื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความพร้อมต่อการพัฒนาเป็นฐานการเชื่อมโยงการขนส่งทางทะเลกับนานาชาติ เนื่องจากมีความได้เปรียบทางกายภาพที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอ่าวไทยและอันดามัน และมีโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางถนนและรถไฟที่เชื่อมโยงอย่างสะดวก ทั้งมีร่องน้ำลึกที่สามารถพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและมีโอกาสสำหรับการพัฒนาระบบท่อส่งน้ำมัน เชื่อมโยงฝั่งตะวันออกกับฝั่งอันดามันทางตะวันตกไปสู่ตลาดเอเชียตะวันตกและยุโรปได้ ทั้งยังมีโอกาสพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยแหล่งก๊าซธรรมชาติบริเวณอ่าวไทย นอกจากนี้ มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียและเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงธุรกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่งทางบกกับประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ จึงมีโอกาสนโยบายการพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งกรอบพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นฐานการเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติแห่งใหม่ของประเทศ

๒) มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทางพาราของประเทศ เนื่องจากมีวัตถุดิบจากการปลูกยางพาราเป็นหลักในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีสงขลาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา มีสถาบันระดับอุดมศึกษาที่มีความพร้อมด้านการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาทางพาราทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากยางพารา

๓) เหมาะที่จะพัฒนาเป็นฐานการผลิตสินค้าฮาลาลป้อนตลาดโลกมุสลิม เพราะมีศักยภาพในการผลิตวัตถุดิบทั้งไก่ โค เนื้อ และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ที่สามารถเป็นแหล่งผลิตอาหารแปรรูปและผลิตสินค้าฮาลาลอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น การผลิตเครื่องแต่งกายของชาวมุสลิม ทั้งพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสังคมที่เชื่อมโยงกับประเทศมุสลิมที่สามารถใช้เป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์และการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศโลกมุสลิม

๔) มีศักยภาพในการพัฒนาปาล์มน้ำมันและแหล่งพลังงานทดแทนไบโอดีเซล เนื่องจากมีพื้นที่พรุ พื้นที่นาทิ้งร้าง และพื้นที่อื่น ๆ เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมันไม่ต่ำกว่า ๒.๒๗ ล้านไร่ และมีสภาพอากาศที่เหมาะสมคือมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงกว่า ๑,๖๐๐ มิลลิเมตรต่อปี ประกอบกับมีสถาบันศึกษาในพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตไบโอดีเซลจากปาล์มน้ำมัน และมีโอกาสจากนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาพลังงานทางเลือก จึงสามารถพัฒนาแหล่งผลิตไบโอดีเซลจากปาล์มน้ำมันขึ้นในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาต่อยอดในอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มอีกทางหนึ่งด้วย

๕) มีโอกาสเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย เพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันและช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นของพื้นที่ตามแนวชายแดนของไทย โดยมาเลเซียมีแผนงานการพัฒนาบริเวณชายแดนไทย – มาเลเซียทางพื้นที่ตอนเหนือและชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังนี้

- แผนพัฒนาพื้นที่ทางตอนเหนือ (Northern Corridor Economic Region: NCER) บริเวณรัฐปีนัง ปาสิส เปร็ด และเกดะห์ โดยการพัฒนารัฐปีนังให้เป็น Logistic Hub ระดับโลก และพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรัฐปาสิส เปร็ด และเกดะห์ และการพัฒนา Crude Oil Pipeline เชื่อมรัฐเกดะห์-กลันตัน ซึ่งจะเป็นโอกาสดีต่อการกระตุ้นการพัฒนาบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้

- แผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งตะวันออก (East Coast Economic Region: ECER) ครอบคลุมรัฐกลันตัน ตรังกานู และปาหัง เพื่อสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากปิโตรเลียมในทะเล ดังนั้นพื้นที่เศรษฐกิจดังกล่าวจะเป็นตลาดขนาดใหญ่รองรับสินค้าจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านด่านสุโหงโกลก ด่านตากใบ และด่านบูเก๊ะตา จังหวัดนราธิวาส

- การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณสะเดา-บูกิตกายูอิติ้ม โดยประเทศไทยและมาเลเซียเห็นชอบร่วมกันให้ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา กับเมืองบูกิตกายูอิติ้ม โดยฝ่ายไทยได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ระยะที่ ๑ แล้วเสร็จ และเริ่มดำเนินการศึกษาระยะที่ ๒ แล้ว นอกจากนี้ ยังมีโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณนาธิวาสในระยะต่อไปอีกด้วย

๖) มีศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และยังคงความสวยงามตามธรรมชาติทั้งป่าบาหลี-ฮาลา บริเวณรอยต่อของจังหวัดยะลาและนาธิวาส และแหล่งธรรมชาติทางทะเลในเขตจังหวัดสตูลที่เป็น "Asian Heritage" ได้แก่ เกาะตะรุเตา-อาดัง-ราวี ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งในและต่างประเทศ ประกอบกับมีโอกาสจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภูมิภาค

๗) มีโอกาสพัฒนาเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ เนื่องจากมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ทั้งหลักสูตรอิสลามศึกษาและหลักสูตรทั่วไปที่ได้รับความสนใจจากนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

๕.๗.๒ ข้อจำกัดการพัฒนา

๑) ความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งเกิดจากแนวคิดสุดโต่ง (Extremism) ที่มุ่งให้เกิดความเกลียดชังโดยใช้เงื่อนไขทางชาติพันธุ์และศาสนาในการก่อเหตุรุนแรงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนทั่วไปทั้งพุทธและมุสลิม รวมทั้งทำลายทรัพย์สินต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดความหวาดกลัว ความแตกแยก และความขัดแย้งในพื้นที่อย่างกว้างขวาง ทั้งยังกลายเป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในพื้นที่ เนื่องจากผู้ประกอบการทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ขาดความเชื่อมั่นในการลงทุนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างวิสัยทัศน์หรือแนวคิดในทางสร้างสรรค์และสันติวิธีขึ้นในสังคมชายแดนภาคใต้ เพื่อทดแทนแนวคิดแบบสุดโต่งและเป็นทางออกให้กับกลุ่มเยาวชนมุสลิม โดยเฉพาะการขยายโอกาสการเรียนรู้และการศึกษาในทุกกระดับ พร้อมไปกับการจัดการความขัดแย้งด้วยกระบวนการสันติวิธี การสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ๒ ภาษา การสื่อสารความเข้าใจและความร่วมมือกับประเทศมุสลิมและนานาชาติ รวมทั้งกระบวนการปฏิรูปทางสังคมและการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของประชาสังคมและสื่อมวลชน เพื่อสร้างความมั่นคงและสันติสุขคืนสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน

๒) ภัยคุกคามจากกลุ่มอิทธิพลเถื่อนที่มีผลประโยชน์ทางการค้าชายแดนและสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ เนื่องจากพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตชายแดนติดต่อกับต่างประเทศได้โดยสะดวกและอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางประเทศ จึงมีกลุ่มผู้มีอิทธิพลเถื่อนเกิดขึ้นมาก ได้แก่ สิ้นค้าเถื่อน ยาเสพติด ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์จำนวนมหาศาล กลุ่มเหล่านี้จึงต้องการให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ไม่สงบที่รัฐจัดการไม่ได้ จะได้ดำเนินการกระบวนการผิดกฎหมายได้ต่อไป

๓) มาตรการจูงใจต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้เป็นพิเศษยังไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนธุรกิจเดิมให้เข้มแข็งและยังไม่จูงใจการลงทุนธุรกิจใหม่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในระยะที่ผ่านมา แม้รัฐได้ดำเนินมาตรการทางภาษีโดยลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดภาษีเงินได้นิติบุคคล ลดภาษีธุรกิจเฉพาะการขายอสังหาริมทรัพย์ และลดหย่อนค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจลงเป็นพิเศษ ตลอดจนดำเนินมาตรการทางการเงินโดยสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และอวัลลต์สัญญาใช้เงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการกิจการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ แต่ยังไม่ส่งผลให้ภาวะการลงทุนในพื้นที่ดีขึ้น ทั้งธุรกิจในพื้นที่ปิดกิจการลงทุกปีอย่างต่อเนื่อง ในระยะเร่งด่วนจึงจำเป็นต้องเร่งรัดให้มีมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีอยู่เดิมสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ พร้อมทั้งพิจารณามาตรการเสริมอื่น ๆ เป็นกรณีพิเศษ เพื่อจูงใจผู้ประกอบการให้ลงทุนในพื้นที่ในระยะต่อไป

๔) กฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ยังไม่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับรองรับการให้สิทธิและการสนับสนุนทรัพยากรให้ชุมชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

๕) ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในภาวะเสื่อมโทรม โดยเฉพาะการขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวและนักลงทุนต่างถิ่นกว่านซื้อที่ดินชายฝั่งและประกอบธุรกิจทำนากุ้ง (ก่อนเศรษฐกิจตกต่ำปี ๒๕๔๐) การขยายตัวของชุมชนที่ดินชายทะเลได้กลายเป็นหมู่บ้านเกิดใหม่ที่คนมาจากต่างถิ่น นาเกลือได้ถูกซื้อขายเปลี่ยนมือในราคาถูก ตลอดจนอาคารสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในบริเวณชายฝั่งทะเล ทำให้ทรัพยากรป่าพรุและป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ ถูกทำลายจนมีสภาพเสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เมื่อประกอบกับมีการใช้เครื่องอวน รุนอวนลากจำนวนมาก จึงเป็นการทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างรุนแรง นอกจากนี้ ยังต้องประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งซึ่งมีความรุนแรงมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านอยู่ในฐานะยากจนเนื่องจากขาดทรัพยากรสำคัญในการประกอบอาชีพ

บทที่ ๖

กรอบแนวคิด และข้อคิดเห็น/เสนอแนะในการแก้ปัญหา

๖.๑ แนวคิดและหลักการสำคัญ

ในการวางกรอบการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล ที่มุ่งแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเร่งด่วนเป็นหลัก รวมทั้งนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพิจารณาประกอบกับการประเมินแนวโน้มสถานการณ์ ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในสภาพภูมิสังคม ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ต้องกำหนดแนวคิดและหลักการ และกรอบนโยบายการแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

๖.๑.๑ แนวคิดที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

๑) ยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “วิถีมุสลิม” เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติในการมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาคความไม่สงบและเร่งรัดพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีหลักแนวคิดที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

(๑) หลัก “ประชาชนเป็นตัวตั้ง” ในการบูรณาการทุกมิติเข้าด้วยกัน ภายใต้กระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพคนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจริยธรรม คุณธรรม และความเพียร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกทางออกให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเอง

(๒) หลัก “การพึ่งตนเองของประชาชน” โดยดำเนินการตามลำดับขั้นในการสร้างพื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนและครอบครัวให้พอมี พอกิน พอใช้ก่อน เมื่อพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งแล้ว จึงรวมกลุ่มช่วยเหลือพึ่งพากันและร่วมกันดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนทั้งพัฒนาชุมชน/หมู่บ้านให้เข้มแข็ง แล้วจึงสร้างเครือข่ายการพัฒนาเชื่อมโยงสู่ภายนอกให้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับไป

(๓) หลัก “ทางสายกลาง” ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาบนหลักการความพอเพียง มุ่งเน้นการสร้างความสุข เป็นธรรม และยั่งยืน ใช้คุณธรรมและความรู้ในการพัฒนา ให้เป็นเครื่องมือช่วยกระจายผลให้ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนและชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสมานฉันท์และสันติสุข

๒) ยึดแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

(๑) ใช้ความรู้หลักวิชาให้ “เข้าใจ” สถานการณ์ปัญหาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งศาสนา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความไม่เป็นธรรม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนพิจารณาถึงความสำเร็จ และความล้มเหลวของการไม่เข้าใจ เช่น กรณี คันสุเหว่า คันกูโบร์ (สุสาน) การเข้าเคสสถานโดยไม่ถอดรองเท้า และการนำสุนัขไปคั่นบ้าน ถือเป็นเรื่องใหญ่สำหรับมุสลิมเพราะพื้นบ้านจะใช้เป็นสถานที่ละหมาด เจ้าของบ้านต้องใช้น้ำล้างบ้าน ๗ ครั้ง การแก้ปัญหาในอดีตเป็นบทเรียน ปัจจุบัน และความเป็นไปในอนาคต เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาค้นคว้า

(๒) “แสวงหาแนวทางเข้าถึง” สถานการณ์ความเป็นจริงและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐาน “ภูมิสังคม” ที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อวางแผนแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมากที่สุด โดยเข้าถึงประชาชน เข้าใจถึงจิตใจ และสร้างมวลชนใหม่

(๓) ดำเนินการ “พัฒนา” โดยสร้างการยอมรับของประชาชนต่อหลักการ เหตุผล และประโยชน์ของการพัฒนาที่ประชาชนจะได้รับ และเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ รวมทั้งการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล สร้างความโปร่งใสเป็นธรรม และเพิ่มอำนาจแก่ภาคประชาชน

หากย้อนไปดูในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้มีการจัดทำคู่มือให้กับข้าราชการที่ไปปฏิบัติราชการในมณฑลที่มีชาวมุสลิม ตีพิมพ์เมื่อปี ๒๕๔๗ แบ่งรายละเอียด ๑๔ หัวข้อ มีตั้งแต่คัมภีร์อัลกุรอาน การเข้าสู่เหว่า การถอดรองเท้า ต้องเรียนรู้ศาสนาอิสลามขั้นพื้นฐาน รัฐควรจัดให้มีคู่มือปฏิบัติราชการสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖.๑.๒ หลักการ

๑) ยึดมั่น “แนวทางสันติวิธี” เป็นบรรทัดฐานการจัดการความขัดแย้งและการสร้างความสามัคคี สนิทฉันท์ และความสงบสุขของประชาชนที่ยั่งยืน

๒) ยึดถือ “ความเป็นธรรมและกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน” เป็นปัจจัยหลักในการฟื้นฟูความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐให้เป็นที่พึงของประชาชน

๓) ยึดหลัก “บูรณาการการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในทุกมิติ” ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงในพื้นที่ให้มีเอกภาพในการดำเนินการเชิงรุก ร่วมกับการฉีกพลังสังคมจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาให้เข้าถึงประชาชน เพื่อคลี่คลายปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ประชาชนเกิดความไว้วางใจและเกื้อกูลต่อการแก้ปัญหาและสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน

๖.๒ การบูรณาการภารกิจที่สำคัญ

หากมองบทบาทของการแก้ไขปัญหาของชาติในอดีต มีประเด็นนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญที่มักนำมากล่าวเป็นแบบอย่างหรือแนวนโยบายแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๓ (พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ลงนามคำสั่งดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงอย่างที่สุดของประเทศให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว โดยกำหนดนโยบายด้วยการรุกรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เน้นหนักในการปฏิบัติทั้งปวงเพื่อลดรอนทำลายขบวนการแนวร่วมและกองกำลังติดอาวุธเพื่อยุติสถานการณ์ปฏิวัติ ยับยั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาชนด้วยนโยบายที่เป็นกลาง และขยายผลจากโอกาสที่เปิดให้เพื่อเป็นแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธเป็นการต่อสู้ในแนวทางสันติวิธี

เมื่อพิจารณาแนวนโยบายแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๗ มาจนถึงปัจจุบัน (สิงหาคม ๒๕๕๒) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่มุ่งเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยประยุกต์ใช้จากความสำเร็จของนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ซึ่งมุ่งดำเนินนโยบายการเมืองนำการทหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การยุติสถานการณ์ความไม่สงบและการนำความสันติสุขกลับมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ด้วยสถานการณ์ทั่วไปและสถานการณ์เฉพาะที่แตกต่างกันระหว่างปัญหาสถานการณ์สงครามปฏิวัติของคอมมิวนิสต์กับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และความแตกต่างของการบริหารการปกครองโดยรัฐบาลในยุคต่าง ๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่เป็นกติกากการปกครองสูงสุด ซึ่งมีโครงสร้างและกลไกการใช้อำนาจที่แตกต่างกันระหว่างอดีตกับปัจจุบัน จึงได้พัฒนา นโยบายจากอดีตที่มุ่งดำเนินการการรุกรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นหนักในการปฏิบัติทั้งปวงเพื่อลดรอนทำลายขบวนการแนวร่วมและกองกำลังติดอาวุธเพื่อยุติสถานการณ์ปฏิวัติ มาเป็นการใช้การเมืองนำการทหาร ในลักษณะที่ให้ความสำคัญสนับสนุนการดำเนินงานมิตินการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือและการผนึกกำลังประชาชนสนับสนุนภาครัฐและเชื่อมั่นอำนาจรัฐเพื่อยุติสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในมิติด้านความมั่นคง โดยสามารถพิจารณาในแต่ละมิติ ดังนี้

๖.๒.๑. ภารกิจมิติด้านการพัฒนา เป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการต่าง ๆ อย่างโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างโอกาสให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ (เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และประเพณี) รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มองค์กร ชุมชน และภาคประชาสังคม เพื่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ตอบสนองความต้องการของพื้นที่

๖.๒.๒. **มิติด้านความมั่นคง** เป็นบทบาทความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องทำให้สังคม ชุมชน และทุกหนแห่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ประชาชนพลเมืองไทยทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนเชื้อชาติ นับถือศาสนา และสื่อสารด้วยภาษาใด ต้องได้รับการดูแลให้หลักประกันความปลอดภัยอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะต้องดำเนินการมุ่งขจัดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทำของหน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน ตลอดจนต้องสร้างหลักประกันของการมีสิทธิ เสรีภาพ ในฐานะประชาชนพลเมืองไทย ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๖.๒.๓. **หลักสำคัญในการบูรณาการ** การขับเคลื่อนภารกิจด้านการพัฒนาและภารกิจด้านความมั่นคงให้ดำเนินงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพ และมีพลังในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามนโยบายเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องพิจารณาหลักสำคัญ ดังนี้

- **รัฐบาลต้องมีระบบบริหารจัดการในระดับนโยบายที่ทรงประสิทธิภาพ** กล่าวคือ กำหนดผู้รับผิดชอบหลัก (นายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี) มีอำนาจดูแลสั่งการ ดำเนินการใด ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และมีกฎหมายเฉพาะในการดูแลพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมอบหมายสั่งการผู้รับผิดชอบหลักให้กวาดขัน กำกับ ดูแลและอำนวยความสะดวกประสานการดำเนินงานตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม ไปจนถึงระดับพื้นที่ โดยให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินงานอย่างชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจภารกิจ ภูมิสังคมในพื้นที่ และมีขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยมีขวัญและกำลังใจที่ดี

- **ผู้รับผิดชอบหลักต้องมีความพร้อมทั้งทีมงานและระบบบริหารจัดการในระดับปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ** โดยมีทีมงานที่มีความเข้าใจนโยบายและประเด็นปัญหา รวมทั้งทุ่มเทและดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพ ซึ่งต้องมีระบบการประสานแผนงาน/โครงการ/งบประมาณของทุกหน่วยงานและองค์กรที่ปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งมิติการพัฒนาและมิติด้านความมั่นคงในการสนับสนุนที่สอดคล้องซึ่งกันและกัน

- **หน่วยงานรับผิดชอบหลักต้องสร้างระบบการทำงานร่วมที่มีเอกภาพ** โดยพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรภาครัฐที่ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นทีมงานเดียวกัน และมีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อเป้าหมายร่วมกัน

- **การพัฒนาศูนย์ข้อมูลกลางที่สนับสนุนการดำเนินงานของทุกภาคส่วน** โดยพัฒนาระบบศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจตรงกันทุกฝ่ายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ รวมทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม ทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนในพื้นที่ ประชาชนในประเทศและต่างประเทศ

๖.๓ ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการที่กลุ่มก่อความไม่สงบได้ใช้เงื่อนไขความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความไม่เป็นธรรมในสังคม ตลอดจนเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งกระแสความเปลี่ยนแปลง และการขยายตัวของความคิด ความเชื่อและความศรัทธาตามหลักศาสนาอิสลาม มาใช้เป็นเครื่องมือในการปลุกฝังแนวความคิดความเชื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกแปลกแยก สร้างความแตกแยกระหว่างประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธกับประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม และสร้างเงื่อนไขให้ประชาชนมีความรู้สึกเกลียดชังเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างมาก ได้ประมวลเป็นประเด็นท้าทายและกรอบความคิดในการแก้ไข ปัญหาตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในการ แก้ไขปัญหา ดังนี้

๖.๓.๑ มิติการพัฒนา

๖.๓.๑.๑ ข้อเสนอระดับนโยบาย โดยสรุปประเด็นสำคัญนำเสนอต่อรัฐบาล พิจารณาดำเนินการซึ่งมีทั้งเรื่องที่รัฐบาลกำหนดไว้แล้วแต่การดำเนินการยังไม่สอดคล้องกับ สถานการณ์ และเรื่องที่ต้องริเริ่มใหม่ ประกอบด้วย

๑) ข้อเสนอแนะในระยะเร่งด่วน ซึ่งควรเร่งดำเนินการโดยเร็ว ได้แก่

(๑) ให้ความสำคัญกับนโยบายการเมืองนำการทหาร โดยนายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ผอ.รมน.) ต้องให้ความสำคัญกับ นโยบายการเมืองนำการทหาร และสั่งการให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อสร้างเอกภาพในเชิงนโยบาย ให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งอาจจะออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีในลักษณะเดียวกับคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ โดยไม่ต้องรอการออกกฎหมายพิเศษที่ล่าช้า ทำให้รัฐไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในเชิงรุกได้

(๒) ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ โดยการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนและพื้นที่เป้าหมาย ให้มีความชัดเจน โดยให้มีโอกาสใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม เช่น พลิกฟื้น พัฒนาที่ดินว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมประมงพื้นบ้าน เพื่อแสดงถึงเจตนารมณ์ ของรัฐที่จะสร้างความเป็นธรรมในสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

(๓) ส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ โดยจัดการศึกษาสายสามัญและศาสนาเป็นคู่ขนาน ทั้งอิสลาม พุทธ และศาสนาอื่น ๆ ให้สอดคล้อง กับหลักการศาสนาที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยผ่านกระบวนการ มีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จากประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

(๔) สร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่ โดยรัฐจะต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการหรือนักลงทุน โดยการให้สิทธิประโยชน์อย่างเพียงพอและคุ้มกับความเสี่ยงในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ทำงานในพื้นที่สามารถปรับตัวและประกอบอาชีพได้

(๕) ให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติด โดยสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง เพื่อมิให้เชื่อมโยงกับปัญหาด้านความมั่นคง

(๖) เสริมสร้างความพร้อมบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดให้มีการคัดสรรบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษ และกำหนดให้มีการพัฒนา ฝึกอบรมให้ทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตภูมิสังคมของพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่เป็นหลัก ในการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ เพื่อให้แก้ปัญหาด้วยคนในพื้นที่ด้วยกันเองเป็นหลัก ทั้งหน่วยงานทางราชการและภาคประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหา

(๗) ภาครัฐควรพิจารณากำหนดให้มี “ล่าม” ประจำในหน่วยงานภาครัฐจากบุคคลในพื้นที่ที่มีคุณสมบัติจบการศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์และมีความรู้ความเชี่ยวชาญภาษาอารบิกเป็นอย่างดี สามารถแปลภาษาอารบิกเป็นภาษาไทยและแปลภาษาไทยเป็นภาษาอารบิกได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่เป็นล่ามประจำที่ว่าการอำเภอและสถานีตำรวจภูธรทุกแห่ง รวมทั้งล่ามประจำสำนักงานอัยการและศาล เพื่อให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านกฎหมาย การสอบปากคำในเบื้องต้นที่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง และด้านอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและหลักการศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ ในส่วนของกองทัพ ควรเปิดให้มีตำแหน่ง “อนุศาสตราจารย์” โดยพิจารณาบรรจุบุคคลในพื้นที่ที่จบการศึกษาด้านการศาสนา เพื่อให้ทำหน้าที่ปฏิบัติงานราชการของกองทัพในการเชื่อมประสานและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการกิจด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับหลักการทางศาสนา รวมถึงการกำหนดความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ให้เท่าเทียมกับตำแหน่งอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่รับราชการมากขึ้น

๒) ข้อเสนอในระยะปานกลาง ซึ่งนำเสนอเพื่อพิจารณาดำเนินการมุ่งให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในระยะต่อไป ได้แก่

(๑) พัฒนาประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งด้านการต่างประเทศ ให้มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งตระหนักถึงความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ความเป็นคนเชื้อสายมลายูปาตานีหรือความเป็นรัฐปัตตานีในอดีต เป็นต้น บนพื้นฐานของการเป็นรัฐเดี่ยวของประเทศไทย

(๒) ยกระดับการศึกษาและวิชาชีพนักเรียนที่เรียนดี โดยให้ได้รับทุนการศึกษา และมีที่นั่งศึกษาในโรงเรียนที่มีระดับมาตรฐาน เพื่อความภูมิใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้ารับการศึกษาระบบ คู่ขนานตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อเติบโตใหญ่จะกลมเกลียวไม่ขัดแย้งต่อกัน

(๓) ปฏิรูประบบการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาการศึกษาของเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งระบบให้มีคุณภาพมากขึ้น

(๔) พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาอิสลามระดับอุดมศึกษาของประเทศ โดยสนับสนุนให้ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและศักยภาพสูง เพื่อเสริมสร้างโอกาสให้กับประชากรส่วนใหญ่ซึ่งเป็นมุสลิม และเป็นที่ยอมรับในโลกมุสลิม

๖.๓.๑.๒ ข้อเสนอระดับปฏิบัติ นำเสนอต่อรัฐบาลเพื่อมอบหมายสั่งการให้ผู้รับผิดชอบพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพความต้องการของพื้นที่

๑) ข้อเสนอในระยะเร่งด่วน

(๑) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยเน้นการร่วมคิดกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและดำเนินการ ตลอดจนติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งดำเนินการในลักษณะของภาคีเครือข่ายสนับสนุนการแก้ไขปัญหา ด้วยการให้ภาควิชาการ ภาคผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับอย่างแท้จริง จากฐานราก มีใจเฉพาะระดับผู้นำชุมชนเท่านั้น เพื่อให้เกิดพลังที่แรงพอต่อการสร้างความตระหนักในปัญหาและการสร้างพลังร่วมกันในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา โดยใช้จุดแข็งที่เป็นต้นทุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนาหรือทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ เช่น นักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาและที่กำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น

(๒) ให้ความสำคัญกับงานการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งความเข้าใจต่อนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนความเข้าใจต่อแนวทางปฏิบัติที่ยึดแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” แนวทางสันติวิธี ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักนิติธรรม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ที่เสริมสร้างความสงบสุขขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยภาครัฐควรเน้นการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทางสถานีโทรทัศน์และวิทยุแห่งประเทศไทยหรือทางเคเบิลทีวีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจัดสรรเวลาให้เพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการเสริมสร้างความสงบสุขและรับทราบข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบันต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(๓) การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้แก่คนในพื้นที่ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงาน และส่งแรงงานเข้าไปทำงานในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และประเทศมุสลิมอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงจังของรัฐที่แก้ปัญหาการว่างงาน

(๔) พัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชน โดยเน้นการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพการเกษตรครบวงจร โดยรัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิต การฟื้นฟูทรัพยากร รวมทั้งการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อสร้างโอกาสในการจ้างงาน และการทำฟาร์มเกษตรตามแนวทางพระราชทานโครงการฟาร์มตัวอย่าง เพื่อช่วยผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกิน ตลอดจนสร้างโครงการใหม่ ๆ ในพื้นที่ เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปประมง และการเกษตรอุตสาหกรรมฮาลาล โดยกำหนดเขตอาหารฮาลาลให้ชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้บริโภค เป็นต้น

(๕) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารอิสลาม ให้มีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมจัดตั้งสหกรณ์ ตามรูปแบบที่มีหลักปฏิบัติของการดำเนินกิจการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

(๖) สร้างความเข้าใจกับนักลงทุนหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากมีนักลงทุนสนใจที่จะไปลงทุนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้น้อย ควรที่จะได้มีการศึกษาถึงแนวทางและเงื่อนไขที่จะดึงดูดและนักลงทุนจากประเทศโลกมุสลิมเข้ามาลงทุน เพื่อเพิ่มการจ้างงานและรายได้ให้แก่ประชาชน

(๗) พัฒนาความร่วมมือจังหวัดชายแดนภาคใต้กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และประเทศในโลกมุสลิม ในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การขนส่งคมนาคม การศึกษา และการเกษตร เพื่อสร้างโอกาสให้กับจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๘) พัฒนาบริการการศึกษา โดยเน้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นการเรียนภาษาไทย การเพิ่มโอกาสการให้บริการการศึกษาตามนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปีของรัฐบาล การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ตลอดจนหลักสูตรในโรงเรียนของรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของประชาชน รวมถึงจัดโรงเรียนในระบบทวิภาคีในระดับต่าง ๆ เช่น จับคู่ระหว่างตาดีกากับโรงเรียนประถมศึกษา ปอเนาะกับอาชีวะศึกษา และระหว่างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนมัธยมของรัฐ เพื่อช่วยเสริมความรู้ด้านต่าง ๆ ซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนคู่ทวิภาคี

(๙) สนับสนุนการเรียนการสอนของสถาบันปอเนาะ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะการสอนทักษะอาชีพตามความต้องการของประชาชนเพื่อการมีอาชีพที่มั่นคง โดยสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาหรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

(๑๐) เสริมสร้างการรวมกลุ่มสตรีและเยาวชน เพื่อให้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมพัฒนามากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีต่างศาสนิกได้ทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน ลดความขัดแย้งและเสริมสร้างสมานฉันท์ในชุมชน

(๑๑) ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนไทยมุสลิมที่ไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิม ให้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถ ไม่เฉพาะด้านศาสนา แต่ยังรวมถึงสาขาอื่น ๆ เพื่อเป็นทางเลือก และเมื่อกลับมาประเทศไทย รัฐบาลควรให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีโอกาสทำงานที่เหมาะสมกับคุณวุฒิและความสามารถที่เท่าเทียมกับคนไทยโดยทั่วไป

(๑๒) เปิดพื้นที่จัดการพูดคุยเพื่อสันติภาพ (Peace Talk) กับกลุ่มที่มีความเห็นต่างจากรัฐ ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบตามลำดับที่เหมาะสมและมีผลให้เกิดความไว้วางใจที่จะพูดคุยกันได้ในเชิงลึก หาทางออกร่วมกันอย่างสันติแบบยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาได้ตรงจุด อันนำไปสู่การยุติความสูญเสียของทุกฝ่าย การพูดคุยข้างต้นไม่ใช่การเจรจา แต่ให้เห็นการทำความเข้าใจระหว่างกัน

(๑๓) จัดการบริหารและปกครอง เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง โดยยึดหลักตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๘ เพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยให้ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน เหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดและประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งพัฒนาจังหวัดให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดเป็นหลัก โดยจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งจัดให้มีสภาพพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัด พร้อมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม

๒) ข้อเสนอในระยะปานกลาง

(๑) ส่งเสริมบทบาทของกลุ่มพลังวัฒนธรรมในพื้นที่ ด้วยการสนับสนุนให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็งในชุมชนและเกิดเครือข่ายการพัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชน

(๒) สนับสนุนการออกพระราชบัญญัติสันติสมานฉันท์ตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วย "การเอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์" โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ออกแบบให้มีกลไกในการทำงานที่สำคัญเพื่อช่วยในการสร้างเอกภาพในการแก้ปัญหาและการพัฒนาในระยะยาว ได้แก่ (๑) ศูนย์อำนวยการยุทธศาสตร์สันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศยส.) (๒) สภาพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (๓) กองทุนสนับสนุนการเยียวยาและสมานฉันท์ โดยทั้ง ๓ กลไกนี้เป็น

เครื่องมือทั้งในการคลี่คลายปัญหาความไม่สงบและในการฟื้นฟูและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการกำหนดและกำกับทิศทางการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

(๓) ส่งเสริมศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลกฎหมายอิสลาม (ศาลชะรีอะฮ์) ว่าด้วยครอบครัวและมรดก ภายใต้โครงสร้างสำนักงานศาลยุติธรรมไทย ศาลกฎหมายอิสลาม คือ ศาลที่ตัดสินคดีความที่ทั้งโจทก์และจำเลยเป็นมุสลิมโดยใช้กฎหมายอิสลาม โดยหลักการแล้วคนมุสลิมอยู่ภายใต้กฎหมายอิสลามตัดสินคดีความ ศาลในที่นี่จึงเรียกว่า ศาลกฎหมายอิสลาม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม ในปัจจุบันดาโต๊ะยุติธรรมยังต้องตัดสินคดีเป็นองค์คณะร่วมกับผู้พิพากษา มีอำนาจหน้าที่เพียงการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม ส่วนอำนาจพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน เป็นของผู้พิพากษา

การจัดตั้งศาลกฎหมายอิสลามขึ้นสำหรับคนมุสลิมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการทางศาสนา แสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่ยอมรับอัตลักษณ์ของคนหลายชาติพันธุ์อย่างเป็นรูปธรรม จะเป็นการลดเงื่อนไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงไปอีก หลายประเทศที่ไม่ใช่รัฐอิสลาม เช่น อังกฤษ ศรีลังกา อินเดีย หรือสิงคโปร์ เป็นต้น ได้จัดตั้งศาลอิสลามขึ้นมาแล้วที่สำคัญศาลนี้ไม่ใช่ของใหม่สำหรับประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเคยมีศาลชะรีอะฮ์มาแล้วในสมัยอยุธยาและสมัยรัชกาลที่ ๕

การจัดตั้งศาลกฎหมายอิสลามในสำนักงานศาลยุติธรรม จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลามว่าด้วย “ครอบครัวและมรดก” เหตุผลที่ให้ความสำคัญกับส่วนนี้เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม แตกต่างจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่วนอื่น ๆ และกฎหมายอาญา เนื่องจากกฎหมายเหล่านั้นไม่ได้ผูกพันกับหลักการศรัทธามากนัก และจะสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีของคนมุสลิม หากได้รับสิทธิเสรีภาพให้ดำเนินชีวิตตามหลักความเชื่อและศรัทธาของตนเอง

๖.๓.๒ มิติความมั่นคง

๖.๓.๒.๑ ข้อเสนอระดับนโยบาย

๑) ข้อเสนอแนะในระยะเร่งด่วน

(๑) เปิดพื้นที่ทางสังคม ผลมาจากเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามกฎหมายพระราชกำหนดฉุกเฉินในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการเรียกตัวผู้ต้องสงสัยให้มารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่หลาย ๆ ครั้งต่อคน จนผู้ถูกเรียกตัวมาสอบสวนเกิดความเกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมและปลอดภัยกับตัวเอง ทำให้บางรายกลับไปเป็นแนวร่วมให้กับฝ่ายตรงข้ามโดยปริยาย รัฐต้องเปิดพื้นที่ ทำความเข้าใจ สร้างความมั่นใจ ให้ความคุ้มครอง ส่งเสริมอาชีพ พื้นที่จิตใจ และเยียวยา เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถกลับมาอยู่อาศัยในสังคมได้อย่างปกติสุข

(๒) ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อล้างมลทินความผิดต่าง ๆ โดยเน้นมลทินที่เกิดจากการเคลื่อนไหวโดยการหลงผิด ตลอดจนทั้งออกกฎหมายเพื่อนิรโทษกรรมแก่ผู้หลงผิด โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๓) ยกเลิกบัญชีผู้ต้องสงสัยและเปิดโอกาสให้กลับเข้าร่วมพัฒนาชาติไทย โดยให้บุคคลเหล่านั้นเข้ามาร่วมสร้างสันติสุขภายใต้นโยบายสมานฉันท์ในลักษณะเดียวกับนโยบายร่วมพัฒนาชาติไทยในอดีต

(๔) ออกมาตรการทางการบริหาร เพื่อช่วยบรรเทาความผิดและลดภาระความผิดที่เกิดขึ้นในการกระทำจากการหลงผิด

(๕) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการรักษาความสงบเรียบร้อยชุมชนมากขึ้น โดยควรให้ อปท. เข้ามามีบทบาทในการรักษาความสงบ การเฝ้าระวังป้องกัน การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และการให้บริการช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน ตลอดจนการฟื้นฟูพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งล้วนเป็นบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำได้ และน่าจะทำได้ดีกว่าราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลางอีกด้วย เพราะรัฐสภาพพื้นที่ดีกว่า เข้าใจชุมชนได้ลึกซึ้งมากกว่า

(๖) สนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัยให้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ เพื่อให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องตรวจสารระเบิด กล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) เป็นต้น

(๗) ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีอำนาจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑๔ ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๑ ภายใต้บังคับ มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ โดยให้มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงานได้โดยอิสระ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องไม่เป็นการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจากที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

(๘) สนับสนุนการให้นำพระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มาใช้แทนกฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พ.ร.ก. ฉุกเฉิน) โดยเฉพาะ มาตรา ๒๑ ที่อนุญาตให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในสามารถถอนข้อกล่าวหาที่มีต่อผู้ต้องสงสัยในคดีเกี่ยวกับความมั่นคงได้หากผู้ต้องสงสัยรับสารภาพและยินยอมที่จะเข้ารับการอบรมภายใต้การควบคุมของทหาร เพื่อเป็นการเสริมการปฏิบัติหน้าที่เชิงรุก และเป็นแรงจูงใจให้กลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกลับเข้าสู่พื้นที่อย่างยั่งยืน

(๙) ส่งเสริมให้รัฐกำหนดการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาทำงาน (Working language) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกภาษาหนึ่งควบคู่กับภาษาไทย ตามที่ กอส. เสนอแนะ รัฐบาล ภาษามลายูมีความแตกต่างจากภาษาราชการที่ต้องใช้ภาษาไทยเป็นหลักอยู่แล้วทั่วประเทศ ถือเป็นการให้คุณค่าและเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนมลายูปัตตานี เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีให้กับคนท้องถิ่น เป็นการส่งสัญญาณทางสันติวิธีที่สำคัญจากรัฐว่าได้เปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดี ๆ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่

๒) ข้อเสนอในระยะปานกลาง

(๑) กำหนดกลยุทธ์เชิงรุกหยุดแผนบันได ๗ ขั้น โดยสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อขัดขวาง สลายการปฏิบัติการตามแผนสู่ความสำเร็จ (บันได ๗ ขั้น) ของกลุ่มกระบวนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๒) พิจารณาความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐบาลควรพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาคือความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยให้มากขึ้น โดยคำนึงถึงการสร้างความยุติธรรมในพื้นที่อย่างจริงจัง ด้วยการพิจารณายกเลิกการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในบางพื้นที่ตามความเหมาะสม แล้วนำพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาบังคับใช้แทนอย่างจริงจัง เพื่อลดความรู้สึกหวาดระแวงของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และสร้างความเชื่อมั่นต่อรัฐกลับคืนมา

๖.๓.๒.๒ ข้อเสนอระดับปฏิบัติ

๑) ข้อเสนอในระยะเร่งด่วน

(๑) จัดตั้งศูนย์ได้สันติสุขขึ้นภายใต้ กอ.รมน. ภาค ๔ เพื่อทำหน้าที่รองรับการเข้าร่วมพัฒนาชาติไทยของผู้หลงผิดที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดน

(๒) สร้างความเข้าใจกับสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และสังคมไทยส่วนใหญ่ ให้อยอมรับ สนับสนุนสันติวิธีเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างถาวรและเอื้อต่อการสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยไม่มองว่าสันติวิธีเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรมกับขบวนการก่อความไม่สงบ ขณะเดียวกันต้องทำความเข้าใจว่าการใช้กำลังทหารยังคงมีความจำเป็นอยู่ในแง่ของการควบคุมสถานการณ์ที่มีความรุนแรงเท่านั้น มิใช่วิธีการหลักในการยุติความรุนแรงอย่างยั่งยืน เมื่อสถานการณ์ความรุนแรงคลี่คลายลงจึงค่อย ๆ ลดกำลังทหารลง และให้หน่วยงานพลเรือนตามระบบปกติเข้ามารับผิดชอบแทน

(๓) ให้ความสำคัญกับกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ (Peace Talks) เพื่อให้ได้ข้อยุติกับกลุ่มที่มีความเห็นแตกต่างในทุกระดับในอันที่จะเป็นช่องทางสร้างความเข้าใจ เพื่อลดการเลือกใช้ความรุนแรง รวมทั้งเรียนรู้อับทเรียนการสร้างสันติภาพในกรณีความขัดแย้ง จากต่างประเทศ โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเปิดช่องทางให้มีเวที และบรรยากาศของการพูดคุยด้วยสันติวิธี

(๔) จัดทำฐานข้อมูลแฟ้มประวัติเกี่ยวกับผู้ก่อเหตุความไม่สงบ โดยมีระบบการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหน่วยงานด้านการข่าว ที่รับผิดชอบและได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติภารกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของทั้งทหาร ตำรวจและฝ่ายปกครอง ต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลโดยประสานความร่วมมือกัน ในการจัดทำฐานข้อมูลแฟ้มประวัติเกี่ยวกับผู้ก่อเหตุความไม่สงบ และให้มีการตรวจสอบและปรับปรุง แก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง สอดคล้องกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

(๕) เพิ่มประสิทธิภาพงานข่าวกรอง โดยการบูรณาการเพื่อสร้างเอกภาพ และเพิ่มขีดความสามารถด้านการข่าวเชิงรุกและลึก เพื่อให้มีข่าวที่ชัดเจน แม่นยำ และนำมาใช้แจ้ง เตือนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันกาล ตลอดจนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและ พฤติการณ์ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ข้อเสนอในระยะปานกลาง

(๑) จัดตั้งชุมชนเข้มแข็ง สร้างกลไกร่วม เพื่อป้องกันบุคคล คนนอกชุมชน เข้ามาเคลื่อนไหวในชุมชน เป็นเกราะป้องกันและการตรวจสอบภายในชุมชนด้วยตนเอง

(๒) ให้ความสำคัญงานพัฒนานิติวิทยาศาสตร์และวิทยาการสอบสวน ที่ทันสมัย เพื่อการบริหารความยุติธรรมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและครอบคลุมถึงการกำหนด แนวทางด้านกฎหมายต่อผู้ก่อความไม่สงบและผู้หลงผิด โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ของหลักศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่

(๓) เสริมสร้างความยุติธรรมชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการลด ขัดแย้งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ประชาสังคม ตลอดทั้งส่งเสริมบทบาท ของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน) และผู้นำศาสนา ให้มีความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐในการจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องความยุติธรรม และร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ ต่อการอำนวยความยุติธรรมในชุมชน

(๔) ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เป็นธรรมต่อประชาชน โดยปรับปรุงแนวทางปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ชัดเจน ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งควรพิจารณาให้เหมาะสมบนหลักการให้โอกาส ให้อภัยด้วยความเมตตา เอื้ออาทร และสนับสนุน การจัดทำพิธีการลู่แก่โทษแก่ผู้กลับใจ เพื่อกลับคืนสู่ชุมชนและกลับคืนสู่สังคม ตลอดทั้งพัฒนา แนวทางการลงโทษที่คำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และหลักमानฉันท์

(๕) พัฒนาระบบการฟื้นฟูและเยียวยาต่อผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ โดยการกำหนดแนวทางและวางระบบให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ลดความซ้ำซ้อนและปัญหาที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนทำให้ผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวกและรวดเร็ว โดยไม่เลือกปฏิบัติ

๖.๓.๓ มิติการบริหารจัดการ

๖.๓.๓.๑ ข้อเสนอระดับนโยบาย

(๑) จัดตั้ง “องค์การบริหารราชการชายแดนภาคใต้” ขึ้นเพื่อรับผิดชอบด้านการพัฒนาและสังคมจิตวิทยาเป็นการเฉพาะเพื่อสร้างเอกภาพของหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการพัฒนาอันสอดคล้องกับลักษณะพิเศษของพื้นที่ และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สามารถจัดตั้งงบประมาณและมีบุคลากรเป็นของตนเอง โดยให้มีองค์กรใน ๒ ระดับ คือ ระดับชาติ มีคณะกรรมการกำหนดนโยบาย ที่มีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีคณะกรรมการประกอบด้วย รัฐมนตรีและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และตลอดทั้งบูรณาการการดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านความมั่นคง โดยให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มิได้แยกเป็นอิสระตามความหมายของการแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งต้องทำความเข้าใจกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การจัดตั้งองค์การบริหารราชการชายแดนภาคใต้จะไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ส่วนในระดับอำนาจการ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนาจการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาทั้งในด้านการประสาน ดำเนินการเร่งรัด กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

(๒) จัดตั้ง “สมัชชาประชาชนหรือสภาประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมีสมาชิกประกอบด้วยตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมธุรกิจ สภาหอการค้า สมาคมอุตสาหกรรม องค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่าง ๆ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรวิชาชีพ องค์กรทางศาสนา โรงเรียนสอนศาสนา สถาบันการศึกษา โดยมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมจากตัวแทนของแต่ละกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อองค์การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างเป็นระบบ

(๓) ติดตาม ประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นรูปธรรม โดยให้มีคณะติดตามประเมินผลที่เป็นอิสระ รายงานตรงต่อนายกรัฐมนตรี อาศัยระเบียบตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

๖.๓.๓.๒ ข้อเสนอระดับปฏิบัติ

(๑) สนับสนุนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนผ่านองค์การมหาชน โดยระเบียบข้อบังคับของทางราชการในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการให้องค์กรภาคประชาชนมีโอกาสที่จะรับงบประมาณโดยตรงจากทางราชการได้เลย ดังนั้น สิ่งที่ภาคประชาชนร่วมคิดร่วมทำเมื่อถึงที่สุดแล้ว ก็มักจะไม่ได้ดำเนินการไปตามความไฝ่ฝันไว้ จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ และสิ้นหวังกับการทำงานแบบราชการลงไปทุกที เพราะฉะนั้นควรแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการโดยเฉพาะที่ว่าด้วยการเงินและการพัสดุ เพื่อที่จะให้ภาคประชาชนได้มีบทบาทลงมือทำ ลงมือแก้ปัญหา และลงมือบริหารจัดการกิจกรรมโครงการด้วยตนเอง โดยการจัดสรรงบประมาณผ่านองค์การมหาชนที่มีอยู่แล้ว อาทิ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ศูนย์ส่งเสริมพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ฯลฯ และในอนาคตหากจะมีการจัดตั้งองค์การมหาชนเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเฉพาะก็จะมีประโยชน์อย่างมากในการทำงานร่วมกับทางราชการ

๖.๔ ปัจจัย/เงื่อนไขความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของความไม่สงบและเงื่อนไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้และการนำเสนอกรอบแนวคิดการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง โดยเน้นใช้การพัฒนาเป็นเครื่องมือนำการทหาร รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เพื่อให้กรอบแนวคิดและข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และเกิดผลสำเร็จในการเสริมสร้างความสงบสุขและสันติสุขขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังต่อไปนี้

๖.๔.๑ กำหนดให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ มีความละเอียดอ่อนสูง และมีปัญหาที่สลับซับซ้อน จึงจำเป็นจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยวิธีพิเศษ ทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การต่างประเทศ และด้านการเสริมสร้างความมั่นคง ตลอดทั้งการบริหารจัดการที่แตกต่างกับพื้นที่อื่น ๆ

๖.๔.๒ การจัดตั้งองค์กรพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความชัดเจน ทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ มุ่งเสริมสร้างเอกภาพในการบูรณาการการแก้ไขปัญหา โดยกำหนดยุทธศาสตร์และจัดตั้งงบประมาณดำเนินการได้เหมือนส่วนราชการระดับกรม และจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลังต่อการแก้ไขปัญหาและมีผลต่อการประหยัดงบประมาณและกำลังคน

๖.๔.๓ กระทรวงและหน่วยงานรับผิดชอบคัดสรรคนดีที่มีความยึดมั่นในแนวทางสันติวิธีมาเป็นผู้ปฏิบัติราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในระดับหัวหน้าหน่วยรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ

๖.๔.๔ การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทางราชการ องค์กรศาสนา นักวิชาการ สื่อมวลชน และภาคประชาชน ในการกำหนดนโยบายดำเนินการแก้ไขปัญหาและติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

๖.๔.๕ มีการดำเนินการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้งในภาพรวมและภารกิจ ความเปลี่ยนแปลงไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้อง กับความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น

๖.๔.๖ มีการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบูรณาการ มิติความมั่นคง ซึ่งฝ่ายทหารและตำรวจรับผิดชอบ กับมิติการพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่ฝ่ายพลเรือน เป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา

๖.๔.๗ กำหนดให้ประชาชนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา โดยยึดยุทธศาสตร์ พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นกรอบแผนแนวทางในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ อย่างจริงจัง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.). “รายงานคณะกรรมการอิสระ
เพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ : เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์ ข้อเสนอ
กอส. ต่อรัฐบาล”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๙.
- คณะทำงานวาระทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “ความรู้และความไม่รู้
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์,
๒๕๕๒.
- ครองชัย หัตถา. “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดชายแดนภาคใต้”. ยะลา : ศูนย์อำนวยการ
บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, ๒๕๕๑.
- เครือข่ายชุมชนศรัทธา. “ชุมชนศรัทธา “กัมปง ตักวา” ทางรอดของการแก้ปัญหาจังหวัด
ชายแดนใต้”. ปัตตานี : ดาวฟิล์มวิดีโอ/กราฟิก, ๒๕๕๒.
- นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง “การเสริมสร้างสังคมสันติสุข” รุ่นที่ ๑ สถาบัน
พระปกเกล้า. “ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ บริษัท ส เจริญการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๒.
- นนทเดช เมฆสวัสดิ์. “ปฏิบัติการลับในสถานการณ์ลึกลับของขบวนการชาวมุสลิม”. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์กรีน-ปัญญาญาณ, ๒๕๕๒.
- มูลนิธิสถานวัฒนธรรม. “อาเยาะ คือหอ อิหมะ (พ่อถูกจับ) บนเส้นทางความยุติธรรม
ของครอบครัวผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้”. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๕๒.
- ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. “หนังสือชุดเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจชายแดนใต้ : สงคราม
ความคิด... การต่อสู้ยึดเยื่อ”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๕๐.
- _____. “หนังสือชุดเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจชายแดนใต้ : สัญญาณอันตราย สงคราม
กลางเมือง”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๕๐.
- _____. “หนังสือชุดเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจชายแดนใต้ : สงครามความรู้สึก.....
ปม-ลีก-ไฟใต้”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๕๑.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และมหาวิทยาลัยมหิดล. “เวทีสาธารณะมหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้แก่นแท้ของหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรพรินต์ติ้ง, ๒๕๔๙.

สมาคมส่งเสริมการพัฒนาชนบทไทย. “หมากรุกชีวิต... ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มุมมองจากประสบการณ์จริงในพื้นที่”. นนทบุรี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๗๙ การพิมพ์, ๒๕๕๐.

สุรชาติ บำรุงสุข. “การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย”. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนส่งเสริมการวิจัย, ๒๕๕๑.

_____. “การเอาชนะการก่อความไม่สงบ”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท สแควร์ปรินส์ ๙๓ จำกัด, ๒๕๔๙.

_____. “วิกฤติได้: สู้ด้วยยุทธศาสตร์และปัญญา”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อนิเมทกรุ๊ป, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้”. กรุงเทพมหานคร : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, ๒๕๕๑.

_____. “แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕”. กรุงเทพมหานคร : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, ๒๕๕๒.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ. “ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอแนะทางนโยบาย”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

คำสั่ง

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๒๓ ลงวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๐๕/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ เรื่อง การแต่งตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๐๖/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ เรื่อง นโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๐๗/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ เรื่อง การบริหารราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เว็บไซต์

<http://thailand.ahrchk.net..> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.

<http://www.bkknews.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๒.

<http://www.isaranews.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓.

<http://www.manager.co.th>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๒.

<http://www.sarakadee.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๒.

<http://www.thaigov.go.th>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

<http://www.the-thainews.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒.

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ภาคผนวก

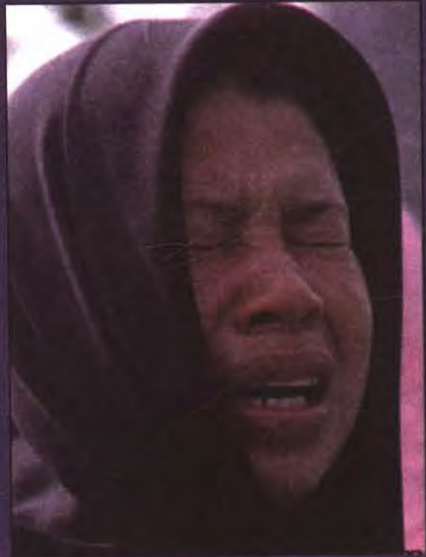
ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ภาคผนวก ก

ภาพประกอบ

สภาพปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

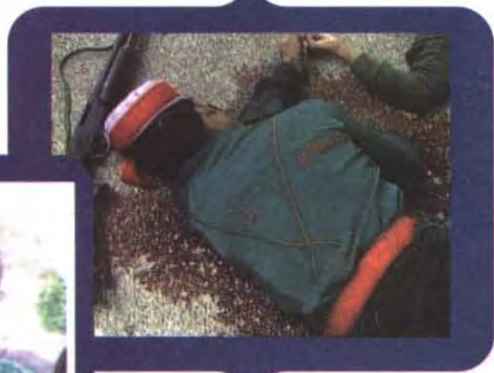
ภาพประกอบสภาพปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

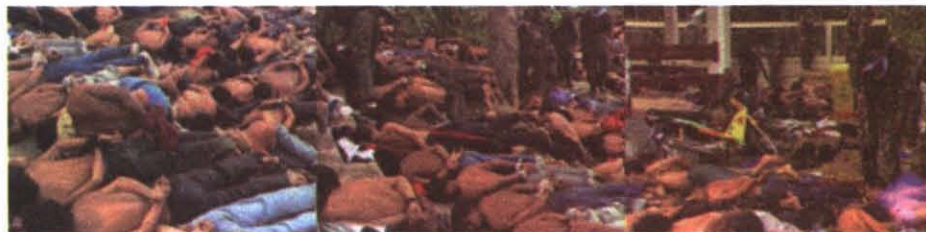
ภาพประกอบสภาพปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพประกอบเหตุการณ์ ๑๐๗ ศพ มัสยิดกรือเซะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ภาพประกอบเหตุการณ์ประท้วง ๗๘ ศพ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส

ภาพประกอบเหตุการณ์ประท้วง ๗๘ ศพ อำเภอดงไถ่ จังหวัดนราธิวาส

ภาพประกอบเหตุการณ์ประท้วง ๗๘ ศพ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมของคณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ

คณะกรรมการเดินทางไปศึกษาดูงานกรณีฆ่า ๘ ศพ ณ มัสยิดอัลฟुरกอน
บ้านไผ่ป่าแย้ ตำบลจวบ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

ประธานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการ

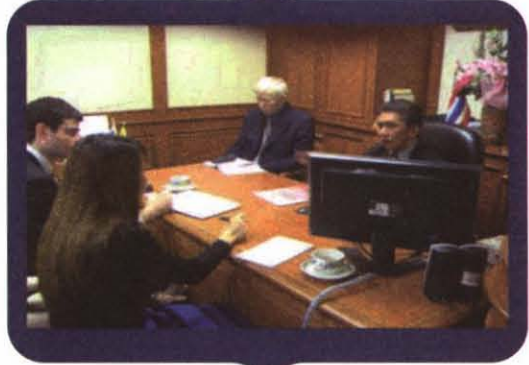
รับรองแขกต่างประเทศจากมาเลเซีย

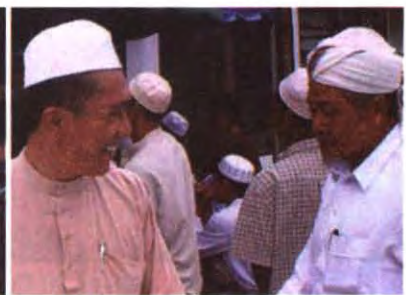
เลขานุการสภาความมั่นคงมาเลเซียเข้าหารือปัญหาความไม่สงบภาคใต้

คณะกรรมการการรับรองแขกต่างประเทศจากเครือรัฐออสเตรเลีย

คณะกรรมการเยี่ยมเยียนประชาชน
ณ มัสยิดกาจัมปอรี ตำบลลาโล๊ะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการเยี่ยมเยียนกลุ่มสตรีอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการการเยี่ยมเยียนชุมชนชายทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการการเยี่ยมเยียนครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ บ้านทรายขาว อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการเยี่ยมเยียนและรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการร่วมเวทีสาธารณะ ปัญหาภาคใต้ ณ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการบริหารมอบเสื้อเอกราะจาก**สหกรณ์แท็กซี่**เพื่อนำไปมอบให้กองกำลังในพื้นที่ จำนวน ๒ ครั้ง

คณะกรรมการการรับฟังข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเครื่องตรวจหาวัตถุระเบิด GT 200

คณะกรรมการร่วมเวทีสาธารณะ ปัญหาภาคใต้ Deep South ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คณะกรรมการเดินทางไปศึกษาดูงานและรับฟังข้อมูล ณ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

คณะกรรมการการเดินทางไปศึกษาดูงานและรับฟังข้อมูล
ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คณะกรรมการเดินทางไปเยี่ยมพระภิกษุ และประชาชนเชื้อสายไทย
ณ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

คณะกรรมการการเดินทางไปศึกษาดูงานและรับฟังข้อมูล ณ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

คณะกรรมการเดินทางไปศึกษาดูงาน และรับฟังข้อมูลกรณีพระภิกษุที่ถูกลอบยิงมรณภาพ
ณ วัดหาดทรายขาว อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คณะกรรมการการเดินทางไปศึกษาดูงาน และร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลปัญหาความไม่สงบ
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของส่วนราชการ ณ อำเภอรีโอเสาะ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการการเดินทางไปศึกษาดูงานและรับฟังข้อมูล ความคิดเห็น
ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากประชาชน ณ มัสยิดกลางอำเภอรีโอเสาะ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการเดินทางไปศึกษาดูงานและรับฟังข้อมูล ความคิดเห็น
ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากประชาชน ณ มัสยิดกลางอำเภอรีโอเสาะ จังหวัดนราธิวาส

คณะกรรมการเดินทางไปศึกษาดูงานและติดตามความคืบหน้า
การติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

คณะกรรมการการเดินทางไปศึกษาดูงานและติดตามความคืบหน้า
การติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

คณะกรรมการร่วมเป็นวิทยากรเพื่อถกแถลงปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ณ คณะกรรมการอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

คณะกรรมการร่วมเป็นวิทยากรบรรยายปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ อาคารรัฐสภา

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการ

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการธิการ

ภาคผนวก ค

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ

สภาผู้แทนราษฎร

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ

สภาผู้แทนราษฎร

๑. นายชูพงศ์ นิลสกุล	ผู้อำนวยการกลุ่มงานฯ
๒. นางวัชรีย์ ตรีทองจิตต์	วิทยากร ๖
๓. นายคณิต คำนวนผล	นิติกร ๕
๔. นายธีระ ชูเชิด	นิติกร ๕
๕. นางสาวสุนทรี เลากกลาง	วิทยากร ๕
๖. นางสาวจิตติมา ทองสวัสดิ์	วิทยากร ๔
๗. นายจินต์ประเสริฐ ปฐมภาค	นิติกร ๓
๘. นางสาวจิรารัตน์ จันทรรัตน์	นิติกร ๓
๙. นางจีรนนท์ ธรรมภูษิต	เจ้าพนักงานธุรการ ๖
๑๐. นางศตมณ อนุตรอำไพ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๖

กลุ่มงานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ
 สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 ถนนอยู่ทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐
 โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๖ - ๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๗

ศ 04676

ศพ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน
18 ราษฎร. สำนักกรรมวิธีการ 2...
7.3 รายงานผลการพิจารณาศึกษา
303.62 เรื่อง : สถานการณ์ความไม่สงบ
2553 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และ...

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐